

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva ulica 20–25, 1000 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 54200-18/2023/3

Datum: 20. 7. 2023

**ŠESTO PERIODIČNO POROČILO
VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE
O IZVAJANJU
OKVIRNE KONVENCIJE ZA VARSTVO NARODNIH MANJŠIN V REPUBLIKI SLOVENIJI**

POROČILO OD ODDAJE PETEGA POROČILA (6. FEBRUARJA 2020)

6. JULIJ 2023

KAZALO

UVOD	3
I. DEL	5
Ukrepi, sprejeti za ozaveščanje o rezultatih petega cikla spremljanja in okvirne konvencije	5
II. DEL	6
Ukrepi, sprejeti za ozaveščanje o rezultatih petega cikla spremljanja in okvirne konvencije	6
Člen [...]	
1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom	
2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla	
3. Ustrezni podatki, statistike ali druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov	
III. DEL	67
Posebna vprašanja	67
IV. DEL	68
Dodatne informacije	68
Priloge	68

UVOD

Republika Slovenija je leta 1998 ratificirala Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin (v nadaljnjem besedilu: konvencija). Vlada Republike Slovenije predloži Svetovalnemu odboru konvencije Šesto periodično poročilo Vlade Republike Slovenije o izvajanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v Republiki Sloveniji, in sicer od predaje petega periodičnega poročila 6. februarja 2020 do datuma predaje poročila.

Republika Slovenija daje velik pomen varstvu in spodbujanju spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami manjšin. Kot država pogodbenica ceni dobro sodelovanje z organi Sveta Evrope v zvezi z izvajanjem konvencije in drugimi nadzornimi mehanizmi. V zadovoljstvo ji je tudi ugotovitev Svetovalnega odbora, da je stopnja zaščite narodnih manjšin v Sloveniji visoka.

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS) je pripravila šesto periodično poročilo o izvajanju konvencije (v nadaljnjem besedilu: šesto poročilo) na podlagi ugotovitev in priporočil iz petega mnenja Svetovalnega odbora in predhodnih mnenj ter nadaljevalnega sestanka o izvajanju konvencije v Sloveniji, ki je potekal 28. in 29. novembra 2022 v Ljubljani, ter na podlagi Resolucije št. CM/ResCMN(2022)9 z dne 30. novembra 2022. Vlada RS si prizadeva za njihovo izvajanje, upoštevajoč vse zakonodajne in druge vidike.

Glede na to, da konvencija ne vsebuje opredelitve izraza narodna manjšina in prepušča državam pogodbenicam, da same določijo etnične skupine, ki jih v državi podpisnici obravnavajo kot narodne manjšine, na katere se konvencija nanaša, je Republika Slovenija v skladu z Ustavo Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a; v nadaljnjem besedilu: Ustava RS) in svojo notranjo zakonodajo ob ratifikaciji konvencije pisno izjavila, da za narodni manjšini v Republiki Sloveniji šteje avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost. Pravila iz konvencije se nanašajo tudi na pripadnike romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji, v skladu z Ustavo RS in drugimi zakonskimi akti Republike Slovenije.

Republika Slovenija zagotavlja pripadnikom narodnih skupnosti in romske skupnosti tudi posebne ustavne pravice, in sicer pravice skupnostim, ne le posameznim pripadnikom manjšin, predstavništvo v državnih ali lokalnih predstavniških telesih in posebne pravice ne glede na število pripadnikov manjšine, ter se izrecno obvezuje, da bo gmotno in moralno podpirala uveljavljanje teh pravic.¹

Pripadniki narodnih manjšin so državljani Republike Slovenije, zato je še toliko pomembnejše, da jim država zagotavlja posebni položaj. Kolektivne in posamične pravice italijanske in madžarske narodne skupnosti ter njenih pripadnikov določa Ustava RS v 5., 11., 61., 62. in

¹ »Ustavna ureditev v Sloveniji zagotavlja vsakomur, ne glede na to, katere narodnosti je, da svobodno izraža svojo narodno pripadnost, goji svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo, še posebej v postopkih pred državnimi in drugimi organi, ki odločajo o njegovih pravicah. Italijanska in madžarska narodna skupnost imata ob teh še dodatne posebne kolektivne pravice (svobodna uporaba simbolov, vzgoja in izobraževanje v lastnem jeziku, razvijanje odnosov z matičnim narodom, ustanavljanje samoupravnih skupnosti, zastopanost v predstavniških organih in soglasje pri sprejemanju predpisov, ki se nanašajo na njihove pravice). Romi imajo samo nekatere od teh kolektivnih pravic, npr. zastopstvo v občinskih svetih.«
(Ustavnopravno varstvo manjšinskih narodnih skupnosti v Sloveniji, Ciril Ribičič, 2004, <https://revus.revues.org/1530>)

64. členu, medtem ko kolektivne pravice Romov urejata posebni zakon in področna zakonodaja na posameznem vsebinskem področju.

Republika Slovenija v procesu spremljanja konvencije v Sloveniji obravnava tudi vprašanja drugih etničnih skupnosti v Sloveniji, in sicer v skladu z Deklaracijo Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: deklaracija), ki je bila sprejeta leta 2011, ter vprašanja pravic, ki izhajajo iz 61. člena Ustave RS.

Deklaracija zagotavlja stalno skrb za ustvarjanje možnosti, da pripadniki narodov Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev in Srbov ohranjajo ter razvijajo svojo narodno identiteto. Zagotavlja tudi podlago za ustanovitev stalno delujočega posvetovalnega telesa vlade v zvezi z vprašanji navedenih narodnih skupnosti.

Vlada RS je tako s sklepom št. 00405-6/2022/4 z dne 10. novembra 2022 ustanovila Svet Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: Svet), v katerem sodelujejo predstavniki Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev, Srbov ter ministrstva, pristojnega za kulturo, ministrstva, pristojnega za notranje zadeve, ministrstva, pristojnega za zunanje in evropske zadeve, ministrstva, pristojnega za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ministrstva, pristojnega za vzgojo in izobraževanje, ter Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti.

Vlada RS je s sklepom št. 012-59/2022-3340-14 z dne 20. decembra 2022 ustanovila Delovno skupino za trajni dialog s predstavniki nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji v novi sestavi vlade, v kateri so predstavniki organizacij nemško govoreče etnične skupine v Sloveniji ter ministrstva, pristojnega za kulturo, ministrstva, pristojnega za zunanje in evropske zadeve, ministrstva, pristojnega za vzgojo in izobraževanje, ter Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti (v nadaljnjem besedilu: delovna skupina). Naloga delovne skupine je obravnavati teme, ki so v pristojnosti sodelujočih ministrstev, vključno s področji jezika in kulture, zato da se ohranja in nadalje razvija jezikovna in kulturna raznolikost. Delovna skupina, ki je bila vezana na mandat vlade, je bila ustanovljena že leta 2020.

Pri pripravi šestega poročila so sodelovali pristojni državni organi (ministrstva in vladne službe) ter Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, Zagovornik načela enakosti, Vrhovno sodišče Republike Slovenije, Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije, Javni zavod Radiotelevizija Slovenija, Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti in Svet romske skupnosti Republike Slovenije. Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost je bila tudi pozvana k sodelovanju, vendar se ni odzvala.

Šesto poročilo Republike Slovenije o izvajanju konvencije je v nadaljevanju.

I. DEL

1. *Ukrepi, sprejeti za ozaveščanje o rezultatih petega cikla spremljanja in konvencije*

1. **Na katerih spletnih straneh sta bila objavljena mnenje glede petega cikla in s tem povezana resolucija Odbora ministrov ter v katerih jezikih, vključno z jeziki manjšin? Navedite ustrezne povezave.**

Peto mnenje o izvajanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin je bilo objavljeno 23. septembra 2022 na spletni strani Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti v slovenskem in angleškem jeziku, hkrati z Opredelitvijo do ugotovitev in priporočil Petega mnenja Svetovalnega odbora Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin o uresničevanju Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin v Republiki Sloveniji, ki jo je Vlada RS sprejela 15. septembra 2022. Novici in dokumenti so dostopni na povezavi: (<https://www.gov.si/novice/2022-09-23-peto-mnenje-o-uresnicevanju-okvirne-konvencije-za-varstvo-narodnih-manjsin-v-sloveniji/>).

Resolucija o uvedbi konvencije (CM/ResCMN(2022)9 je bila objavljena na spletni strani Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti 2. decembra 2022 v angleškem jeziku (<https://www.gov.si/novice/2022-12-02-resolucija-o-uedbi-okvirne-konvencije-za-varstvo-narodnih-manjsin-na-odboru-ministrov-sveta-evrope/>).

2. **Katere domače dejavnosti spremljanja so bile organizirane, vključno z dejavnostmi, organiziranimi skupaj s Svetom Evrope, in kakšni so bili njihovi rezultati?**

28. in 29. novembra 2022 je v organizaciji Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti in Svetovalnega odbora potekal nadaljevalni sestanek o izvajanju konvencije po petem mnenju. Na podlagi tega je Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti Svetovalnemu odboru 16. decembra 2022, 9. januarja 2023 in 20. marca 2023 poslal odgovore Republike Slovenije na predloge ukrepov po nadaljevalnem sestanku.

Svet Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji se je sešel na rednih sejah 31. januarja 2022, 7. decembra 2022 in 18. aprila 2023 ter na dopisni seji, ki je potekala od 21. do 23. februarja 2023.

Dnevno potekajo sestanki med predstavniki ministrstev in vladnih služb ter predstavniki italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti, kjer se rešujejo tekoče zadeve.

3. **Kako so bile manjšinske in druge nevladne organizacije vključene v pripravo šestega poročila?**

Republika Slovenija pojasnjuje, da so pri aktivnostih v zvezi s pripravo tega poročila sodelovali pristojni državni organi, šesto poročilo je na dopisni seji, ki je potekala od 26.

junija 2023 do 5. julija 2023, obravnavala in potrdila tudi Medresorska komisija za človekove pravice (v nadaljnjem besedilu: Medresorska komisija), ki jo je Vlada Republike Slovenije ustanovila aprila 2013 za koordinacijo poročanja po ratificiranih mednarodnih instrumentih varstva človekovih pravic in svoboščin, poročanja na podlagi drugih mehanizmov ter spremljanje izvajanja sprejetih obveznosti s področja človekovih pravic. Delo Medresorske komisije organizira in koordinira ministrstvo, pristojno za zunanje zadeve. Medresorska komisija za človekove pravice je sestavljena iz predstavnikov ministrstev in vladnih služb, predstavnikov civilne družbe in akademske sfere. Odprto vabilo za sodelovanje na sejah Medresorske komisije imata Varuh človekovih pravic Republike Slovenije in Zagovornik načela enakosti.

Krovne organizacije italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti so bile 24. oktobra 2022 pisno pozvane k predložitvi predlogov in mnenj ob pripravi šestega poročila. Odziva ni bilo in 27. januarja 2023 so bile ponovno pozvane. Na drugi poziv sta se odzvala krovna organizacija italijanske narodne skupnosti in Svet romske skupnosti Republike Slovenije. Odziva sta v prilogi.

4. Kateri drugi ukrepi so bili sprejeti za spodbujanje ozaveščenosti o konvenciji pri pripadnikih narodnih manjšin, javnih uslužbencih, lokalnih in regionalnih oblasteh ter v splošni javnosti?

Republika Slovenija si prizadeva za objavo dokumentov, poročil in izsledkov ter seznanitev vseh zainteresiranih z dokumenti Sveta Evrope. V ta namen so bili ob sprejetju pomembnih dokumentov s tem seznanjeni vsi pristojni državni organi, dane so bile tudi informacije za javnost oziroma so bile povezave do dokumentov oziroma tudi celotni dokumenti objavljeni na spletnih straneh pristojnih državnih organov, dokumenti so bili poslani tudi krovnim organizacijam italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti.

II. DEL

Ukrepi, sprejeti za izboljšanje izvajanja okvirne konvencije in izvajanje priporočil na podlagi petega cikla

3. člen konvencije

Obseg uporabe na osebni ravni (odgovor na priporočilo št. 32)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

Republika Slovenija pojasnjuje, da ima država pogodbenica konvencije proste roke pri presoji glede področja uporabe *ratione personae* konvencije za upoštevanje posebnih okoliščin, ki prevladujejo v Sloveniji. Slovenija je ob ratifikaciji konvencije predložila ustrezno izjavo glede narodnih skupnosti in romske skupnosti v Sloveniji.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

V letu 2022 je bil v okviru ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2021« izveden raziskovalni projekt z naslovom »Analiza stanja hrvaške, nemške in srbske skupnosti v Republiki Sloveniji«, ki ga je pripravila Evropska pravna fakulteta Nove univerze.

Iz znanstvenega članka na podlagi raziskovalnega projekta izhaja:

»Poleg treh ustavno zavarovanih skupin živijo v Sloveniji še številne druge etnične skupine od nemške, hrvaške, srbske, do španske in ukrajinske in številnih drugih, ki nimajo statusa posebej zaščitenih narodnih skupnosti, kljub temu pa država na različne načine podpira delovanje in ohranjanje identitete nekaterih izmed njih. V veliki večini so to pripadniki družbenih skupin, ki so k nam prišli zaradi družinskih, ekonomskih in drugih razlogov v sodobnem času, med njimi tudi hrvaške, nemške in srbske skupnosti (čeprav pri nekaterih od njih opazimo tudi določene attribute avtohtonosti, torej zgodovinske naseljenosti na določenem strnjem območju). Slovenska država se je odločila za model, kjer je število skupnosti, ki jim podeljuje posebne pravice, ozko omejila, obema, ki te kriterije izpolnjujeta, pa podeljuje zelo širok diapazon manjšinskih pravic. Bošnjaška, albanska, črnogorska in makedonska etnična skupina se sklicujejo predvsem na številčnost, saj kriterija avtohtonosti ne izpolnjujejo. Zgodovina nemške, hrvaške in srbske etnične skupine je nekoliko drugačna. Za nemško in srbsko skupnost velja, da danes na avtohtonem ozemlju ohranjajo zgolj folklorne značilnosti svoje pretekle prisotnosti. Nemška skupnost dodatno skorajda ne živi več na zgodovinskem avtohtonem območju. Na avtohtonost se sklicuje tudi hrvaška skupnost, a raziskovalcem in aktivistom še ni uspelo raziskati, kje naj bi ta območja dejansko bila. Zato se postavlja vprašanje, na kakšen način bi te skupnosti lahko absorbirale enake kolektivne pravice, kot sta jih deležni italijanska in madžarska narodna skupnost, če bi jim bil podeljen enak ustavni status.«.

Analiza stanja hrvaške, nemške in srbske skupnosti v Republiki Sloveniji, ki jo je pripravila Evropska pravna fakulteta Nove univerze, je bila predstavljena na nadaljevalnem sestanku o izvajanju konvencije v Sloveniji, ki je potekal 28. in 29. novembra 2022 v Ljubljani. Celotna študija je bila poslana tudi Svetovalnemu odboru konvencije.

Republika Slovenija v tem delu ne načrtuje sprememb Ustave RS.

3. člen konvencije

Obseg uporabe na osebni ravni (odgovor na priporočilo št. 38)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

V zvezi z zbiranjem točno razčlenjenih podatkov o etnični pripadnosti in jezikovni zmožnosti v sodelovanju s predstavniki narodnih in etničnih skupnosti Republika Slovenija pojasnjuje, da

je 26. januarja 2023 začel veljati nov Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2) (Uradni list RS, št. 163/22), ki v 2. členu (prepoved diskriminacije glede obdelave osebnih podatkov) določa, da je obdelava osebnih podatkov prepovedana, če se izvaja na način ali ima za posledico nedopustno diskriminacijo glede na narodnost, raso, barvo kože, veroizpoved, etnično pripadnost, spol, jezik, politično ali drugo prepričanje, spolno usmerjenost, spolno identiteto, premoženjsko stanje, kraj rojstva, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost, državljanstvo, kraj oziroma vrsto prebivališča, zdravstveno stanje, genske predispozicije ali katero koli drugo osebno okoliščino posameznice in posameznika. Vendar pa ZVOP-2 v javnem sektorju predvideva izjemno možnost obdelave posebnih vrst osebnih podatkov o etnični ali narodni pripadnosti posameznikov (peti odstavek 6. člena ZVOP-2), če bi bila pravna podlaga za takšno obdelavo določena z (drugim – področnim) zakonom, ki določa privolitvev posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, ali z zakonom, ki določa obdelavo podatkov, glede katerih se posameznik svobodno opredeli. Takšna zakonska določba bi se uporabljala le za zelo ozek krog namenov, kjer je obdelava posebnih vrst osebnih podatkov potrebna zaradi zagotavljanja določenih pravic, spodbud ali ugodnosti posameznikom ali zaradi zagotavljanja in omogočanja enake obravnave, enakih možnosti in zagotovljenih posebnih pravic pripadnikov narodnih ali etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji.

Republika Slovenija pojasnjuje tudi, da je bil leta 2011 v Sloveniji izveden prvi registrski popis prebivalstva. To pomeni, da je bil izveden le na podlagi registrskih podatkov iz administrativnih virov, in ne več z vprašalniki na terenu. Izpeljan je bil v skladu z Uredbo (ES) št. 763/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. julija 2008 o popisih prebivalstva in stanovanj ter na podlagi Letnega programa statističnih raziskovanj za 2011 (Uradni list RS, št. 93/10). Uredba določa obvezne vsebine, med katerimi pa ni narodne/etnične oziroma jezikovne pripadnosti. V skladu z navedenim se podatki o narodni/etnični pripadnosti in jeziku niso zbirali, saj za celotno prebivalstvo niso na voljo v nobenem od uporabljenih administrativnih virov v Sloveniji. Statistični urad Republike Slovenije kot pristojni državni organ ne izvaja nobenega statističnega raziskovanja, pri katerem bi zbirali podatke o narodni/etnični oziroma jezikovni pripadnosti.

V letih 2015, 2018 in 2021 so bili v skladu z navedeno uredbo in na podlagi letnih programov statističnih raziskovanj izvedeni registrski popisi prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj po enaki metodologiji ter z enakimi administrativnimi viri kot leta 2011. Naslednji popis se v Sloveniji načrtuje v letu 2025, tudi ta po enaki metodologiji kot vsi registrski popisi doslej.

Podatki o narodni in jezikovni pripadnosti ne spadajo med podatke, ki se zbirajo v okviru evropskega statističnega sistema oziroma Eurostata. Na ravni EU torej ni nobenega zavezujočega pravnega akta, ki bi zahteval zbiranje podatkov o narodni oziroma jezikovni pripadnosti.

Mednarodna priporočila za popise prebivalstva določajo, da se podatki o narodni/etnični in jezikovni pripadnosti lahko zbirajo, vendar je zbiranje prepuščeno vsaki državi posebej. Dokument ni pravno zavezujoč, ampak gre za metodološka priporočila o izvajanju popisov. Vse vsebine v poglavju XII (*Ethno-cultural characteristics*) navedenih priporočil spadajo med tako imenovane neobvezne.

V okviru Evropskega statističnega sistema (v nadaljnjem besedilu: ESS) poteka razprava o potrebah po podatkih v zvezi z diskriminacijo (na podlagi spola, rase ali etničnega izvora, veroizpovedi, oviranosti, starosti in spolne usmerjenosti). Vidiki, ki omogočajo obravnavanje enakosti oziroma diskriminacije na podlagi spola, starosti in oviranosti, so bolj ali manj dobro zajeti v različnih raziskovanjih v okviru ESS. Stališče države znotraj ESS je, da podatki, kot so podatki o veroizpovedi, spolni usmerjenosti, rasi in etnični pripadnosti, zaradi občutljivosti ne morejo biti predmet raziskovanj, ki se izvajajo v okviru ESS, temveč jih je primernejše izvesti s posebnimi, specializiranimi raziskovanji organizacij, ki se poglobljeno ukvarjajo s to tematiko. Evropski statistični urad je zvezi s tem že začel pogovore z nekaterimi organizacijami EU.

2. *Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla*

– Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2, Uradni list RS, št. 163/22)

4. člen konvencije

Pravni in institucionalni okvir za varstvo narodnih manjšin (odgovor na priporočilo št. 53)

1. *Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

V Republiki Sloveniji predstavniki nemško govoreče etnične skupine in pripadniki albanske, bošnjaške, hrvaške, makedonske, črnogorske ter srbske narodne skupnosti niso naslovniki konvencije, saj za vse državne organe velja zavezujoča izjava Republike Slovenije o naslovniki konvencije (italijanska in madžarska narodna skupnost ter romska skupnost), ki jo je predložila ob deponiranju konvencije.

4. člen konvencije

Institucionalni okvir za boj proti diskriminaciji (odgovor na priporočilo št. 65)

1. *Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Upoštevajoč položaj in pristojnosti Varuha človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Varuh) in Zagovornika načela enakosti Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zagovornik) Republika Slovenija odgovarja, da sta obe instituciji v skladu z zakonodajo samostojni. Varuh bo v zvezi s šestim poročilom predložil alternativno poročilo. Nekatere aktivnosti, ki se bodo odvijale v letu 2023 in pozneje, pa sta predstavniki Varuha in Zagovornika predstavili na nadaljevalnem sestanku o izvajanju konvencije v Sloveniji, ki je potekal 28. in 29. novembra 2022, in so predstavljene v nadaljevanju.

Varuh je v odgovor na priporočilo sprejel načrt aktivnosti za leto 2023, namenjen povečanju ozaveščenosti o njegovih pristojnostih med narodnimi in etničnimi skupnostmi ter krepitvi stika z narodnimi in etničnimi skupnostmi.

V načrtu je predvidena razdelitev brošure, v kateri so opisane pristojnosti Varuha in kako se lahko ljudje obrnejo na institucijo; ozaveščanje v ustreznih medijih; srečanja s predstavniki narodnih in etničnih skupnosti; obiski romskih naselij; organizacija »poslovnih dni Varuha zunaj pisarne« na področjih italijanske in madžarske narodne skupnosti; predstavitev pristojnosti varuha romskim svetnikom in posvetovanje z organizacijami narodnih skupnosti pri pripravi alternativnega poročila za Svetovalni odbor v okviru konvencije.

Varuh je na nadaljevalnem sestanku o izvajanju konvencije, ki je potekal novembra 2022 v Ljubljani, predstavil svoje pristojnosti in osnutek načrta dejavnosti za ozaveščanje predstavnikov narodnih in etničnih skupnosti.

V začetku leta 2023 je bila prevedena brošura o delu in pristojnostih varuha v albanski, hrvaški, srbski, bosanski in makedonski jezik (s tem se dopolnjujejo prevodi v italijanski, madžarski, nemški jezik in tri različice romskega jezika). V januarju in februarju 2023 je Varuh svoje mesečne »poslovne dneve zunaj pisarne« izvajal v Ankaranu (italijanska narodna skupnost) in Lendavi (madžarska narodna skupnost). Ti »poslovni dnevi zunaj pisarne« so organizirani tako, da je Varuh dostopen posameznikom, ki se zaradi oddaljenosti ali drugih razlogov ne morejo udeležiti sestanka v njegovih poslovnih prostorih v Ljubljani. Februarja 2023 je Varuh na dogodku, ki ga je organiziral Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti, novoizvoljenim romskim svetnikom predstavil svoje delo in pristojnosti.

Predstavnica Zagovornika je na nadaljevalnem sestanku o izvajanju konvencije kot odgovor na priporočilo pojasnila:

1. Zagovornik se redno odziva na predloge za sodelovanje z organizacijami civilne družbe, ki se ukvarjajo s pravicami in položajem skupin ljudi z različnimi osebnimi okoliščinami, in se je tudi v poročanem obdobju odzval na vabila za udeležbo na različnih dogodkih ter z informacijami sodeloval pri izvedbi projekta organizacije civilne družbe o položaju Romov v Sloveniji.
2. Zagovornik sodeluje z organizacijami civilne družbe tudi na pisni način (poizvedbe), tako da zbira informacije o njihovem zaznavanju diskriminacije. V te poizvedbe so vključene tudi organizacije civilne družbe, ki se ukvarjajo s položajem in pravicami pripadnikov manjšinskih skupnosti. To je ena od aktivnosti Zagovornika za uresničevanje pristojnosti na podlagi zakona in za izvajanje nalog spremljanja splošnega stanja na področju diskriminacije in vodenja dialoga z organizacijami civilne družbe.
3. Zagovornik je za tiste, ki slabše razumejo ali berejo slovenski jezik, v papirni in elektronski obliki izdal publikacije za tako imenovano lahko branje (angl. *easy read*). Gre za brošuro, v kateri so predstavljene osnove varstva pred diskriminacijo. V lahko berljivih besedilih so dostopni tudi obrazci za oddajo predloga za obravnavo diskriminacije pri Zagovorniku in navodila za izpolnjevanje teh obrazcev.
4. Na spletni strani so informacije o delu in pristojnostih Zagovornika na voljo v uradnih jezikih (torej tudi v italijanskem in madžarskem jeziku) ter v angleškem jeziku. Zagovornik svoje redno letno poročilo o delu v celoti ali povzetke tega poročila izdaja v uradnih jezikih in v

angleškem jeziku. Zagovornik je zagotovil tudi publikacije z informacijami o pristojnostih in načinu pomoči žrtvam diskriminacije v italijanskem in madžarskem jeziku.

5. Zagovornik pripravlja posebno publikacijo, ki bo v romskem jeziku. Namenjena bo predstavitvi pravic glede varstva pred diskriminacijo in možnosti pravnega varstva pripadnikov romske skupnosti, ki se počutijo diskriminirane.
6. Zagovornik ima za leto 2023 v načrtu več ozaveščevalnih aktivnosti na splošno, tudi take, ki bodo posebej namenjene pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti. To bo nadaljeval tudi v letu 2024.
7. Zagovornik je v preteklosti že izvedel več terenskih obiskov romskih naselij. Zaradi epidemije covid-19 jih je začasno prekinil, jih pa znova načrtuje v prihodnje.

3. Ustrezni podatki, statistike in druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov

- Predstavitvi Varuha in Zagovornika na nadaljevalnem sestanku o izvajanju konvencije, ki je potekal 28. in 29. novembra 2022 v Ljubljani, sta bili Svetovalnemu odboru poslani takoj po nadaljevalnem sestanku.

4. člen konvencije

Spodbujanje popolne in učinkovite enakosti (odgovor na priporočilo št. 74)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

Republika Slovenija pojasnjuje, da je Državni zbor Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: državni zbor) v okviru sistema financiranja občin na predlog Vlade RS konec leta 2020 sprejel Zakon o finančni razbremenitvi občin (v nadaljnjem besedilu: ZFRO), ki je začel veljati 1. januarja 2021. S tem zakonom se je v Zakon o financiranju občin (v nadaljnjem besedilu: ZFO-1) vključil nov člen (20.a člen), s katerim se zagotavljajo dodatna sredstva za sofinanciranje obveznosti občin z evidentiranimi romskimi naselji. V skladu z 20.a členom ZFO-1 se občinam z evidentiranimi romskimi naselji iz državnega proračuna za vsako proračunsko leto zagotovijo sredstva v višini 3,5 % primerne porabe občine za sofinanciranje obveznosti s stalno naseljeno romsko skupnostjo. Določeno je bilo prehodno obdobje, in sicer tako, da so občine v letu 2021 prejele četrtno pripadajočega zneska, v letu 2022 polovico, v letu 2023 tri četrtine, od leta 2024 pa bodo vsako leto prejele polni znesek. Od leta 2021 Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti zagotavlja dodatna sredstva občinam z evidentiranimi romskimi naselji, ki jih je Vlada RS določila s sklepom št. 41001-6/2020/3 z dne 7. januarja 2021.

Na podlagi pobude in potreb nekaterih občin ter na predlog Vlade RS je državni zbor 22. decembra 2021 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o financiranju občin (v nadaljnjem besedilu: ZFO-1D), s katerim je spremenil 20.a člen, ki se je nanašal na zagotavljanje dodatnih sredstev občinam z romskimi naselji. S to spremembo zakona se je določilo, da se za občine v statistični regiji, kjer indeks razvojne ogroženosti NUTS3, kot je določen na podlagi zakona, ki ureja spodbujanje skladnega regionalnega razvoja, znaša več

kot 125, znesek vsako leto v programskem obdobju poviša za 100 % (gre predvsem za pomurske občine).

Sredstva za sofinanciranje obveznosti občin z evidentiranimi romskimi naselji se občini nakažejo letno v dveh obrokih, in sicer do 20. marca in do 20. septembra tekočega leta. V letu 2021 je bilo občinam izplačanih 1.520.685 evrov, v letu 2022 pa 3.836.143 evrov. V letu 2023 bo občinam nakazanih skupno več kot 6,2 milijona evrov in v letu 2024, ob povprečnini 700 evrov, predvidoma več kot 8,3 milijona evrov (preglednice pod točko 3).

Republika Slovenija pojasnjuje tudi, da je zagotavljanje komunalne infrastrukture (med drugim pitne vode, kanalizacije in elektrike) naloga lokalnih skupnosti, ki morajo s tem povezane aktivnosti izvajati celovito (na zaokroženih območjih glede na število populacijskih enot po standardih EU) in v enakem obsegu za vse prebivalce na svojem območju. Komunalno opremljanje v smislu sekundarnega priključevanja na posamezne objekte/bivališča je vezano na izpolnjevanje minimalnih zahtev iz prostorskih in gradbenih predpisov (lastništvo, trdnost in varnost objekta, poravnane finančne obveznosti iz tega naslova in drugo). Država občinam z evidentiranimi romskimi naselji zato zagotavlja dodatna sredstva za vsako proračunsko leto v višini 3,5 % primerne porabe občine in za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja dodatno, na podlagi javnih razpisov sofinancira projekte občin za urejanje osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih.

Ministrstvu, pristojni za okolje in prostor, si na področju urejanja bivanjskih razmer pripadnikov romske skupnosti prizadevata, da bi bile vse oblikovane rešitve v skladu z Ustavo RS in da bi upoštevale enakopravnost državljanov, ter menita, da sta veljavna zakonodaja na področju urejanja prostora, graditve in urejanja okolja ter Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji zadosten okvir, znotraj katerega lahko vsi zainteresirani prispevajo svoj delež k izboljšanju razmer za življenje romske skupnosti.

Država proračunska sredstva namenja občinam tudi za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja in za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih. Dvoletni Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letih 2023 in 2024 (v vrednosti 1.465.115 evrov leta 2023 in 1 milijon evrov leta 2024) je bil razpisan 10. februarja 2023 in objavljen v Uradnem listu RS št. 17/23. Rok za predložitev vlog je bil 30. marec 2023. Na javni razpis je prispelo 14 vlog iz 12 občin, ki so bile vse odobrene. Po prvem javnem razpisu se bo v letu 2023 sofinanciralo devet projektov do skupne višine 950.674,07 evrov, v letu 2024 pa pet projektov do skupne višine 746.304,14 evrov. Ker so razpisana sredstva ostala, je bil v Uradnem listu RS št. 64/23 objavljen še drugi javni razpis za iste namene. Rok za predložitev vlog po drugem javnem razpisu je 20. julij 2023. Razpisna dokumentacija in prijavnici so dostopni na spletnem naslovu ministrstva, pristojnega za kohezijo in regionalni razvoj: <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-kohezijo-in-regionalni-razvoj/javne-objave-ministrstva-za-kohezijo-in-regionalni-razvoj/>.

Predmet javnega razpisa je sofinanciranje investicijskih projektov občin v osnovno občinsko javno prometno, komunalno in elektro infrastrukturo v evidentiranih romskih naseljih, ki se nanašajo na naslednje upravičene namene:

- a) novogradnje, sanacije ali modernizacije vodovoda do priključkov uporabnikov;
- b) novogradnje, sanacije ali modernizacije kanalizacij in malih čistilnih naprav od

priključkov uporabnikov do najbližjega objekta (voda) javnega kanalizacijskega omrežja;

- c) elektrifikacije strnjenih naselij;
- d) novogradnje, rekonstrukcije ali modernizacije občinskih javnih cest in poti s potrebnimi elementi cestišča.

Upravičeni stroški posameznega projekta so:

- stroški gradbenih, obrtniških in instalacijskih (GOI) del;
- stroški storitev strokovnega nadzora pri gradnji.

Na razpisu so lahko kandidirale občine, ki imajo na svojem območju evidentirana romska naselja.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

- Zakon o financiranju občin (Uradni list RS, št. 123/06, 57/08, 36/11, 14/15 – ZUUJFO, 71/17, 21/18 – popr., 80/20 – ZIUOOPE, 189/20 – ZFRO in 207/21)
- Sklep Vlade Republike Slovenije št. 41001-6/2020/3 z dne 7. januarja 2021 glede določitve dokončnega seznama 25 upravičenih občin, ki imajo evidentirana romska naselja
- Javni razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letih 2023 in 2024 (Uradni list RS, št. 17/23)

3. Ustrezni podatki, statistike in druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov

Pregled izplačil na podlagi 20.a člena ZFO-1 (v evrih):

Občina	2021	2022	2023	Načrt za 2024
BELTINCI	44.067	179.386	291.164	388.218
BREŽICE	143.717	292.099	474.047	632.063
CANKOVA	10.867	45.092	73.390	97.854
ČRENŠOVCI	21.777	88.084	143.942	191.922
ČRNOMELJ	85.637	175.507	287.892	383.856
DOBROVNIK	8.659	35.628	56.972	75.962
GROSUPLJE	109.350	223.802	364.367	485.822
IVANČNA GORICA	101.093	209.056	342.780	457.040
KOČEVJE	96.988	198.450	321.952	429.269
KRŠKO	161.441	329.957	531.569	708.759
KUZMA	10.440	42.772	69.784	93.044
LENDAVA	57.004	233.186	388.416	517.888
METLIKA	45.746	94.016	153.998	205.331
MURSKA SOBOTA	91.367	370.800	599.326	799.102
NOVO MESTO	193.477	396.410	646.891	862.521
PUCONCI	40.921	167.412	270.542	360.722
RIBNICA	55.500	115.090	186.164	248.218
ROGAŠOVCI	20.879	84.252	137.772	183.696
SEMIČ	28.046	57.086	92.576	123.435
ŠALOVCI	11.262	45.824	73.306	97.742

ŠENTJERNEJ	44.382	91.457	149.654	199.538
ŠKOCJAN	22.673	46.982	77.047	102.729
TIŠINA	21.247	86.090	138.116	184.154
TREBNJE	77.350	158.667	261.029	348.038
TURNIŠČE	16.795	69.038	109.850	146.466
Skupaj:	1.520.685	3.836.143	6.242.546	8.323.389

5. člen konvencije

Ohranjanje ter razvoj manjšinskih identitet, jezikov in kulturne dediščine (odgovor na priporočilo št. 86)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

Republika Slovenija pojasnjuje, da ministrstvo, pristojno za kulturo, v skladu z 59. in 65. členom Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo in nadaljnji; v nadaljnjem besedilu: ZUJIK) financira letne kulturne programe italijanske in madžarske narodne skupnosti na podlagi vsakoletnega neposrednega poziva, ki ga pošlje osrednjima organizacijama narodnih skupnosti, to je Obalni samoupravni skupnosti italijanske narodnosti (v nadaljnjem besedilu: OSSIN) in Pomurski madžarski samoupravni narodni skupnosti (v nadaljnjem besedilu: PMSNS). Kulturni program vključuje delovanje zavoda (sredstva za plače, prispevke in druge izdatke zaposlenih, sredstva za splošne stroške delovanja in sredstva za programske materialne stroške), ki ga je ustanovila narodna skupnost, in tudi sredstva, namenjena za javne razpise oziroma pozive za druge izvajalce narodne skupnosti. Vsako leto ministrstvo, pristojno za kulturo, najpozneje do konca oktobra krovni organizacijama narodnih skupnosti pošlje neposredni poziv za naslednje koledarsko leto. Izbor konkretnih vsebin kulturnih programov, njihovih prednostnih nalog (letnih, dolgoročnih in razvojnih) in izvajalcev organizacijsko spada v pristojnost osrednjih organizacij narodnih skupnosti, ki na podlagi usmeritev pristojnega ministrstva odločata o tem, s katerimi dejavnostmi in kako lahko pripadniki narodnih skupnosti zadovoljujejo svoje kulturne potrebe ter uresničujejo svoje posebne pravice na področju kulture.

Za leto 2020 je ministrstvo, pristojno za kulturo, kulturna programa obeh narodnih skupnosti financiralo v višini 794.014 evrov, od tega program italijanske narodne skupnosti v višini 331.626 evrov, program madžarske narodne skupnosti pa v višini 462.388 evrov.

Za leto 2021 se je znesek povišal za 47.807 evrov, in sicer na podlagi Dogovora med Vlado RS in poslancema narodnih skupnosti z dne 3. julija 2020. Povišani znesek je bil namenjen za nove vsebine Zavoda za kulturo madžarske narodnosti, razvoj kulturnih dejavnosti in znanstveno raziskovanje v italijanskem centru Carlo Combi ter za plače zaposlenih v obeh zavodih (napredovanje in uspešnost). Znesek porabljenih sredstev v letu 2021 je bil za obe narodnosti skupaj 841.822 evrov, od tega program italijanske narodne skupnosti v višini 356.191 evrov, program madžarske narodne skupnosti pa v višini 485.630 evrov.

V letu 2022 so se sredstva ponovno povišala, in sicer za 119.999 evrov, na podlagi Aneksa št. 1 k Dogovoru med Vlado RS in poslancema narodnih skupnosti z dne 15. julija 2021. Sredstva so se namenila za novo dejavnost v Zavodu za kulturo madžarske narodnosti, in sicer za rokodelsko dejavnost, ter za posebne dejavnosti (praznovanje Tartinijevega leta) v okviru kulturnega programa italijanske narodne skupnosti. Znesek porabljenih sredstev v letu 2022 je bil za obe narodnosti skupaj 961.821 evrov, od tega program italijanske narodne skupnosti v višini 376.191 evrov, program madžarske narodne skupnosti pa v višini 585.630 evrov.

Ministrstvo, pristojno za kulturo, je do leta 2022 Zavodu za kulturo madžarske narodnosti financiralo sedem zaposlenih, od leta 2022 pa financira deset zaposlenih. V italijanskem središču Carlo Combi financira tri zaposlene.

Kulturni program poleg zavodov izvajajo tudi vse štiri lokalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti (Koper, Izola, Piran in Ankaran) ter pri madžarski skupnosti še Zavod za informativno dejavnost Lendava.

Ministrstvo, pristojno za kulturo, v skladu s 65. členom ZUJIK na podlagi vsakoletnega javnega razpisa financira različne kulturne projekte, ki so namenjeni ohranjanju, promociji in razvoju kulture, jezika in identitete romske skupnosti, spodbujanju aktivnosti in ustvarjalnosti pripadnikov romske skupnosti na področju kulture, kulturnega vključevanja ob ohranjanju kulturne raznovrstnosti ter večji ozaveščenosti o kulturi in jeziku romske skupnosti. Na razpis se lahko prijavijo nepridobitne kulturne organizacije s statusom pravne osebe zasebnega prava na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji, ki so registrirane za opravljanje kulturno-umetniških dejavnosti in posredovanje kulturnih dobrin v Sloveniji ter delujejo vsaj eno leto od datuma registracije na področju romske skupnosti, in ustvarjalci na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji s statusom samozaposlenih v kulturi.

Ministrstvo, pristojno za kulturo, je odobrilo sofinanciranje projektov na vseh področjih kulture: izdajateljska in založniška dejavnost, spletne strani, dejavnosti kulturnih skupin, kulturna animacija, dejavnosti za ohranjanje jezika, mednarodno sodelovanje, medsebojno kulturno sodelovanje različnih manjšinskih etničnih skupnosti, predstavitve kulturnih dejavnosti širšemu okolju, prireditve, predavanja, seminarji, delavnice, digitalizacija in podobno.

V letu 2020 je bilo odobreno sofinanciranje 66 projektov v skupni višini 92.115 evrov. Izvedenih je bilo 59 projektov v skupni višini 81.715 evrov. V letu 2020 je bila realizacija (91,59 %) najnižja v vseh letih, odkar se izvaja ta posebni razpis. Razlog je bila epidemija covida-19, saj so imeli izvajalci težave pri izvajanju projektov ali jih celo niso mogli izvesti, težavno pa je bilo že podpisovanje pogodb, ki se je pri nekaterih izvajalcih zaradi začasnega prenehanja prevzemanja obveznosti proračuna zavleklo v jesen. Za olajšanje položaja so imeli izvajalci možnost zaprositi za podaljšanje roka za dokončanje projekta (do največ enega leta), kar so nekateri izvajalci tudi storili in so jim bili pripravljeni aneksi k pogodbam.

V letu 2021 je bila realizacija visoka (99,11 %) kljub nekaterim vladnim ukrepom za zajezitev širjenja covida-19 in zaradi možnosti podaljšanja roka za dokončanje projekta, ki pa je izvajalci niso več uporabili. Odobrenih je bilo 71 projektov v skupni višini 92.115 evrov, izvedenih pa 70 projektov v skupni višini 91.296 evrov.

V letu 2022 so se na predmetnem razpisu povišala sredstva, zato je bilo odobrenih 86 projektov v višini 142.114 evrov, realiziranih oziroma izplačanih pa 141.599,11 evra za 85 projektov, kar je 99,64-odstotna realizacija.

6. člen konvencije

Medkulturni dialog in medsebojno spoštovanje (odgovor na priporočilo št. 98)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

Republika Slovenija ponovno pojasnjuje, da je Radiotelevizija Slovenija (v nadaljnjem besedilu: RTV Slovenija) samostojen javni zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena. Opravlja javno službo na področju radijske in televizijske dejavnosti, določeno z Zakonom o Radioteleviziji Slovenija, z namenom zagotavljanja demokratičnih, socialnih in kulturnih potreb državljanek in državljanov Republike Slovenije, Slovenk in Slovencev po svetu, pripadnic in pripadnikov slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in Madžarski ter italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji.

Ustanovitelj javnega zavoda RTV Slovenija je Republika Slovenija. Dolžnost ustanovitelja je zagotoviti institucionalno avtonomijo in uredniško neodvisnost RTV Slovenija ter primerno financiranje za izvajanje javne službe.

RTV Slovenija v okviru javne službe med drugim zagotavlja ustvarjanje, pripravljanje, arhiviranje in oddajanje:

- po enega radijskega in televizijskega programa za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost (v nadaljnjem besedilu: narodnostni program) ter radijske in televizijske oddaje za romsko etnično skupnost (v nadaljnjem besedilu: oddaje za Rome);
- radijskih in televizijskih programov za slovenske narodne manjšine v sosednjih državah ter za slovenske izseljenke in izseljence (v nadaljnjem besedilu: izseljence) in zdomce;
- radijskih in televizijskih programov za tujo javnost.

Programska politika RTV Slovenija je v pristojnosti Programskega sveta RTV Slovenija, kar pomeni, da ta sprejema programsko-produkcijski načrt, ki je usklajen s finančnimi možnostmi RTV Slovenija. Programski svet RTV Slovenija imenuje programska odbora za italijanski in madžarski narodnostni program, ki imata naslednje pristojnosti (med drugim):

- programski odbor za narodnostni program daje soglasje k imenovanju odgovornega urednika narodnostnega programa ter k obsegu in programski zasnovi, programskim standardom in programski shemi tega programa, ki morajo biti usklajeni z materialnimi zmogljivostmi javnega zavoda RTV Slovenija ter s predpisi, ki urejajo njegovo delo;
- obravnavata uresničevanje programske zasnove ter programsko-produkcijski načrt in letno poročilo javnega zavoda RTV Slovenija v delu, ki se nanaša na narodnostni program;

- obravnavata pripombe in predloge gledalcev oziroma poslušalcev narodnostnega programa ter se do njih opredelita;
- dajeta pobude svetu za obravnavanje vprašanj s področja narodnostnih programov;
- opravljata druge naloge s področja narodnostnih programov.

Glede na to, da je RTV Slovenija javni zavod posebnega pomena, ki mu je z zakonom podeljena institucionalna in uredniška avtonomija, so kadrovska vprašanja (pomanjkanje novinarjev) in vprašanja obsega programskih vsebin (povečanje trajanja in pogostosti RTV programov v madžarskem in romskem jeziku) v pristojnosti RTV Slovenija. Sprememba obsega javne službe oziroma načina njenega izvajanja je mogoča samo s spremembo zakona.

Kljub samostojnosti javnega zavoda je Republika Slovenija v zadnjem obdobju težavam RTV programov za narodni skupnosti namenila posebno pozornost in zagotovila dodatna sredstva za pripravo in predvajanje radijskih in televizijskih programov za italijansko in madžarsko narodno skupnost, kar je predstavljeno pod točko 3. Dodatna sredstva RTV Slovenija lahko nameni tako za odpravo kadrovskih težav kot tudi za krepitev ozaveščenosti, spoštovanja in razumevanja v zvezi z narodnimi skupnostmi, za pripravo in predvajanje RTV programov.

Ministrstvo, pristojno za kulturo, na podlagi 4. člena Zakona o medijih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo in nadaljnji) podpira medije pri ustvarjanju in razširjanju programskih vsebin, ki so pomembne (med drugim) za uresničevanje pravice državljanov oziroma državljanek Republike Slovenije, Slovencev po svetu, pripadnikov oziroma pripadnic slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in Madžarski, italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji ter romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, do javnega obveščanja in do obveščenosti.

Dodatno Republika Slovenija pojasnjuje, da ministrstvo, pristojno za kulturo, na podlagi rednih letnih javnih razpisov za sofinanciranje programskih vsebin medijev zagotavlja sredstva za sofinanciranje:

- pluralnosti in demokratičnosti splošnoinformativnih tiskanih medijev,
- pluralnosti in demokratičnosti programskih vsebin radijskih in televizijskih programov ter elektronskih publikacij in
- razvoja programskih vsebin radijskih in televizijskih programov s statusom lokalnega, regionalnega, študentskega oziroma nepridobitnega radijskega ali televizijskega programa.

V okviru rednega letnega razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev, izvedenega v letu 2022 (JPR-MV-2022), je bilo sofinanciranih pet projektov (v skupnem znesku 334.075,59 evra), ki med drugim obravnavajo vprašanja obeh narodnih skupnosti in romske skupnosti v Republiki Sloveniji, in sicer:

- Pomurski dnevnik – TV IDEA – KANAL 10, d. o. o. – v oddaji se v pomembni meri osredotočajo tudi na življenje in delovanje madžarske narodne in romske etnične skupnosti, ki sta močno prisotni v tem lokalnem okolju (znesek sofinanciranja: 100.000 evrov),
- Most sožitja – ZVEZA ROMOV SLOVENIJE (Radio Romic) – projekt Most sožitja vsebuje prispevke, ki imajo poudarek na boju proti predsodkom do Romov, predstavljajo romsko problematiko, življenje, navade, romsko kulturo. Oddaje potekajo

- v slovenskem jeziku, deloma pa tudi v romščini (znesek sofinanciranja: 29.964,92 evra),
- Zahodno dolenski odmevi – UNIVOX, d. o. o. (Radio Univox) – Romani urica je oddaja, ki skrbi za obveščanje Romov in prispeva k boljšemu sodelovanju med Romi in preostalim prebivalstvom, poroča o življenju Romov, njihovem kulturnem udejstvovanju, navadah in izobraževanju (znesek sofinanciranja 68.111,03 evra),
 - Aktualno – osrednje informativne oddaje na Murskem valu – RADIO MURSKI VAL, d. o. o. (Radio Murski val) – v osrednji informativni oddaji je poseben poudarek na vsebinah o porabskih Slovencih, sodelovanju s sosednjimi Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško, na življenju in delu Madžarov in Romov v Prekmurju. Obmejnost in narodnostna politika sta zaradi dejstva, da Murski val deluje na območju, kjer živita madžarska narodna in romska etnična skupnost, v soseščini – Porabju pa pripadniki slovenske narodnosti, programska stalnica (znesek sofinanciranja 35.999,64 evra),
 - Goriška danes – Radio Robin, radijska dejavnost, d. o. o. (Radio Robin) – v oddajah obravnavajo aktualne teme, pomembne za življenje in delo italijanske manjšine, pomembno vlogo pa imajo tudi pri povezanosti zamejskih Slovencev z matico. Aktualne teme v goriški regiji so pomembne tako za italijansko manjšino kot tudi za zamejce in se deloma razširjajo tudi v manjšinskih jezikih (znesek sofinanciranja: 100.000 evrov).

V Republiki Sloveniji poteka prenova učnih načrtov glede novih potreb, tudi na področju ozaveščanja glede dela in pristojnosti Varuha in Zagovornika ter iz vseh mehanizmov, kjer je Slovenija partner ali član konvencij. V tej prenovi bo ključni proces potekal v Zavodu Republike Slovenije za šolstvo (v nadaljnjem besedilu: ZRSS) in Centru Republike Slovenije za poklicno izobraževanje. Proučeni bodo vsi učni načrti, več kot 270, in to ne samo za osnovne programe, temveč tudi za programe z nižjim izobrazbenim standardom na področju italijanske in madžarske narodne skupnosti, vključno s posebnimi potrebami in izobraževanjem odraslih. Projekt poteka, končan pa naj bi bil konec leta 2025.

Na ZRSS so bili v zvezi s priporočili izvedeni nekateri ukrepi. Za področje šolstva italijanske narodne skupnosti so bili prevedeni vsi učni načrti za program osnovnošolskega in gimnazijskega izobraževanja, trenutno se prevajajo učni načrti za programe srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja. Številni prevodi so bili opravljeni tudi na področju šolstva madžarske narodne skupnosti, vendar se tu odvijajo v drugačnem vrstnem redu in z nekolikošnim časovnim zamikom. Razlog je veliko pomanjkanje prevajalcev, ki obvladajo madžarski jezik in poznajo strokovno terminologijo za področje šolstva.

3. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člana od sprejetja mnenja glede petega cikla

Republika Slovenija pojasnjuje, da kulturna programa italijanske in madžarske narodne skupnosti ter vsi projekti, ki so izbrani na podlagi vsakoletnih javnih razpisov na področju romske skupnosti, prispevajo k duhu strpnosti in medkulturnega dialoga, medsebojnega spoštovanja in razumevanja.

Eden od ciljev kulturne politike na področju narodnih skupnosti, zapisan v gradivu Usmeritve Ministrstva za kulturo, ki ga osrednje organizacije narodnih skupnosti prejmejo pri neposrednem pozivu za predložitev letnih programov, je tudi: spodbujati raziskovanje in poglobljeno spoznavanje manjšinskih kultur in medetničnih odnosov na področju kulture ter

medkulturno razumevanje, vzajemno spoštovanje, sodelovanje in sožitje med različnimi etničnimi skupnostmi. Še posebej se spodbuja financiranje aktivnosti, ki omogočajo poglobljeno spoznavanje kultur, v katerih sodelujejo pripadniki različnih manjšinskih skupnosti.

V javnem razpisu na področju romske skupnosti je eno temeljnih meril za ocenitev prijavljenega projekta: prispevek projekta k integrativnemu delovanju (sodelovanje med različnimi manjšinskimi skupnostmi, sodelovanje med romsko skupnostjo in večinskim prebivalstvom, predstavitev dejavnosti širši javnosti, sodelovanje med izvajalci romske skupnosti iz različnih regij Slovenije, aktivno vključevanje pripadnikov romske skupnosti, uveljavitev romske skupnosti v lokalnem in širšem kulturnem ter družbenem okolju in podobno). Dodatne točke pa prejmejo tudi projekti, pri katerih aktivno sodelujejo pripadniki večkratno ranljivih skupin (na primer romski otroci in mladina, romske ženske, starejši Romi in Rominje in podobno) in/ali so pretežno namenjeni eni od večkratno ranljivih skupin.

- Zakon o medijih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08 – ZPOmK-1, 77/10 – ZSFCJA, 90/10 – odl. US, 87/11 – ZAvMS, 47/12, 47/15 – ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 – odl. US, 67/19 – odl. US in 82/21)

3. Ustrezni podatki, statistike ali druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov

- Prevedena so bila Izvedbena navodila za izvajanje programa dvojezične osnovne šole in Izvedbena navodila za dvojezično izvajanje izobraževalnega programa dvojezična slovensko-madžarska gimnazija.
- S podnapisi v italijanskem in madžarskem jeziku je bilo opremljenih več videoposnetkov, katerih vsebina se nanaša na usmeritve za samostojno učenje in učinkovito poučevanje v običajnih in tudi izjemnih okoliščinah, kot so bile v času pandemije covid-19 (formativno spremljanje, načrtovanje učenja, inkluzivni način in tako dalje).
- Na podlagi potreb in interesa učiteljev in drugih strokovnih delavcev dvojezičnih šol in šol z italijanskim učnim jezikom je bilo za obe narodni skupnosti prevedenih, ustrezno prilagojenih, dopolnjenih (za področje zgodovine, kulture narodnih skupnosti in druga) ter izdanih več učbenikov in drugega učbeniškega gradiva.
- Za spremljanje doseganja ustrezne ravni obvladovanja madžarskega jezika je bilo sklenjeno, da se tudi madžarščina kot drugi jezik vključi v sistem nacionalnega preverjanja znanja. Za ta namen so na ZRSŠ pripravili potrebna izhodišča.
- Za tesnejše sodelovanje in podporo se je ZRSŠ na področju obeh narodnih skupnosti kadrovsko okrepil: na področju šolstva italijanske narodne skupnosti z dvema pedagoškima svetovalcema, na področju madžarske narodne skupnosti z enim pedagoškim svetovalcem oziroma svetovalko.
- Posodobitve učnih načrtov, ki jih pripravlja ZRSŠ skupaj z zunanji strokovnjaki, bodo zaobjele tudi cilje, ki omogočajo večjo obveščenost o manjšinskih skupnostih, njihovi kulturi, zgodovini in prispevku k splošnemu družbenemu udejstvom in razvoju.
- Enakopravno vključevanje šol in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov za področje šolstva narodnosti v poskuse, razvojne in aplikativne državne in mednarodne projekte v domeni ZRSŠ.
- Enakopravno zagotavljanje vseh oblik svetovanja, strokovne podpore in usposabljanja (številne nacionalne konference, posveti, seminarji, seminarji v okviru območne enote

ZRSS Koper in Murska Sobota, študijska srečanja v okviru predmetov italijanščina, madžarščina).

- Sredstva, ki jih Republika Slovenija zagotavlja za sofinanciranje radijskih in televizijskih programov za italijansko in madžarsko narodno skupnost ter romsko skupnost na podlagi veljavnega Zakona o Radioteleviziji Slovenija, so se v zadnjih letih povečala, kar je razvidno iz preglednice v nadaljevanju.

RTV programi, v evrih	2019	2020	2021	2022	Načrt za 2023
za italijansko narodno skupnost	1.094.566	1.132.566	1.245.899	1.432.566	1.432.566
za madžarsko narodno skupnost	447.671	447.671	447.671	489.504	489.504
za romsko skupnost	183.000	193.000	193.000	193.000	193.000
Skupaj:	1.725.237	1.773.237	1.886.570	2.115.070	2.115.070

6. člen konvencije

Sovražni govor in kazniva dejanja iz sovraštva (odgovor na priporočilo št. 110)

1. *Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika (KZ-1J) je bil sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije na seji 27. januarja 2023 in objavljen v Uradnem listu RS št. 16/23. V 49. členu se je za drugim odstavkom dodal nov tretji odstavek, ki se glasi: »(3) Če je bil nagib za storitev kaznivega dejanja narodnostna, rasna, verska ali etnična pripadnost oškodovanca, njegov spol, barva kože, poreklo, premoženjsko stanje, izobrazba, družbeni položaj, politično ali drugo prepričanje, invalidnost, spolna usmerjenost ali katerakoli druga osebna okoliščina, se to upošteva kot obteževalna okoliščina.«

Na Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije deluje Delovna skupina za kazniva dejanja, storjena s sovražnim motivom, ki je pristojna za obravnavo tém s področja sovražnega govora in za obravnavo vseh kaznivih dejanj, storjenih s sovražnim motivom. Kazniva dejanja z elementom sovražnosti so določena s posebno zaznambo - v letu 2022 je bilo na tak način označenih 12 spisov.

28. oktobra 2022 je bil na spletni strani ministrstva, pristojnega za digitalno preobrazbo (prej Služba Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo) objavljen natečaj »Mladi skupaj proti sovražnemu govoru na spletu«, ki je namenjen ozaveščanju osnovnošolcev o problematiki sovražnega govora na spletu. V novembru 2022 je bila zagnana kampanja proti sovražnemu govoru na spletu pod imenom »Ugrizni se v sovražni jezik!«. V decembru 2022 so se v sklopu kampanje začeli objavljati kratki filmi slovenskih športnikov, ki imajo, po prepričanju ustvarjalcev kampanje, pogosto opravka s sovražnim govorom.

Eden od projektov je namenjen tudi temu, da se mladi opremijo z ustreznim znanjem, kaj sovražni govor je, kako ga prepoznamo, kako se proti njemu borimo na državni ravni in kako lahko ukrepamo sami. Aktivnosti se bodo nadaljevale, poudarek bo tudi na krepitvi prizadevanj

v boju proti stereotipom in predsodkom o manjšinskih skupnostih, ki so izpostavljene sovražnemu govoru.

Predsednik Vlade RS je na podlagi 23. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17, 163/22) ustanovil Strateški svet za preprečevanje sovražnega govora, ki je posvetovalni organ predsednika vlade. Naloge strateškega sveta so opredeljene v drugem členu akta o ustanovitvi in imenovanju članov strateškega sveta, podrobnejše prednostne naloge pa so člani določili na drugi seji strateškega sveta, ki je bila 6. aprila 2023. Te so: mladi in izobraževanje, preventiva v družbi, mediji, delovanje institucij, splet ter odkrivanje in pravosodje. Strateški svet bo pripravljala mnenja in strokovne usmeritve, povezane s sistemsko ureditvijo in preventivo. S tem namenom so člani in članice strateškega sveta soglasno sprejeli sklep, da se strateški svet kot posvetovalno telo do posamičnih konkretnih primerov sovražnega govora ne bo opredeljeval. Imenovana je bila tudi predsednica strateškega sveta in nacionalna koordinatorica za preprečevanje sovražnega govora. Usmeritve Vlade RS so, da mora razvita družba temeljiti na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in temeljnih pravic. Navedene vrednote ne smejo biti prilagojene političnim potrebam, pač pa morajo za vsakega v primerljivih okoliščinah veljati enako.

Republika Slovenija dodatno pojasnjuje, da je bil konec leta 2021 sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah (Uradni list RS, št. 204/21; v nadaljnjem besedilu: ZAVMS-B), s katerim je bila v pravni red Republike Slovenije prenesena Direktiva (EU) 2018/1808 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o spremembi Direktive 2010/13/EU o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z zagotavljanjem avdiovizualnih medijskih storitev (Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah) glede na spreminjajočo se tržne razmere. Bistvena novost, ki jo prinaša novela ZAVMS-B, je, da se področje urejanja širi tudi na platforme za razširjanje videovsebin, ki jih nalagajo uporabniki (Youtube in podobne platforme, dostopne na spletu). Ponudniki storitev platform za izmenjavo videov morajo sprejeti ukrepe, s katerimi zagotavljajo naslednje: Ponudniki platform za izmenjavo videov v pristojnosti Republike Slovenije sprejmejo ustrezne ukrepe za zaščito (med drugim):

- splošne javnosti pred programi, videi in avdiovizualnimi komercialnimi sporočili, s katerimi se spodbuja nasilje ali sovraštvo do skupine oseb ali člana take skupine na podlagi spola, rase, barve kože, etničnega ali socialnega porekla, genetskih značilnosti, jezika, vere ali prepričanja, političnega ali drugega mnenja, državljanstva, pripadnosti narodnosti manjšini, premoženja, rojstva, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

Ponudniki platform za izmenjavo videov oblikujejo in javno objavijo pravila, v katerih določijo:

- prepoved objavljanja videov, ki so v nasprotju z določbami prejšnjega odstavka;
- možnost podaje prijave zaradi kršitve navedenih pravil;
- postopek za obravnavo prijav kršitev pravil;
- ukrepe za odstranitev nezakonite vsebine oziroma prenehanje njenega razširjanja;
- postopek obravnave pritožb zoper ukrepe iz prejšnje alineje.

Upravni in inšpekcijski nadzor nad izvajanjem predmetnega zakona je v pristojnosti Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije.

Ena od temeljnih nalog ministrstva, pristojnega za notranje zadeve, in policije je zagotavljanje ustavno varovanih pravic. Enakost pred zakonom velja za vse posameznike, ne glede na katero koli pripadnost. Pomemben del aktivnosti se nanaša na preprečevanje vseh oblik nestrpnosti, ki se pojavljajo v medosebni interakciji, še posebej, ko neko nestrpno vedenje kot del izražanja že vsebuje elemente prekrškov ali celo kaznivih dejanj. Policija posebej spremlja in analizira vse prekrške, ki vsebujejo elemente nestrpnosti. Vzbujanje nestrpnosti na ravni prekrška določa 20. člen Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1, Uradni list RS, št. 70/06 in 139/20). Na Ministrstvu za notranje zadeve je v okviru neformalne delovne skupine za evalvacijo ZJRM-1 razprava osredotočena tudi na potrebo po spremembi 20. člena ZJRM-1 na način, ki bi vključeval tako imenovano odprto definicijo osebnih okoliščin, s katero bi bilo mogoče zapolniti morebitno manjkajočo osebno okoliščino, ki je lahko povod za spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti.

Z ugotovitvami analiz, ki so izvedene v okviru Generalne policijske uprave, so seznanjene vse enote na državni, regionalni in lokalni ravni. Generalna policijska uprava tudi usmerja, spremlja in nadzoruje izvrševanje predpisov z elementi nestrpnosti in posledično tako tudi kršitve, ki so storjene v okviru sovražnega govora. Delo policije temelji in bo tudi v prihodnje temeljilo na preprečevanju, odkrivanju in obravnavanju vseh oblik nestrpnosti, tudi sovražnega govora. Izvajanje usposabljanj za policiste je v preteklosti potekalo po verificiranem programu »Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov in preprečevanje diskriminacije v multikulturni skupnosti«. Program je bil pri policistih namenjen zavedanju o stereotipih, obvladovanju predsodkov in preprečevanju diskriminacije predvsem na področju obravnave romske tematike, čeprav se je v praksi že izvajal tudi za področje drugih kulturnih skupnosti, ki prebivajo na območju Slovenije. V letu 2022 je bil program prenovljen in tako je bil 5. decembra 2022 na programski seji Policijske akademije sprejet in potrjen nov program z naslovom »Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov ter preprečevanje diskriminacije v večkulturni skupnosti«. Gre torej za prenovljeni program, ki omogoča izvedbo usposabljanj v zvezi z zgoraj navedenimi tematikami iz vsebin katere koli manjšinske skupnosti, ki prebiva na območju Slovenije. V policiji se vseskozi zagotavlja enako varstvo pravic vseh prebivalcev Republike Slovenije, so pa s spremembo programa usposabljanja tudi formalno uredili program dodatnih usposabljanj.

Poleg že navedenega dodatnega usposabljanja predavatelji posamezne vsebine predstavljajo tudi v procesu osnovnega izobraževanja kandidatov za policiste, in sicer v programih Višje policijske šole pri predmetih Etika in človekove pravice ter Policija v družbi, kjer so določene ključne vsebine s področja enakosti obravnavanja in posebnosti v večkulturni skupnosti ter preprečevanja diskriminacije s posebnostmi posamezne skupnosti, ki prebiva v Sloveniji.

Policija za vodstvene delavce izvaja usposabljanja »Vodenje v policiji«, kjer se udeleženci usposabljanja v 1. modulu pri predavanju na temo »Vloga vodstvenih delavcev pri delu policije v multikulturnih skupnostih« seznanijo tudi z vsebinami in posebnostmi dela policije v večkulturnih skupnostih.

Ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, je aprila 2023 pripravilo in na spletni strani (<https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-notranje-zadeve/o-ministrstvu/direktorat-za-policijo-in-druge-varnostne-naloge/sektor-za-pritozbe-zoper-policijo/>)

objavilo Zloženko »Pritožbe zoper delo policistov« v italijanskem in madžarskem jeziku, s čimer se je uporaba navedenega instituta (namenjenega neodvisni, nepristranski in strokovni obravnavi pritožb zoper delo in odločitve policistov v določenih situacijah, s katerimi se policistom očitajo opustitve dolžnega ravnanja in s tem kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin posameznikov) približala tudi pripadnikom narodnih manjšin.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

- Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika (KZ-1J; Uradni list RS, št. 16/23)
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAVMS-B; Uradni list RS, št. 204/21)
- Akt o ustanovitvi in imenovanju članov Strateškega sveta za preprečevanje sovražnega govora št. 013-7/2023/7 z dne 17. marca 2023
- Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1; Uradni list RS, št. 70/06 in 139/20)

9. člen konvencije

Manjšinski radijski in televizijski programi, tiskani in digitalni mediji (odgovor na priporočilo št. 121)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

Odgovor na to točko je pri razlagi izvajanja 6. člena konvencije (medkulturni dialog in medsebojno spoštovanje (odgovor na priporočilo št. 98)).

Javni zavod RTV Slovenija je dal naslednje pojasnilo:

Javni medij v madžarskem jeziku:

Radijski program

Pri radijskem programu v madžarskem jeziku je treba poudariti, da se program predvaja dnevno 24 ur, torej je oddajni čas radijskega programa zadovoljujoč. Na Pomurskem madžarskem radiu pripravijo v skladu s programskim načrtom 8760 ur programa letno. Ta program predvajajo na frekvencah FM, AM in DAB+ ter po spletu. Program v živo poteka od 5.30 do 19.00, do 22.00 sledijo ponovitve oddaj, ki jih pripravijo isti dan, nato pa sledi nočni glasbeni program na podlagi izbora glasbenega uredništva Pomurskega madžarskega radia. V preteklosti so nekaj let (do leta 2012) predvajali program v živo do polnoči, toda zaradi finančno slabšega položaja so morali nočni program v času od 19.00 do 24.00 v živo ukiniti. Ga pa še vedno predvajajo v spremenjeni obliki.

Televizijski program

V UPE TV program za madžarsko narodno skupnost pripravljajo tedensko štiri 30-minutne oddaje v madžarskem jeziku. Vse televizijske oddaje v madžarskem jeziku, ki se pripravljajo v TV studiu Lendava, so premierno predvajane na TV Slovenija 1. Ponovitve oddaj pa so (glede na žanr oddaje) predvajane na 2. ali 3. programu TV Slovenija in na frekvenci TV Maribor. Vse oddaje so podnaslovljene in tako razumljive tudi za pripadnike večinskega prebivalstva. Cilj

oddaj v madžarskem jeziku je že vse od njihovega nastanka povezovati večino in manjšino, torej dve kulturi in dva jezika.

Televizijski program v madžarskem jeziku glede obsega sicer res zaostaja za preostalimi programi. S sedanjim številom zaposlenih in glede na druge danosti TV studia Lendava je sedanji obseg televizijskega programa v madžarskem jeziku optimalen, možnosti za širitev ne vidijo. Morebitna širitev obsega oddaj bi bila mogoča ob bistveni kadrovski okrepitvi navedenega studia in izpolnjevanju drugih potrebnih pogojev. Si pa prizadevajo s sedanjim obsegom štirih polurnih oddaj poročati o vseh dogodkih, ki so povezani z avtohtono madžarsko narodno skupnostjo v Sloveniji, in ponuditi vpogled tudi v širši prostor. Pripravljajo predvsem oddaje magazinskega tipa, v kateri najdejo svoj prostor tako rekoč vsa področja, pripravljajo tudi oddaje za otroke, mladino, potopisne oddaje, oddaje tipa raziskovalnega novinarstva, pogovorne oddaje in tako dalje. Težijo k vsestranskemu, celovitemu in objektivnemu obveščanju avtohtone madžarske narodne skupnosti v njenem maternem jeziku in k izpolnjevanju pričakovani najširšega kroga ciljnega občinstva.

Oktobra 2022 so na podlagi dodatnih letnih namenskih sredstev Republike Slovenije v višini 28.500 evrov zaposlili mladega novinarja po izrednem odhodu oziroma odpovedi novinark v aprilu 2022. V januarju 2023 so imeli razpis za novinarja za določen čas enega leta za nadomeščanje porodniške odsotnosti, vendar se na razpis nihče ni prijavil. Razpis bi radi v kratkem ponovili. Največji razlog za to, da zelo težko najdejo primerne kandidate predvsem za novinarska delovna mesta, vidijo v begu možganov v večja mesta, saj se mladi po končanem študiju redkokdaj vrnejo domov.

Nadgradnja obeh programov bi bila možna ne le z nadomeščanjem odhodov, ampak tudi s kadrovsko krepitvijo obeh programov. Z nenadomeščanjem odhodov pa bi bila ogrožena tudi sedanji obseg in kakovostna raven pripravljanja radijskega in televizijskega programa v madžarskem jeziku.

Število zaposlenih se v studiu madžarskih programov v zadnjem obdobju ni zmanjšalo, saj ni bilo večjega števila odhodov zaradi upokojitev. Večje število odhodov zaradi upokojitev se pričakuje v letu 2024 (z delnim uvajanjem novega sodelavca že v letu 2023) in v letu 2025.

Studio madžarskih programov je v okviru projekta pomladitve kadrov dve leti izvajal zaposlitev za določen čas, njen status se je s 1. januarjem 2023 spremenil v zaposlitev za nedoločen čas. V letih 2023, 2024 in 2025 bi radi nadomestili vse odhode zaradi upokojevanja sodelavcev. Republika Slovenija si bo prizadevala za zagotovitev dodatnih sredstev v ta namen tudi na podlagi dogovora, ki sta ga poslanca narodnih skupnosti 25. maja 2023 podpisala z Vlado Republike Slovenije za mandatno obdobje do leta 2026. Dogovor vsebuje tudi določilo, da se v letih 2023 in 2024 nadomestijo tehniki, novinarji in uredniki v Studiu madžarskih programov RTV Slovenija, ki se letno upokojijo, po načelu varstva pridobljenih pravic avtohtonih narodnih skupnosti v Sloveniji. V ta namen bodo zagotovljena tudi dodatna sredstva (predvidoma 66.500 evrov za leto 2023 in 134.500 evrov za leto 2024).

Ob tem je treba navesti, da Republika Slovenija od leta 2021 v okviru sofinanciranja radijskih in televizijskih programov za madžarsko narodno skupnost letno zagotavlja dodatna sredstva v višini 13.333 evrov za eno dodatno zaposlitev za potrebe Pomurskega madžarskega radia in Studia Hidak - Mostovi ter za izvajanje novih vsebin.

Javni medij v italijanskem jeziku:

Objava delovnih mest v Regionalnem RTV-centru Koper/Capodistria za italijanski narodnostni program se nanaša na zaposlene dolgoletne sodelavce, zaposlitev katerih sofinancira Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti, ki so jim bile urejene pogodbe o delovnem razmerju

iz pogodb za določen čas v delovno razmerje za nedoločen čas. Ta delovna mesta so se lahko ustrezno uredila zaradi zagotovljene finančne podpore in razumevanja Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti in vodstva RTV Slovenija.

Na podlagi dodelitve sredstev iz državnega proračuna za sofinanciranje italijanskega narodnostnega programa so bili izvedeni razpisi za programski kader za italijanska narodnostna programa, ki delujeta v okviru Regionalnega RTV-centra Koper/Capodistria. Na podlagi dodatnega sofinanciranja države televizijskega in radijskega programa za italijansko avtohtono narodno skupnost je bilo omogočeno delno nadomeščanje oziroma ureditev delovnih pogodb konec leta 2022 devetim zaposlenim za določen čas.

Na pobudo OSSIN in predstavnika italijanske manjšine v državnem zboru je Vlada RS po Uradu Vlade Republike Slovenije za narodnosti odobrila dodatna finančna sredstva iz državnega proračuna za ublažitev kadrovske problematike italijanskega narodnostnega programa RTV Slovenija.

Želijo in upajo, da se bodo v državnem proračunu v letih 2023 in 2024 določila dodatna finančna sredstva za programe za avtohtono italijansko narodno skupnost in da bodo pripomogla k delni ureditvi področja, ki je utrpelo izjemno krčenje, ter omogočila redno in neokrnjeno delovanje uredništev, produkcije in skupnih služb. Vsi navedeni so kadrovsko podhranjeni in hkrati temelj za obstoj in nadaljnji razvoj v obdobju velikih sprememb na radijskem, televizijskem in medijskem področju.

Zgoraj navedeno utemeljujejo z dejanskimi podatki o nadomeščanju delovnih mest za italijanska narodnostna programa Radio Capodistria in TV Capodistria. Najbolj skrb vzbujajoče je bilo zmanjšanje števila zaposlenih v obdobju od leta 2015 do konca leta 2019.

Na podlagi uradnih podatkov je bilo stanje naslednje:

Televizijski program:

- 2015: 45 zaposlenih, 7 stalnih zunanjih sodelavcev. Skupaj: 52 zaposlenih,
- 2019: 46 zaposlenih: skupaj 46 zaposlenih (minus 6 zaposlenih, torej minus 12 %).

Radijski program:

- 2015: 36 zaposlenih, 2 stalna zunanja sodelavca. Skupaj: 38 zaposlenih,
- 2019: 29 zaposlenih. Skupaj 29 zaposlenih (minus 9 zaposlenih, to je minus 24 %).

Skupaj televizija in radio (2015–2019): 15 zaposlenih manj oziroma minus 17 % vseh zaposlenih v italijanskem narodnostnem programu RTV Slovenija.

Konec leta 2021 so izgubili še dodatna štiri delovna mesta, kar pomeni, da je skupno krčenje števila zaposlenih 21-odstotno v primerjavi z letom 2015, kar je več kot petina skupnega števila zaposlenih in sodelavcev celotnega kolektiva programov italijanske avtohtone narodne skupnosti RTV Slovenija. Republika Slovenija je RTV Slovenija po Uradu Vlade Republike Slovenije za narodnosti za leto 2021 na podlagi dogovora, ki sta ga poslanca narodnih skupnosti za mandatno obdobje 2020–2022 podpisala z Vlado RS 3. julija 2020 (v nadaljnjem besedilu: dogovor), zagotovila dodatnih 100.000 evrov za ohranitev pridobljenih pravic na področju javnega informacijskega sistema oziroma radijskega in televizijskega kanala v italijanskem jeziku v okviru Regionalnega RTV-centra Koper/Capodistria za zagotavljanje stabilnosti izvajanja in nemotenega delovanja radijskih in televizijskih programov za italijansko narodno skupnost. V letu 2022 so se ta dodatna sredstva ohranila, na podlagi aneksa, podpisanega k dogovoru, pa so se zagotovila še dodatna letna sredstva v višini 200.000 evrov za nadomeščanje v preteklih letih štirih izgubljenih delovnih mest.

Republika Slovenija si bo prizadevala za zagotovitev dodatnih sredstev v ta namen tudi na podlagi dogovora, ki sta ga poslanca narodnih skupnosti podpisala z Vlado RS 25. maja 2023 za mandatno obdobje do leta 2026. Dogovor vsebuje tudi določilo, da se v letu 2023 in 2024 nadomesti kader, ki se v Regionalnem RTV-centru Koper/Capodistria letno upokoji, po načelu varstva pridobljenih pravic avtohtonih narodnih skupnosti v Sloveniji. V ta namen bodo zagotovljena tudi dodatna sredstva (predvidoma 120.000 evrov za leto 2023 in 120.000 evrov za leto 2024).

Kadrovska problematika radia in televizije za avtohtono italijansko narodno skupnost je bila predstavljena na nadaljevalnem sestanku o izvajanju konvencije. Na dogodek je predstavnike RTV Slovenija povabil Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti. Pobude, ki so jih predstavili, so se nanašale na »Tematsko področje 2: Podpora oddajam v italijanščini z naslovitvijo obravnave pomanjkanja italijansko govorečih novinarjev ter povečanjem trajanja in pogostosti oddajanja v madžarščini v javnih medijih«.

Med predlogi za obstoj in razvoj programov za avtohtono italijansko narodno skupnost v Sloveniji je bilo posebej opozorjeno na pobudo »štipendijske politike« zaradi visoke starostne strukture zaposlenih. V uredništva je treba namreč vključiti mlade, ki pripadajo italijanski narodni skupnosti. V tem smislu je pomemben ukrep dodelitev ciljno usmerjenih štipendij v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za delo, ministrstvom, pristojnim za šolstvo, Uradom Vlade Republike Slovenije za narodnosti, RTV Slovenija ter institucijami italijanske narodne skupnosti v Sloveniji.

Poudarjeno sta bila področje varstva frekvenc v Sloveniji in difuzija signalov manjšinskih radia in televizije čez meje, v Italijo in na Hrvaško. Področje je izjemnega pomena za obstoj, delovanje in razvoj italijanskega narodnostnega programa, saj omogoča stike pripadnikov italijanske narodne skupnosti, ki živijo v Sloveniji, z matično deželo in z delom manjšine, ki živi na Hrvaškem.

Od vključno leta 2020 Republika Slovenija po Uradu Vlade Republike Slovenije za narodnosti zagotavlja 10.000 evrov letno več za sofinanciranje radijskih in televizijskih programov za romsko skupnost (skupno 193.000 evrov).

Republika Slovenija izraža veliko razumevanje in podporo radijskim in televizijskim programom za ustavno priznani narodni skupnosti in romsko skupnost, kar se kaže tudi v obliki sofinanciranja. Glavni vir financiranja vseh radijskih in televizijskih programov pa je v skladu z veljavnim Zakonom o Radioteleviziji Slovenija prispevek, ki je posebna oblika javne dajatve in je namenjena financiranju javnega medijskega servisa.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

Republika Slovenija pojasnjuje, da ministrstvo, pristojno za kulturo, podpira izdajanje občil, tako da financira njihove vsebine. Narodni skupnosti vsako leto kot del kulturnega programa prijavita različne projekte na področju založniške in izdajateljske dejavnosti. V letih 2020–2022 je ministrstvo, pristojno za kulturo, podprlo:

italijanski narodni skupnosti:

- zagotavljanje neprekinjenega izdajanja za izdaje, ki so tradicionalne, preverjeno kakovostne in so pomemben vidik ustvarjalnosti italijanske narodne skupnosti (kulturni

list La Purissima, list Il Trillo in Il Trillo appuntamenti, list Il Mandracchio in internetna stran Il Mandracchio Online),

- izdajo tistih novih predlogov, ki se odlikujejo s kakovostjo in pomenijo pomembno pridobitev za italijansko narodno skupnost,
- izvedbo posebnih prireditev: Mesec kulture/Mese della cultura, Teden knjige/Settimana del libro, Teden italijanskega jezika/Settimana della lingua italiana, II. mednarodni festival/natečaj poezije Festival della poesia del mare, ciklus projekcij italijanskega filma Cineforum,
- sodelovanje z revijo Kulturni občasnik za mlade zanesenjake »Svetilnik« – vodenje rubrike Conosciamoci – Spoznajmo se,
- projekt »L'età dei lumi. Giuseppe Tartini, Gian Rinaldo Carli e la cultura del Settecento./Obdobje razsvetljenstva. Giuseppe Tartini, Gian Rinaldo Carli in kultura 18. stoletja«,
- izdajo tematske brošure za šole »Dante Alighieri visto dalla sponda dell'Adriatico Orientale/Dante Alighieri – pogled na pesnika z vzhodne strani Jadrana«;

madžarski narodni skupnosti:

- izdajo stalnih pomurskih madžarskih publikacij: almanah Naptár, strokovna publikacija Muratáj,
- izdajo rokopisov,
- izdajo literarnih, lokalno-zgodovinskih oziroma etnografskih študij in drugih vsebin,
- izdajo madžarskega otroškega časopisa Kelepelő.

V okviru javnega razpisa na področju romske skupnosti ministrstvo, pristojno za kulturo, financira tudi projekte na področju založniške in izdajateljske dejavnosti, največ internih časopisov, in sicer:

- Romano them – Romski svet, sofinanciranje osrednjega časopisa Zveze Romov Slovenije,
 - Romano nevijspe – Romske novice, sofinanciranje časopisa prijavitelja Romskega društva Romani Union,
 - časopis Romano haberi – Romski glas, sofinanciranje časopisa prijavitelja Romskega društva Romano Pralipe, so. p.,
 - časopis Romano lil – Romski list, sofinanciranje časopisa prijavitelja Društva romski informacijski in znanstveno-raziskovalni center Slovenije Anglunipe.
- Dogovor o sodelovanju poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti z Vlado RS, podpisan 3. julija 2020
 - Dogovor o sodelovanju poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti z Vlado RS, podpisan 25. maja 2023

3. Ustrezni podatki, statistike ali druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov

- Preglednica 1: Razpisana delovna mesta v Studiu madžarskih programov konec leta 2022 in na začetku leta 2023

Delovno mesto	Vrsta razpisa	Zaposlitev	Opomba
Novinar poročevalec	Zunanji – prijave do 27. avgusta 2022	15. oktober 2022, za nedoločen čas	Nadomeščanje izrednega odhoda
Novinar	Interni – prijave do 5. decembra 2022	1. januar 2023, za nedoločen čas	Sprememba statusa zaposlitve za določen čas v zaposlitev za nedoločen čas
Novinar specialist	Interni – prijave do 5. decembra 2022	5. januar 2023, za določen čas do 4. januarja 2024	Nadomeščanje odhoda na porodniški dopust
Novinar poročevalec	Zunanji – prijave do 16. decembra 2022	Na razpis se ni prijavil nihče	Nadomeščanje sodelavca, ki smo ga za 1 leto premestili na drugo delovno mesto

- Preglednica 2: Pregled sofinanciranja RTV programov za italijansko in madžarsko narodno skupnost ter romsko skupnost po Uradu Vlade Republike Slovenije za narodnosti, v katerem so zajeti zneski, navedeni v besedilu pod točko 1

RTV programi, v evrih	2019	2020	2021	2022	Načrt za 2023
za italijansko narodno skupnost	1.094.566	1.132.566	1.245.899	1.432.566	1.432.566
za madžarsko narodno skupnost	447.671	447.671	447.671	489.504	489.504
za romsko skupnost	183.000	193.000	193.000	193.000	193.000
Skupaj:	1.725.237	1.773.237	1.886.570	2.115.070	2.115.070

9. člen konvencije

Manjšinski radijski in televizijski programi, tiskani in digitalni mediji (odgovor na priporočilo št. 122)

1. *Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Odgovor Republike Slovenije je pri razlagi glede izvajanja 9. člena okvirne konvencije (manjšinski radijski in televizijski programi, tiskani in digitalni mediji (odgovor na priporočilo št. 121).

10. člen konvencije

Uporaba manjšinskih jezikov pri upravnih in sodnih organih

(odgovor na priporočilo št. 135)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

V Opredelitvi do ugotovitev in priporočil Petega mnenja Svetovalnega odbora Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin o uresničevanju Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin v Republiki Sloveniji z dne 14. septembra 2022 (v nadaljnjem besedilu: opredelitev) je bilo pojasnjeno, da je z Zakonom o javnih uslužbencih (v nadaljnjem besedilu: ZJU) znanje jezika italijanske ali madžarske narodne skupnosti določeno kot posebni pogoj za zaposlitev (17. člen ZJU). Za delovna mesta javnih uslužbencev, ki morajo na podlagi zakona kot uradni jezik uporabljati tudi jezik narodne skupnosti, se kot pogoj določi tudi znanje tega jezika. V skladu s tem mora javni uslužbenec izpolnjevati ta pogoj, preden je zaposlen. To pomeni, da morajo javni uslužbenci imeti potrebno znanje jezika narodne skupnosti že pred začetkom zaposlitve oziroma da je poznavanje jezika narodne skupnosti pogoj, ki ga morajo javni uslužbenci izpolnjevati pred vzpostavitvijo delovnega razmerja z organom. Na delovnih mestih, na katerih se mora na podlagi zakona uporabljati jezik narodne skupnosti, torej ni mogoče zaposliti nekoga, ki nima zahtevane ravni znanja tega jezika.

Ministrstvo, pristojno za javno upravo, je 24. marca 2021 organiziralo šesti posvet o izvajanju dvojezičnosti v devetih občinah, v katerih prebivata italijanska in madžarska narodna skupnost. Vsakoletni posvet je del sistematičnega prizadevanja ministrstva, pristojnega za lokalno samoupravo, in devetih občin, v katerih prebivajo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti, za odpravo razkoraka med predpisano in dejansko dvojezičnostjo. Tema šestega posveta je bila dvojezičnost v času epidemije covid-19. Poudarjeno je bilo, da se kljub zdravstveni krizi življenje prebivalcev in s tem državne in lokalne uprave odvija naprej. Postopoma in z različnimi koraki je bil uveden širok spekter ukrepov, od osnovnih higienskih priporočil do ukrepov delnega ali popolnega omejevanja gibanja prebivalstva, pri čemer je pomembno, da so vsi prebivalci z ukrepi seznanjeni tako, da so ukrepi razumljivi vsem v maternem jeziku oziroma v jeziku narodnih skupnosti. Vidik dvojezičnosti je bil upoštevan pri pripravi mobilne aplikacije za varovanje zdravja ljudi #OstaniZdrav ter vsebin v italijanskem in madžarskem jeziku. Udeleženci so spregovorili o posebnostih pri uresničevanju ustavnih in zakonskih določil, ki se nanašajo na posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti; o izvajanju storitev za občane madžarske narodne skupnosti v času epidemije covid-19 in izvajanju inšpekcijskih in redarstvenih nalog v času epidemije covid-19. Prav tako so se seznanili z delovanjem Knjižnice Lendava v času epidemije in dvojezičnim poslovanjem gospodarske javne službe (Javnega podjetja Marjetica Koper) v času epidemije.

1. junija 2022 je v organizaciji ministrstva, pristojnega za javno upravo, potekal sedmi posvet o dvojezičnosti. Osrednja tema je bila namenjena vprašanju izvajanja dvojezičnosti v letu rednih lokalnih volitev. Na posvetu so bile predstavljene izkušnje z organizacijo in izvedbo lokalnih volitev oziroma vloga državnih organov pri izvedbi volitev svetov samoupravnih narodnih skupnosti. Predstavljene so bile pravne podlage za volitve svetov samoupravnih narodnih skupnosti in sestavo volilnih imenikov državljanov. Na posvetu so bile predstavljene še posebnosti pri lokalnih volitvah svetov samoupravnih narodnih skupnosti.

Republika Slovenija dodatno pojasnjuje, da je Vlada RS 14. maja 2020 sprejela sklep o ustanovitvi Delovne skupine vlade za pripravo Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije o

izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji in za spremljanje njegovega izvajanja (v nadaljnjem besedilu: delovna skupina vlade). Delovna skupina vlade je v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi pripravila predlog Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije o izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji 2021–2025, ki ga je Vlada RS sprejela 18. avgusta 2021 s sklepom št. 00700-12/2021/6, s katerim je tudi zadolžila pristojna ministrstva in vladne službe, ki so navedeni kot nosilci ukrepov, da ukrepe izvedejo v predvidenih rokih.

Center za izobraževanje v pravosodju, ki deluje v okviru ministrstva, pristojnega za pravosodje, je v letu 2022 izvedel:

- delavnico Pravna terminologija jezikov manjšin – madžarski jezik, za sodnike, državne tožilce in državne odvetnike,
- delavnico Pravna terminologija jezikov manjšin – madžarski jezik, za pravosodno osebje,
- delavnico Pravna terminologija jezikov manjšin – italijanski jezik, za sodnike, državne tožilce in državne odvetnike,
- delavnico Pravna terminologija jezikov manjšin – italijanski jezik, za pravosodno osebje.

Sodišča imajo nove spletne strani v italijanskem in madžarskem jeziku (<https://nasodiscu.si/it> in <https://nasodiscu.si/hu>), kjer je moč najti veliko uporabnih informacij o postopkih na sodišču, s čimer se zagotavlja učinkovitejši dostop do pravnega varstva pripadnikom narodnih skupnosti.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

- Sklep Vlade RS o ustanovitvi Delovne skupine vlade za pripravo Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije o izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji in za spremljanje njegovega izvajanja z dne 14. maja 2020
- Načrt ukrepov Vlade Republike Slovenije o izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji 2021–2025, sprejet 18. avgusta 2021 s sklepom Vlade RS št. 00700-12/2021/6

10. člen konvencije

Uporaba manjšinskih jezikov pri upravnih in sodnih organih (odgovor na priporočilo št. 136)

- 1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Položaj in posebne pravice italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti so različni, kar izhaja iz Ustave RS. Temu razlikovanju sledi tudi zakonska ureditev.

Ustava RS določa, da je uradni jezik v Sloveniji slovenščina, na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, sta uradna jezika tudi italijanščina ali madžarščina.

Glede uradne rabe romskega jezika je relevantno tudi dejstvo, da pretekli poskusi uradne standardizacije in kodifikacije romskega jezika v Republiki Sloveniji niso bili uspešni.

V letu 2022 je bila imenovana sodna tolmačka za romski jezik.

11. člen konvencije

Prikaz topografskih oznak v manjšinskih jezikih (odgovor na priporočilo št. 142)

- 1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Republika Slovenija pojasnjuje, da sprejetje in uporaba topografskih označb poteka nemoteno na področju, kjer prebivata avtohtoni narodni skupnosti.

12. člen konvencije

Medkulturno izobraževanje, usposabljanje učiteljev, učno gradivo (odgovor na priporočilo št. 145)

- 1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Republika Slovenija je odgovor na to priporočilo dala pri razlagi izvajanja 6. člena konvencije (medkulturni dialog in medsebojno spoštovanje (odgovor na priporočilo št. 98)).

12. člen konvencije

Učinkovit dostop do izobraževanja za Rome (odgovor na priporočilo št. 152)

- 1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Republika Slovenija pojasnjuje, da izvaja spodbujevalne ukrepe za večjo udeležbo romskih otrok, ki se začnejo pri predšolski vzgoji. Znano je namreč, da je vrtec najpomembnejši in

najvplivnejši socialni prostor in dejavnik vključevanja otrok v novo institucionalno in družbeno okolje, ki v znatni meri sooblikuje ter pogojuje otrokovo nadaljnjo kakovost življenja.

Ministrstvo, pristojno za vzgojo in izobraževanje, spodbuja vključevanje v predšolsko vzgojo vsaj dve leti pred začetkom osnovne šole na naslednje načine:

- s splošnimi finančnimi olajšavami,
- v sodelovanju z romskimi pomočniki v vrtcih in z lokalno skupnostjo,
- s financiranjem večjih stroškov za oddelke vrtcev, v katere so vpisani romski otroci,
- z razpisovanjem krajših, 240-urnih programov vrtcev in predstavljanjem teh programov.

Splošne finančne olajšave

Namen ukrepa znižanega plačila vrtca, ki velja za vse prebivalce Slovenije, torej tudi za Rome, je razbremeniti starše stroškov v zvezi s plačilom vrtca, olajšati odločitev za naslednjega otroka oziroma spodbuditi rodnost in povečati vključenost otrok v vrtce. Znižano plačilo vrtca lahko uveljavljajo starši za otroke, ki so vključeni v javni vrtec, zasebni vrtec s koncesijo ter zasebni vrtec, ki se financira iz občinskega proračuna. Starši, ki imajo v vrtec hkrati vključena dva otroka, so oproščeni plačila za mlajšega otroka. Starši so oproščeni plačila za vrtec tudi za tretjega in vsakega nadaljnjega otroka iz iste družine, ne glede na to, ali je v vrtec vključen hkrati s svojim sorojencem. Višina plačila vrtca se ugotavlja glede na povprečni mesečni dohodek na osebo in se določi v odstotku od cene programa za vrtec ter na podlagi uvrstitve v dohodkovni razred. Plačilo staršev za vrtec v višini znižanega plačila vrtcem zagotavlja državni proračun.

Razpisovanje krajših, 240-urnih programov vrtcev in predstavljanje teh programov

Od šolskega leta 2018/2019 imajo vrtci možnost organiziranja krajših programov. Krajši programi v vrtcu, v obsegu 240 ur v posameznem šolskem letu, so namenjeni otrokom, ki bodo do konca koledarskega leta dopolnili starost najmanj pet ali šest let in niso vključeni v druge programe vrtca, ter njihovim štiriletnim mlajšim sorojencem. Z organizacijo in izvajanjem krajših programov v vrtcu se zagotavlja pestrejša programska ponudba vrtcev, ki je prilagojena interesom in potrebam različnih ciljnih skupin staršev in otrok. S tem se omogoča vključenost v predšolske programe tudi tistim predšolskim otrokom, ki leto pred vstopom v osnovno šolo še niso bili vključeni v vrtec.

S krajšimi programi se želi – kljub že doseženi visoki stopnji vključenosti otrok v vrtce v drugem starostnem obdobju – zagotoviti še višja stopnja vključenosti predšolskih otrok v sistem vzgoje in izobraževanja. To je tudi ukrep, s katerim se približujemo referenčnim merilom v izobraževanju za obdobje do leta 2030, po katerem naj bi bilo najmanj 96 % otrok v starosti od treh let do začetka obveznega izobraževanja vključenih v predšolsko vzgojo in izobraževanje zaradi prepoznanega pozitivnega učinka vrtca na otrokov razvoj in učenje.

Tako kot vsako leto vse od uvedbe nove oblike krajšega programa v šolskem letu 2018/2019 je bil tudi v šolskem letu 2021/2022 objavljen javni razpis za organizacijo in izvedbo oddelka krajšega programa v vrtcih. Na razpis so se vrtci lahko prijavi do aprila 2022 in program izvajali do 31. avgusta 2022. Na javni razpis se je prijavilo deset vrtcev, ki so izvajali program v obsegu 240 ur različno dolgo obdobje, predvsem glede na možnost izvedbe, posebnosti lokalnega okolja ter glede na potrebe in želje staršev, ki so vključevali svoje otroke. Večinoma so bili v krajše programe vključeni otroci Romov in priseljencev. Poudarjamo, da ne gre za segregirano obliko vrtca in da so dobrodošli vsi nevključeni petletni in šestletni otroci ter njihovi štiriletni mlajši sorojenci in tudi otroci staršev, ki živijo v Sloveniji, a se niso odločili svojega otroka vključiti v druge programe – torej dnevni ali poldnevni program vrtcev. V krajše programe je

bilo tako v šolskem letu 2021/22 vključenih okvirno 100 otrok. Glede na to, da v Sloveniji kljub neobvezni predšolski vzgoji zaznavamo izjemno velik delež vključenosti 5-letnih otrok (delež je 95-odstoten, delež štiriletnih in petletnih otrok, vključenih v programe predšolske vzgoje, pa 91,1-odstoten, medtem ko je delež vseh otrok, ki so bili vključeni v programe predšolske vzgoje, za navedeno obdobje znašal 81,3 %), zadnje leto pred vstopom v obvezno osnovnošolsko izobraževanje niti ni pričakovati visokega vpisa v krajše programe. Večina otrok je namreč že vključena v dnevne programe (94 %), kar je tudi najbolj optimalno, saj ima otrok največje koristi pri vključenosti v visokokakovostne programe predšolske vzgoje. V šolskem letu 2022/23 je bil oktobra 2022 ponovno objavljen razpis za izvajanje krajših programov, na katerega so se vrtci lahko prijavi do aprila 2023 in nato program izvajajo do 31. avgusta 2023.

Zagotavljanje sredstev za financiranje večjih stroškov, ki nastajajo v rednih oddelkih vrtcev, in sicer za stroške dela ter stroške materiala in storitev.

Financiranje oddelkov otrok Romov

Financirajo se višji stroški delovanja oddelkov otrok Romov.

Možnost uveljavljanja znižanja plačila vrtca ali oprostitvev plačila vrtca, ki velja tudi za pripadnike romske skupnosti.

Če je dohodkovni položaj družine zelo slab in ne dosega 200,78 evra mesečnega dohodka na osebo od neto povprečne plače, je otrok v vrtcu brezplačno. Vrtci v okviru dnevnega in poldnevnega programa otrokom zagotavljajo tudi prehrano.

Obenem je izjemnega pomena novela Zakona o vrtcih, sprejeta leta 2021, ki od 1. septembra 2021 omogoča brezplačni vrtec za drugega otroka, ki je vpisan v vrtec sočasno s sorojencem. Prav tako je vrtec brezplačen za družine z več otroki. To v praksi pomeni, da je do brezplačnega vrtca upravičen tisti starš dveh otrok, ki ima oba otroka vključena v vrtec. Pri tem so starši oproščeni plačila za mlajšega otroka. Če imajo starši dveh otrok prvega otroka v šoli, drugega pa v vrtcu, za zadnjega niso oproščeni plačila. Staršem treh otrok ali več pa ugodnost pripada v vsakem primeru: če sta prvi in drugi otrok vključena v osnovno šolo in je tretji otrok vključen v vrtec, so starši za zadnjega (in vsakega nadaljnega) oproščeni plačila vrtca. S tem sistemskim ukrepom želimo dvigovati delež vključenosti otrok v predšolsko vzgojo, predvsem otrok iz velikih družin, za katere so bili ti stroški še veliko večji.

Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi in vrtci

Izvajajo se številne aktivnosti, da bi se čim več romskih staršev odločilo za vpis otroka v vrtec: s promocijo krajših programov med ravnatelji vrtcev, po romskih pomočnikih, ki so se 1. septembra 2021 začeli redno zaposlovati tudi v vrtcih, v okviru projektnega dela v večnamenskih romskih centrih, na srečanjih s predstavniki lokalnih skupnosti in v okviru posebej ustanovljene medresorske delovne skupine državnih sekretarjev za reševanje romske problematike.

Zaposlovanje romskih pomočnikov v vrtcih

Vključitev v vrtec je za romske otroke običajno prvi neposredni stik s tako imenovanim neromskim svetom in takrat so prvič ločeni od staršev. V vrtcu se otrok spoznava z novimi ljudmi, katerih jezik se razlikuje od njegovega, hkrati pa se vrednote romskih otrok razlikujejo od vrednot neromskih. Vse to romskim otrokom povzroča stres, obenem pa romski otroci tudi

doma neredko nimajo podpore staršev in širše družine, ki bi jih spodbujala k obiskovanju vrtca. Romski otroci običajno niso vključeni v kulturno in socialno življenje širšega okolja, v katerem živijo, in se le redko ali pa s težavo, tudi kasneje v življenju, vključijo v življenje širše družbe. Če so se starši romskih otrok v večji meri vključili v širšo družbo in sprejeli vrednote te družbe, vključitev otroka v vrtec zanje ne bo tako težavna. V nasprotnem primeru pa se pogosto dogaja, da starši vrtcu kot instituciji ne zaupajo, nezaupanje širijo na strokovne delavce v vrtcu in ne pripeljejo otrok v vrtec. Na tej točki vstopi romski pomočnik, ki je pomemben povezovalni člen med romskimi otroki, njihovimi starši in strokovnimi delavci v vrtcu.

Delovno mesto romskega pomočnika je sistemsko uvedeno že drugo šolsko leto in v vrtcih so ga dobro sprejeli. S 1. septembrom 2021, ko je bilo omogočeno zaposlovanje in financiranje romskega pomočnika v vrtcih iz državnega proračuna, se je delovno mesto romski pomočnik sistemiziralo v 15 vrtcih, in sicer kumulativno devet delovnih mest. V letošnjem šolskem letu (2022/2023) pa je romski pomočnik sistemiziran v 18 vrtcih, skupaj je to 11,5 delovnega mesta. Lani je bilo v te oddelke vključenih 231 romskih otrok, letos jih je že 305. Po prvem letu systemske uvedbe delovnega mesta romskega pomočnika v vrtce smo opravili kratko anketo o učinkovitosti sistemizacije romskega pomočnika v vrtcih. 80 % sodelujočih v anketi ugotavlja, da ima zaposlitev romskega pomočnika v vrtcih pozitiven učinek na delo s predšolskimi otroki Romov. Ta se odraža na socializacijskem in govorno-jezikovnem področju ter z bolj rednim obiskovanjem vrtca romskih otrok, krepi pa se tudi sodelovanje vrtca s starši in njihovo zaupanje v institucijo. Izzivi, s katerimi se spoprijemajo v vrtcih, pa so predvsem iskanje kandidata za to delovno mesto, pri čemer si v vrtcih želijo, da bi za romskega pomočnika lahko dobili pripadnika romske skupnosti.

V šolskem letu 2022/2023 je romski pomočnik sistemiziran v treh vrtcih več kot v preteklem šolskem letu, in sicer za 2,5 delovnega mesta več kot lani.

Iz državnega proračuna se sredstva za romskega pomočnika v vrtcih zagotavljajo na podlagi pogodbe o zaposlitvi, ki jo skleneta zavod in javni uslužbenec na delovnem mestu romski pomočnik.

Leta 2022 je ministrstvo, pristojno za izobraževanje, skupaj z ZRSŠ pristopilo k projektu Sveta Evrope Romani Plurilingual Policy Experimentation ([RPPE](#)) – Vključevanje romskih otrok v vzgojo in izobraževanje – preizkušanje večjezičnih pristopov. Gre za štiriletni projekt, v katerega so vključene štiri osnovne šole iz Slovenije. Projekt temelji na preizkušanju pristopov, ki temeljijo na Priporočilu Sveta Evrope o pomenu raznojezičnega in medkulturnega izobraževanja za demokratično kulturo (2022).

Večnamenski romski centri kot inovativno učno okolje

Večletne izkušnje z izvajanjem podpornih aktivnosti v naseljih (v romskih naseljih je vzpostavljeno delovanje sedmih večnamenskih romskih centrov) na področju izobraževanja jasno kažejo, da so romski otroci, ki so vključeni v tovrstne aktivnosti, mnogo bolj pripravljeni na vstop v šolo in se tudi kasneje v izobraževalnem procesu bolje znajdejo in izkažejo. Tega sicer ni vedno mogoče dokazati tudi z boljšim učnim uspehom, ker imajo ti otroci še vedno veliko predhodnih primanjkljajev zaradi ne vključenosti v predšolske programe in se spoprijemajo tudi z drugimi (jezikovnimi, čustvenimi, socialnimi) ovirami, a kljub temu lažje sledijo učnemu procesu in so tudi bolj motivirani za šolsko delo, saj imajo na voljo stalno podporo in pomoč izvajalcev na terenu.

V aktualnem projektu so poudarki:

- a) Razvijanje inovativnih pedagoških praks in prožnejših oblik vzgojno-izobraževalnega dela z romskimi otroki

V okviru te dejavnosti razvijamo inovativne pedagoške prakse in prožnejše oblike za vzgojno-izobraževalno delo z romskimi otroki, ki upoštevajo prepoznane potrebe romskih otrok na tem področju in so prilagojene posebnostim dela s to skupino otrok. Izhajamo iz obstoječih uspešnih pedagoških praks in načinov vzgojno-izobraževalnega dela s to skupino otrok, razvitih v prejšnjih projektih, nadgrajujemo pa jih tako, da so usmerjeni v izboljšanje vključenosti v vzgojno-izobraževalni sistem in uspešnosti otrok Romov v vzgojno-izobraževalnem sistemu ter s tem tudi v krepitev njihovih kompetenc, veščin in znanja za uspešnejše vključevanje v širšo družbo.

- b) Uvajanje inovativnih pedagoških praks in prožnejših oblik vzgojno-izobraževalnega dela v učna okolja večnamenskih romskih centrov ob aktivnem vključevanju strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnih zavodih z namenom dviga njihovih strokovnih kompetenc

V sklopu teh dejavnosti razvijamo inovativne pedagoške prakse in prožnejše oblike vzgojno-izobraževalnega dela, uvedene v učna okolja večnamenskih romskih centrov. Ti večnamenski centri so bili vzpostavljeni v romskih naseljih v okviru prejšnjih projektov in jih zaradi večletnega stalnega delovanja otroci prepoznavajo kot varno in spodbudno okolje, kjer lahko bolj uspešno razvijajo svoje zmogljivosti ter pridobivajo ključne kompetence, veščine in znanje, s katerimi se bodo uspešneje vključevali v širšo družbo.

Stalno strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje strokovnih delavcev šol

Vsako leto se razpisujejo izobraževanja in usposabljanja, med drugim tudi za delo v večkulturnem okolju.

Večnamenski romski centri v obdobju 2017-2021 s poudarkom na socialnem vključevanju pripadnikov romske skupnosti

Na področju socialnega vključevanja je ministrstvo, pristojno za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, sofinanciralo večnamenske romske centre (v nadaljnjem besedilu: VNCR), katerih glavni namen je nudenje aktivnosti za krepitev socialno-ekonomskega položaja pripadnikov romske skupnosti (pridobivanju novih znanj in kompetenc, ki omogočajo uspešnejši nastop na trgu dela), za dvig kakovosti življenja, za spodbujanje in krepitev integracije v širšo skupnost in za vzpostavljanje zaupanja in sodelovanja z večinskim prebivalstvom. Skupaj je bilo v obdobju 2017–2021 vzpostavljeno 7 VNRC-jev.

Vsebine delavnic, ki so se izvajale v večnamenskih romskih centrih, so segale na področja:

- zdravja (higiena, zdrav življenjski slog (prehrana/gibanje), seznanjanje s prvo pomočjo, razbijanje tabuja ginekoloških pregledov, zloraba prepovedanih drog, varne spolnosti idr.),
- seznanjanja s pomenom vključevanja otrok v predšolsko vzgojo, s pomenom in koristmi zaključka oziroma nadaljevanja šolanja ter s promocijo aktivnega starševstva,
- finančnega opismenjevanja in namenske rabe razpoložljivih finančnih sredstev
- varne rabe informacijske tehnologije,
- detabuizacija fenomenov prisilnih porok, begov mladostnikov v škodljiva okolja ter mladostniškega starševstva ipd.

Z delavnicami se je izvajala tudi promocija izobraževanja (spodbujanje ciljne skupine za vključevanje v izobraževalne procese in seznanjanje z možnostmi izobraževanja odraslih v lokalnem okolju), spodbujanje aktivnosti za krepitev socialnih mrež ter izboljšanja sodelovanja z lokalnim večinskim prebivalstvom.

Projekt je bil dobro sprejet tako s strani lokalnih romskih skupnosti kot tudi s strani izvajalcev ter širšega lokalnega okolja. Z njegovo izvedbo se je predvsem okrepilo zaupanje lokalnih romskih skupnosti do aktivnosti izvajalcev in so se okrepili komunikacijski kanali, ki so omogočili pravočasno naslavljanje določenih socialnih fenomenov. Močno se je okrepilo vključevanje romskih žensk, najstnikov in otrok v aktivnosti namenjenih opolnomočenju, krepitvi socialnih kompetenc in praktičnih znanj.

V letu 2022 programi večnamenskih romskih centrov niso potekali, saj se je sofinanciranje njihove mreže v okviru OP EKP zaključilo v letu 2021. V letu 2023 je načrtovana objava javnega razpisa, s katerim se bo za obdobje do 2027 zagotovilo nadaljnje sofinanciranje programov večnamenskih romskih centrov v skupni višini 2,5 mio evrov.

V okviru sofinanciranja mreže socialnovarstvenih programov MDDSZ vsako leto financira več programov, v letu 2022 je tako sofinanciral šest socialnovarstvenih programov, namenjenih opolnomočenju in spodbujanju socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti:

- Dnevni center za romske otroke (izvajalec: Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto),
- Dnevni center Kher šu beši (izvajalec: CSD Dolenjska in Bela krajina, enota Trebnje),
- Zeleno in zdravo socialno vključevanje Romov – ZZ Rom (izvajalec: Raziskovalno izobraževalno središče Dvorec Rakičan),

Večgeneracijski centri

V okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 je ministarstvo, pristojno za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, preko javnega razpisa vzpostavilo mrežo 15 večgeneracijskih centrov (v nadaljnjem besedilu: VGC), katerih petletni projekti so bili namenjeni ranljivim družbenim skupinam. Z raznolikimi, dostopnimi in preventivnimi programi so prispevali k dvigu kakovosti življenja ranljivih skupin ter preprečevali zdrs v socialno izključenost in revščino. Projekti so se izvajali do konca marca 2022, nekateri večgeneracijski centri pa s podporo lokalne skupnosti še vedno delujejo.

Med skupinami z visokim tveganjem za socialno izključenost se je Rome nagovarjalo v okviru petih VGC, delujočih na območjih, kjer so prisotni Romi: Dolenjska, Bela krajina, Pomurje, Posavje in širše območje Ljubljanske kotline. Romi so se z namenom večje integracije udeleževali različnih aktivnosti za razvijanje kompetenc, nekatere vsebine pa so bile specifično usmerjene tudi v krepitev socialne vključenosti romskih družin, zlasti otrok in mladostnikov. VGC so v okviru svojih projektov izvajali tematske delavnice za romske starše, ki so se jih udeleževale zlasti ženske (na primer spolnost in zaščita, nega otroka, pomen šolanja, vloga matere, odgovorno starševstvo), organizirali so pogovorne skupine za romske starše, izvajali počitniške delavnice ter učno pomoč za otroke in mlade, usposabljanja za iskanje zaposlitve, delavnice bralne pismenosti za romske otroke in starše, delavnice s področja finančne pismenosti, delavnice za spodbujanje razvoja veščin vsakdanjega življenja ter tečaje uporabe informacijsko komunikacijske tehnologije. Za pripadnike romske skupnosti so izvajali tudi informiranje, neformalno druženje in individualna svetovanja. V obdobju od 2017 do 2022 so izvedli približno 10.000 ur aktivnosti, v katere so bili vključeni tudi Romi.

Nadaljnje izvajanje vsebin za preprečevanje socialne izključenosti Romov je predvideno tudi v okviru Programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027, nov javni razpis se načrtuje v letu 2023. Ukrep sofinanciranja dejavnosti večgeneracijskih centrov za

socialno vključevanje Romov je v okviru strateškega cilja 3.2.2. vključen v Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2021–30.

Junija 2022 je policija začela izvajati preventivni projekt »ŠOLA – POT K USPEHU«. Ugotavlja se, da sta izpad in pomanjkanje osnovne socializacije glavni razlog neuspešnega vključevanja Romov in neuspešnega preprečevanja varnostnih pojavov v povezavi z romskim prebivalstvom. V policijskih upravah Novo mesto, Ljubljana in Murska Sobota so v tem obdobju na podlagi projekta vzpostavili stike s centri za socialno delo, predstavniki romskih organizacij, lokalnimi skupnostmi in predstavniki šolstva. Zavedanje, da se reševanje romske problematike močno navezuje na delo policije na vseh področjih, je podlaga za izvedbo preventivnega projekta »ŠOLA – POT K USPEHU«. Namen projekta je preprosto izražen z naslovom, da bi ga razumeli in ponotranjili tisti Romi, ki jim je namenjen. Namen je tudi, da se za netipično »policijskim« naslovom pričakujeta dolgoročno izboljšanje varnostnih razmer in uspešnejša vključitev Romov v družbo. Policisti, med katerimi so tudi pripadniki romske skupnosti, z delom v naseljih in svojim zgledom ter aktivnostmi izjemno prispevajo k izvajanju tega projekta. V poletnem času so se izvajali različni romski tabori, kjer je bilo sodelovanje policistov, ki so pripadniki romske skupnosti, izjemnega pomena za izvajanje preventivnega projekta. Namen samega projekta je, da se v okviru vseh aktivnosti, ki jih policija že izvaja, usmerjeno izvedejo še aktivnosti, povezane s projektom. Ne gre za obširne in dodatno zelo obremenjujoče naloge, izvajajo se krajši pogovori ter obveščanje romskih staršev in romskih otrok o pomembnosti šolanja in o možnostih, ki jih dokončanje izbranega programa usposabljanja ponuja romskim otrokom. Zagotovo bosta krepitev socializacije in povečanje šolske izobrazbe v prihodnosti imela učinek tudi na varnost oziroma jo bosta izboljšala.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

- Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19, 189/20 – ZFRO in 54/22 – ZUPŠ-1)
- Zakon o vrtcih (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 25/08, 98/09 – ZIUZGK, 36/10, 62/10 – ZUPJS, 94/10 – ZIU, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 55/17 in 18/21)
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (Uradni list RS, št. 54/21)
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (Uradni list RS, št. 54/21)
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za otroke s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 54/21)
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole v dvojezičnih osnovnih šolah in osnovnih šolah z italijanskim učnim jezikom (Uradni list RS, št. 54/21)

3. Ustrezni podatki, statistike ali druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov

- Kratka anketa o učinkovitosti sistemizacije romskega pomočnika v vrtcih, dosegljiva na spletni strani gov.si (Vključevanje Romov v vzgojno-izobraževalni proces)

12. člen konvencije

Poučevanje v manjšinskih jezikih in manjšinskih jezikov (odgovor na priporočilo št. 164)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

V zvezi z dvigom jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jezikih manjšin v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih v Prekmurju in Porabju Republika Slovenija pojasnjuje, da se je pokazala potreba po dodatnem usposabljanju pedagoških delavcev v okviru značilnih potreb v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih. Zato je bil v letu 2021 uveden projekt »Dvig kakovosti dvojezičnega šolstva z novimi pristopi poučevanja za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem«, ki omogoča jezikovno podporo v materinščini in usposabljanje pedagoških delavcev z razvijanjem njihovih splošnih, jezikovnih in didaktičnih kompetenc ter novih oblik poučevanja (kombinacija digitalnega in klasičnega poučevanja, izobraževanja na daljavo (online) in kombiniranega izobraževanja (blended) ter hibridnega izobraževanja pri poučevanju na dvojezičnem območju kot posledica razmer zaradi pandemije covid-19). Izvedene so bile nove oblike glasbenih uric za otroke ter novi načini poučevanja glasbe za vzgojitelje in učitelje: »Krepitev usvajanja madžarskega jezika z madžarskimi glasbenimi uricami od januarja 2021 v vseh dvojezičnih vrtcih ter novi pristopi za izvedbo aktivnosti pravljic: Krepitev in obogatitev usvajanja madžarskega jezika s priredbami pravljic, ki so obogatene z rokodelstvom in glasbo«. S to aktivnostjo želijo doseči razvoj zmožnosti sporazumevanja, poslušanja in branja pravljic, spodbujati otrokove sporazumevalne zmožnosti in spretnosti oziroma doseči razvoj ustnega in pisnega izražanja v madžarskem (maternem) jeziku, poleg tega želijo na ta način popestriti ustvarjalno zmožnost za komunikacijsko in ustvarjalno književno in knjižno vzgojo v vrtcu ter osnovni šoli.

V Porabju učitelj razrednega pouka v dvojezičnih šolah uporablja nove oblike učenja in poučevanja. Učitelj razrednega pouka, ki je materni govorec slovenskega jezika, je v porabskih dvojezičnih osnovnih šolah potreben za izvajanje dvojezičnega poučevanja od 1. do 4. razreda, s čimer se bo okrepilo poučevanje v slovenskem jeziku že v nižjih razredih osnovne šole. S tem se lahko dvigne raven znanja slovenskega jezika in posledično izboljšajo možnosti za nadaljevanje izobraževanja na višji ravni in za vstopanje na trg dela. Ob poučevanju slovenskega jezika in ob poučevanju v slovenskem jeziku je pomembno razvijati tudi zunajšolske dejavnosti, kot so ples, petje, dramski krožek in podobno, saj te dejavnosti ob dvigu ravni znanja jezika pripomorejo tudi k dvigu narodne zavesti, ohranjanju kulturne dediščine ter ozaveščanju o pomenu manjšinskih jezikov in kulture.

Za to je bilo v letih 2021 in 2022 namenjenih 160.000 evrov.

12. člen konvencije

Poučevanje v manjšinskih jezikih in manjšinskih jezikov (odgovor na priporočilo št. 165)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

Republika Slovenija se zaveda, da so v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem vključeni tudi otroci, učenci in dijaki, katerih prvi jezik ni slovenščina, zato se trudi, da po eni strani zagotavlja učinkovito učenje slovenščine, saj je znanje učnega jezika pogoj za enak dostop do znanja in posledično za zagotavljanje pravičnosti, po drugi strani pa podpira projekte, ki v praksi raziskujejo možnosti in udeležujejo različne načine poučevanja in učenja, ki upoštevajo jezikovne repertoarje otrok, učencev in dijakov. Slovenski vzgojno-izobraževalni sistem ponuja vsem učencem in dijakom učenje tujih jezikov (med njimi je poleg angleščine nemščina drugi najbolj poučevani tuji jezik), pa tudi učenje maternih jezikov in kultur za učence in dijake drugih narodnosti, to v sodelovanju z izvornimi državami. Način sofinanciranja navedenega dopolnilnega pouka je predstavljen v 3. točki odgovora na to priporočilo.

Jeziki narodnosti nekdanjih jugoslovanskih republik in nemščina niso manjšinski jeziki, zato tudi nimajo posebnega statusa v okviru slovenskega vzgojno-izobraževalnega sistema. Ne glede na to se izvaja poučevanje teh jezikov kot tujih jezikov in zagotavlja možnost poučevanja teh jezikov v okviru dopolnilnega pouka maternih jezikov in kultur za otroke drugih narodnosti. Z vidika učenja jezikov narodnih skupnosti nekdanje SFRJ v osnovni šoli je na voljo možnost, ki jo ponuja obvezni izbirni program v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju, in sicer kot učenje drugega tujega jezika ter učenje dodatnega tujega jezika v okviru neobveznega izbirnega programa.

Poudariti je treba, da je raznojezičnost kapital slehernega / sleherne in da je pomembno razvijati pristope, kako ta kapital izkoristiti in nadgraditi. Prav to se kaže v načrtu nove zakonodaje na področju šolskih knjižnic, ki zbirajo bralno gradivo v jezikih drugih narodnosti, da bi pripadniki teh narodnosti lahko brali v svojem jeziku, na način medknjižnične izposoje. Tudi ta predstavitev je priloga v 3. točki odgovora na to priporočilo.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

– Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025 (ReNPJP21–25)

3. Ustrezni podatki, statistike ali druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov

– Jeziki pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu in način sofinanciranja navedenega dopolnilnega pouka (predstavljeno na 1. seji Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji v novi sestavi 7. decembra 2022)

12. člen konvencije

Poučevanje v manjšinskih jezikih in manjšinskih jezikov (odgovor na priporočilo št. 166)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

Republika Slovenija za Rome izvaja sofinanciranje dejavnosti na področju osnovnošolskega izobraževanja. Gre za ukrepe pozitivne diskriminacije: določen je drugačen, ugodnejši normativ za sistemizacijo drugega strokovnega delavca v 1. razredu, ki ga obiskujejo učenci Romi.

Obseg ur pouka za drugega strokovnega delavca v oddelku 1. razreda, v katerega so vključeni najmanj trije učenci Romi, se določi glede na število učencev, in sicer:

- od 10 do 14 učencev – 15 ur,
- od 15 do 21 učencev – 20 ur.

Obseg ur pouka za drugega strokovnega delavca v kombiniranem oddelku, v katerega so vključeni najmanj trije učenci Romi, se določi glede na število učencev, in sicer:

- do 8 učencev – 10 ur,
- od 9 do 13 učencev – 15 ur,
- 14 učencev in več – 20 ur.

Določena so tudi merila za sistemizacijo dodatnega strokovnega delavca za delo z učenci Romi.

Šola lahko delež delovnega mesta razporedi med delovno mesto učitelja za dodatno strokovno pomoč za učence Rome in delovno mesto svetovalnega delavca. V šolskem letu 2021/2022 je bilo v osnovnih šolah sistemiziranih 63,7 delovnega mesta dodatnega strokovnega delavca za delo z učenci Romi.

Določena so tudi merila za oblikovanje oddelkov, v katere so vključeni najmanj trije romski učenci. V takem primeru je normativ za oblikovanje oddelka znižan, in sicer 21 učencev namesto 28 učencev.

Normativ za oblikovanje kombiniranega oddelka iz dveh razredov, v katerega so vključeni najmanj trije učenci Romi, je 16 učencev, normativ za oblikovanje kombiniranega oddelka iz treh in več razredov, v katerega so vključeni najmanj trije učenci Romi, pa deset učencev. (Običajni normativ za oblikovanje kombiniranega oddelka iz dveh razredov je 21 učencev, iz treh razredov 14 učencev, iz štirih razredov in več pa deset učencev.)

S 1. septembrom 2021 je omogočeno tudi zaposlovanje strokovnega delavca za delo z učenci Romi ter romskega pomočnika v osnovnih šolah s prilagojenim programom in v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami za učence Rome.

Določena so merila in metodologija za vrednotenje materialnih stroškov za izvedbo programa osnovne šole in programov osnovne šole s prilagojenim programom, ki se financirajo iz državnega proračuna, in sicer za nadomestila stroškov delavcem v skladu s kolektivno pogodbo (dnevnice, potnine, nočnine), nabavo učil in učnih pripomočkov, opredeljenih kot drobni inventar, strokovno literaturo in potrošni material za pripravo in izvedbo pouka, stroškov obveznih ekskurzij, storitev zunanjih izvajalcev, telekomunikacijskih stroškov, stroškov plačilnega prometa, stroškov v zvezi z nadaljnjim izobraževanjem in usposabljanjem strokovnih in drugih delavcev, stroškov zdravniških pregledov delavcev (v nadaljnjem besedilu: programsko odvisni stroški) ter stroškov oskrbe otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v skladu z odločbo o usmeritvi.

Romski pomočniki v osnovnih šolah

Sistemizacija delovnega mesta romski pomočnik v osnovnih šolah, osnovnih šolah s prilagojenim programom in v dvojezičnih osnovnih šolah je ukrep, ki se izvaja od 1. septembra 2021. V šolskem letu 2021/2022 je bilo v osnovnih šolah na novo sistemiziranih 29,5 delovnega mesta romskega pomočnika.

Podpora učenju romščine kot maternega jezika in učenju slovenščine

Eden od ciljev projekta Večnamenski romski centri kot inovativna učna okolja je romskim otrokom zagotavljati kakovostne jezikovne izkušnje v obeh jezikih – v maternem jeziku in jeziku večinskega prebivalstva.

Pilotno se je dopolnilni pouk romskega jezika in kulture začel izvajati v šolskem letu 2021/2022 na Osnovni šoli Metlika in Osnovni šoli Beltinci. Evalvacija po enem letu izvajanja programa na Osnovni šoli Metlika kaže, da program v največji meri koristi udeleženi romskim otrokom. Gre za vzpostavljanje novega odnosa do šole kot institucije, v kateri se uporablja in celo uči njihov materni jezik. Otroci z veseljem ostajajo v šoli v popoldanskih urah po končanem rednem pouku. Poleg vzpostavljanja drugačnega odnosa do šole in učenja pa jim obnavljanje šolske snovi v romskem jeziku izjemno pomaga tudi pri učenju slovenščine ter usvajanju redne učne snovi.

Projekt »Večnamenski romski centri kot inovativna učna okolja«

Center šolskih in obšolskih dejavnosti izvaja projekt »Večnamenski romski centri kot inovativna učna okolja«, ki ga sofinancirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in ministrstvo, pristojno za vzgojo in izobraževanje, ter se izvaja od septembra 2021 do avgusta 2023. Osnovni namen projekta je krepitev splošnih in poklicnih kompetenc, veščin in znanja romskih otrok z izboljšanjem njihove vključenosti in uspešnosti v vzgojno-izobraževalnem sistemu ter v družbi. Projekt nadgrajuje vzgojno-izobraževalne dejavnosti v romskih naseljih in vključuje tudi dejavnosti za predšolske otroke.

Izvaja se v nekaterih večnamenskih romskih centrih, ki so v večini primerov v romskih naseljih, v njegovem okviru pa potekajo programi predšolske vzgoje za otroke, ki niso vključeni v vrtec. Poglavitni namen izvajanja teh programov je priprava otrok na vstop v šolski prostor, krepitev jezikovnih zmožnosti otrok v njihovem maternem in učnem jeziku ter vzpostavljanje rutine (zgodnje vstajanje, urejanje, aktivno sodelovanje v učnem procesu). Izvajalci v večnamenskih romskih centrih se poleg tega povezujejo z bližnjimi vrtci in drugimi ključnimi deležniki v lokalnem okolju z namenom ozaveščanja romskih staršev o pomenu predšolske vzgoje za optimalni razvoj njihovih otrok.

V sklopu projekta se izvajajo tudi naslednje aktivnosti:

- a) Razvijanje inovativnih pedagoških praks in prožnejših oblik vzgojno-izobraževalnega dela z romskimi otroki

V okviru te aktivnosti je poseben poudarek na razvijanju in uvajanju dveh inovativnih pedagoških praks in prožnejših oblik vzgojno-izobraževalnega dela z romskimi otroki, ki se medsebojno vsebinsko dopolnjujeta in vključujeta v zgoraj navedene inovativne programske elemente, to so individualizirani programi za romske otroke (odkrivanje in krepitev otrokovih močnih področij) in področje romske kulturne dediščine (spoznavanje vsebin s področja romskega jezika, kulture in zgodovine z namenom krepitev sociokulturne identitete romskih otrok).

- b) Uvajanje inovativnih pedagoških praks in prožnejših oblik vzgojno-izobraževalnega dela v učna okolja večnamenskih romskih centrov ob aktivnem vključevanju strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnih zavodih z namenom dviga njihovih strokovnih kompetenc

V sklopu te aktivnosti se razvite inovativne pedagoške prakse in prožnejše oblike vzgojno-izobraževalnega dela (individualizirani programi za romske otroke, romska kulturna dediščina) uvajajo v učna okolja večnamenskih romskih centrov. Ti večnamenski centri so bili vzpostavljeni v romskih naseljih v okviru predhodnih projektov in jih zaradi večletnega stalnega delovanja otroci prepoznavajo kot varno in spodbudno učno okolje. Z uvajanjem prožnejših in njihovim potrebam prilagojenih pedagoških metod otroci razvijajo svoje zmogljivosti in pridobivajo ključne kompetence, spretnosti in znanje, ki pomembno prispevajo k njihovi boljši vključenosti in uspešnosti v vzgojno-izobraževalnem sistemu ter širše.

V okviru večnamenskih romskih centrov se program izvaja na dveh ravneh: osnovni in razširjeni. Osnovni program je namenjen vsem romskim otrokom, ki se redno ali občasno vključujejo v aktivnosti posameznega večnamenskega romskega centra. V sklopu tega programa so romski otroci deležni ustrezne učne pomoči in druge podpore, ki pomembno prispeva k njihovi boljši učni uspešnosti in vključevanju v širše družbeno okolje. Z izvajanjem tako imenovanih usmerjenih aktivnosti romski otroci krepijo svoje znanje in kompetence na področjih, kjer zaznavamo največje primanjkljaje (jezik, matematika), hkrati odkrivamo in spodbujamo njihova močna področja. Pri nudenju podpore na učnem področju in pri krepitvi otrokovih zmogljivosti poleg izvajalcev aktivnosti v posameznem večnamenskem romskem centru sodelujejo tudi strokovni delavci partnerskih vzgojno-izobraževalnih zavodov.

Romski otroci, ki kažejo motivacijo za doseganje višjih ciljev, so vključeni tudi v razširjeni program. V sklopu tega programa so za posamezne romske otroke pripravljene individualizirani programi, v katerih je poseben poudarek na razvijanju njihovih močnih področij in talentov. Pri oblikovanju individualiziranih programov sodelujejo otroci, njihovi starši, izvajalci aktivnosti v posameznem večnamenskem romskem centru in strokovni delavci partnerskih vzgojno-izobraževalnih zavodov, ki si vsi skupaj prizadevajo za čim uspešnejše uresničevanje zastavljenih ciljev. V tem programu so otroci deležni ustrezne podpore z namenom, da se izboljšajo njihovi učni dosežki, da redno napredujejo v višji razred, končajo osnovnošolsko izobraževanje ter izberejo najustreznejšo in kakovostno karierno usmeritev. S podpiranjem močnih področij in talentov jim tudi omogočamo, da se vključujejo v različne interesne skupine zunaj domačega okolja, s čimer se višajo tudi njihove kompetence na področju vključevanja v širše družbeno okolje.

Projekt »Skupaj za znanje – izvajanje aktivnosti podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti«

Projekt s krajšim imenom »Skupaj za znanje« je izvajal Center šolskih in obšolskih dejavnosti v obdobju od 1. januarja 2016 do 31. avgusta 2021. Projekt sta sofinancirala Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in ministrstvo, pristojno za izobraževanje. Dosežki projekta so dostopni na spletni strani projekta »Projekt Skupaj za znanje« in v brošuri »Dosežki Skupaj za znanje«. Še pred tem projektom je Center šolskih in obšolskih dejavnosti izvajal projekt »Skupaj do znanja – Uresničevanje ciljev Strategije vzgoje in izobraževanja Romov v RS«.

Cilji projekta »Skupaj za znanje«, ki je gradil na izkušnjah preteklih uspešnih projektov in tam vzpostavljenih mehanizmov (romski pomočniki, romski izobraževalni inkubatorji kot prostori za izvajanje dejavnosti v okoljih, kjer Romi živijo, ter obšolske dejavnosti), so bili:

- nadgradnja romskih izobraževalnih inkubatorjev v večnamenske centre,

- nadgradnja aktivnosti večnamenskih centrov z okrepitevijo področja dela s predšolskimi otroki,
- razširitev aktivnosti obšolskih dejavnosti na vse lokacije, kjer delujejo večnamenski centri in romski pomočniki, ter povečanje števila teh aktivnosti,
- povečanje števila romskih pomočnikov in izboljšanje njihove izobrazbene strukture,
- vzpostavitev sistemov vključevanja romskih otrok v redne oddelke vrtcev za lažji prehod v osnovno šolo s pomočjo romskih pomočnikov, aktivnosti v večnamenskih centrih ter obšolskih dejavnosti,
- vključevanje romskih staršev v izobraževalne aktivnosti romskih pomočnikov, večnamenskih centrov in obšolskih dejavnosti,
- dvig socialnega in kulturnega kapitala ter promocija znanja kot vrednote na območjih, kjer živijo pripadniki romske skupnosti,
- povezovanje aktivnosti vzgoje in izobraževanja Romov z drugimi aktivnostmi na področju vključevanja romske skupnosti v lokalno okolje in širšo družbo.

Štirje ključni stebri projekta so bili:

1. romski pomočniki: na osnovnih šolah nudijo pomoč otrokom za lažje vključevanje v učni proces, hkrati so pomemben vezni člen med šolo, učenci in starši, pripadniki romske skupnosti;
2. večnamenski centri: prostori, kjer otroci lahko dobijo dodatno učno pomoč in se udeležujejo različnih izobraževalnih, ustvarjalnih in športnih aktivnosti. Centri stojijo v okoljih, kjer pripadniki romske skupnosti živijo;
3. obšolske dejavnosti: otroci in starši se v okviru projekta lahko udeležujejo različnih aktivnosti, ki spodbujajo učenje na prostem in v naravi. Obšolske dejavnosti vključujejo raziskovanje lokalnega okolja, strokovne ekskurzije in šolo v naravi;
4. predšolska vzgoja: v okviru projekta deluje pripravljalni vrtec v Kerinovem Grmu, poleg tega aktivnosti za predšolske otroke potekajo tudi na drugih lokacijah v sodelovanju z romskimi pomočniki, večnamenskimi centri in izvajalci obšolskih dejavnosti.

Ustrezna usposobljenost strokovnih delavcev za delo s pripadniki romske skupnosti

Ministrstvo, pristojno za vzgojo in izobraževanje, z ustrezno promocijo usposabljanj in z izborom kakovostnih vsebin skrbi ter si prizadeva za čim večjo usposobljenost strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju ter za njihovo vključevanje v programe izobraževanja, ki so jim na voljo.

V katalogu programov nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja je bilo leta 2022 objavljenih pet programov, ki so vključevali vsebine, namenjene vzgoji in izobraževanju romskih otrok, ti programi so bili tudi izvedeni. Programe sta izvajala Zavod Republike Slovenije za šolstvo: (1) Uspešno vključevanje otrok iz ranljivih skupin v vzgojno-izobraževalni proces in Filozofska fakulteta v Ljubljani: (2) Otroci v procesu učenja slovenščine kot drugega jezika v vrtcu in prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, (3) Poučevanje slovenščine in preverjanje znanja pri učencih osnovnih šol in srednjih šol, ki so govorci slovenščine kot drugega jezika, (4) Poučevanje slovenščine kot J2 za učence v višjih razredih osnovne šole in dijake v srednjih šolah ter (5) Slovenščina kot drugi in učni jezik. Izvedba programov je bila sofinancirana v skupni vrednosti 2.272,21 evra. V programe je bilo vključenih skupno 119 strokovnih delavcev (54 iz vrtcev, 53 iz osnovnih šol, 11 iz srednjih šol in eden z drugega področja).

Reševanje problematike neobiskovanja pouka

Eden od ukrepov za zmanjšanje neobiskovanja pouka je zaposlovanje romskih pomočnikov. Vzporedno s tem se še bolj dosledno izvajajo ukrepi Inšpektorata Republike Slovenije za šolstvo in šport (v nadaljnjem besedilu: inšpektorat). Ta je v zvezi z aktivnostmi na področju neobiskovanja šole v letu 2020 vodil skupno 129 prekrškovnih postopkov, od tega v zvezi z neobiskovanjem pouka 99. Leta 2021 je inšpektorat vodil 332 prekrškovnih postopkov, od tega v zvezi z neobiskovanjem pouka 116. Ob tem je treba upoštevati, da so bile v teh dveh letih šole zaradi epidemije covid-19 veliko časa zaprte, posledično teh kršitev ni bilo toliko, ampak so (predvsem v letu 2021) prevladovali prekrški v zvezi z ukrepi za preprečevanje širjenja covid-19. V času šolanja na domu ni bilo mogoče zaznavati prekrškov ali voditi postopkov v zvezi z njimi, saj so bili otroci doma. Inšpektorat je leta 2022 vodil 245 prekrškovnih postopkov, od tega 223 v zvezi z neobiskovanjem pouka. V okviru navedenih postopkov je v 43 primerih, ko je inšpekcija ugotovila, da šole niso obvestile centrov za socialno delo, to opravil inšpektorat.

Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji 2021–2030

V letu 2022 je bila sprejeta Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji 2021–2030. Ta vključuje celostni pregled vseh aktivnosti, ki jih pristojno ministrstvo izvaja na področju vzgoje in izobraževanja Romov, ter predloge in smernice za nadaljnje ukrepanje.

2. *Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla*
 - Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji 2021–2030, dostopna na: <https://www.gov.si teme/vzgoja-otrok-romov-in-izobrazevanje-pripadnikov-romske-skupnosti/>
3. *Ustrezni podatki, statistike ali druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov*
 - Izvedena evalvacijska študija o analizi potreb, pogojev in možnosti obveznega vključevanja otrok v enega od programov predšolske vzgoje z vidika zmanjševanja socialne, ekonomske in kulturne neenakosti na državni ravni. Študija je ena od podlag za morebitne spremembe na področju vključevanja otrok v predšolske programe, predvidoma od šolskega leta 2022/2023
 - Seznam občin, v katerih se izvaja pilotni projekt poučevanja romščine

15. člen konvencije

Učinkovito sodelovanje v javnih zadevah in procesih odločanja (odgovor na priporočilo št. 179)

1. *Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Odgovor Republike Slovenije je pri razlagi glede izvajanja 4. člena konvencije (pravni in institucionalni okvir za varstvo narodnih manjšin (odgovor na priporočilo št. 53)).

15. člen konvencije

Učinkovito sodelovanje v javnih zadevah in procesih odločanja (odgovor na priporočilo št. 180)

1. *Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Odgovor Republike Slovenije je pri razlagi glede izvajanja 4. člena konvencije (pravni in institucionalni okvir za varstvo narodnih manjšin (odgovor na priporočilo št. 53)).

Dodatno Republika Slovenija pojasnjuje, da je Vlada RS v skladu z Zakonom o Vladi Republike Slovenije in Poslovníkom Vlade Republike Slovenije ter v skladu z Deklaracijo Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji najprej 18. avgusta 2021 (sklep št. 00405-5/2021/3) in nato še enkrat 9. decembra 2021 (sklep št. 00405-5/2021/7) sprejela Sklep o ustanovitvi Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: Svet) in zatem še sklep o imenovanju članov Sveta (sklep št. 00405-6/2021/6). S tem je ustanovila posebno posvetovalno telo, katerega namen je obravnavanje vprašanj, zahtev in predlogov pripadnikov obravnavanih narodnih skupnosti ter sprejemanje stališč do predlogov odločitev vlade in ministrstev, ki bi se nanašali na te narodne skupnosti (Sosvet pri Vladi RS). Aktivno delovanje Sveta omogoča Vladi RS ustrezen dialog z navedenimi narodnimi skupnostmi.

Do leta 2022 je bil s sklepom o ustanovitvi, sestavi, organizaciji in nalogah Sveta tak Svet ustanovljen petkrat, in sicer 22. avgusta 2013, 26. februarja 2015, 11. julija 2019, 18. avgusta 2021 in nato 9. decembra 2021. Mandat članov Sveta je bil takrat vezan na mandat vlade in z njeno menjavo je Svet prenehal delovati. V smislu zagotovitve neprekinjenega delovanja Sveta od leta 2021 traja mandat članov Sveta pet let, od izdaje sklepa o imenovanju, z možnostjo ponovnega imenovanja, pri čemer predsedniku in članom vlade, ki so funkcionarji, mandat predčasno preneha zaradi prenehanja njihove funkcije. Za predsednika Sveta je določen predstavnik ministrstva, pristojnega za kulturo, mesto podpredsednika Sveta pa je namenjeno predstavnikom narodnih skupnosti, ki se na tem mestu izmenjujejo, v letu 2022 ga je zasedal predstavnik hrvaške narodne skupnosti Đanino Kutnjak, v letu 2023 pa ga zaseda dr. Ilija Dimitrievski. V zvezi z delovanjem Sveta ministrstvo, pristojno za kulturo, po Službi za kulturne raznolikosti in človekove pravice zagotavlja administrativno-tehnično podporo.

S sklepom o ustanovitvi Sveta 9. decembra 2021 (sklep št. 00405-5/2021/7) je bilo odločeno, da se zaradi želje ministrstva, pristojnega za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, v Svet vključi dodatni član. S tem je porušena njegova paritetna sestava, zato je Vlada RS 10. novembra 2022 sprejela sklep o spremembi sklepa o ustanovitvi Sveta, s katerim je paritetno sestavo Sveta ponovno vzpostavila. Zdaj je v Svetu znova 12 članov, od tega šest predstavnikov državnih organov (ministrstva, pristojnega za kulturo, ministrstva, pristojnega za vzgojo in izobraževanje, ministrstva, pristojnega za notranje zadeve, ministrstva, pristojnega za zunanje in evropske zadeve, ministrstva, pristojnega za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ter Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti) in šest predstavnikov narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ (Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev in Srbov).

Svet se je v letu 2022 sestal dvakrat, in sicer na ustanovitveni seji 31. januarja 2022 pod vodstvom dr. Ignacije Fridl Jarc, državne sekretarke in predstavnice ministrstva, pristojnega za kulturo, ter v novi sestavi po menjavi vlade 7. decembra 2022 pod vodstvom dr. Aste Vrečko, ministrice in predstavnice ministrstva, pristojnega za kulturo. Pred tem so bili s sklepom vlade o imenovanju članov Sveta št. 00405-6/2022/4 z dne 10. novembra 2022 v Svet imenovani novi člani.

Na ustanovitveni seji Sveta 31. januarja 2022 je Svet sprejel poslovnik dela, imenoval namestnika predsednice Sveta ter sprejel dogovor, da na prihodnjih sejah Sveta obravnava teme, ki se nanašajo na jezikovno politiko, razpise, Zakon o tujcih, preimenovanje Sveta in uresničevanje pravic narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, vsakič do največ dve temi na srečanje.

Na prvi seji v novi sestavi 7. decembra 2022 je Svet najprej sprejel in potrdil zapisnik ustanovitvene seje Sveta z dne 31. januarja 2022 in s tem vse predhodno sprejete sklepe o poslovniku dela Sveta, abecednem vrstnem redu imenovanja vsako leto novega predstavnika narodne skupnosti za namestnika predsednice Sveta, ter vrstni red obravnavanih tem. V nadaljevanju se je seznanil z Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025 (ReNPJP21–25) in z vsebinskimi deli, ki govorijo o jezikih pripadnikov narodov nekdanje SFRJ. Seznanil se je tudi s sistemskim okvirom poučevanja jezikov pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v okviru vzgojno-izobraževalnega sistema. Sprejel je stališče, da se pred pripravo oziroma sprejetjem vsake resolucije ali podobnega dokumenta, ki se nanaša na pripadnike narodnih skupnosti nekdanje SFRJ, k sodelovanju povabijo njihovi predstavniki. Zaradi aktualnosti tematike je sprejel še revidirani sklep, da se na naslednji seji poleg že določene teme vprašanja razpisov obravnava še tematika uresničevanja konvencije, ki bi po mnenju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ lahko bila podlaga za zakon o uresničevanju kolektivnih pravic. Tudi na tokratni seji se je poudarilo, da Svet o uresničevanju kolektivnih pravic narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ lahko le razglablja oziroma se seznanil s tovrstno pobudo, ni pa pristojen predlagatelj takšnih pobud. Kot posvetovalno telo Vlade RS lahko Svet samo predlaga Vladi RS, da razmisli o sprejetju oziroma o ponovni proučitvi možnosti vložitve tovrstnega zakona, ki je bil že vložen v obravnavo v enem od prejšnjih mandatov. Druga (dopisna) seja Sveta je potekala od 21. februarja 2023 do 23. februarja 2023, in sicer so člani Sveta potrdili poročilo o delu Sveta za leto 2022.

3. seja Sveta je bila 18. aprila 2023, na njej so bila predstavljena tudi stališča Republike Slovenije glede izvajanja konvencije in po nadaljevalnem sestanku o izvajanju konvencije. Seja je bila prekinjena in se je nadaljevala 9. maja 2023.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

- Sklep Vlade RS št. 00405-5/2021/3 z dne 18. avgusta 2021 o ustanovitvi Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji
- Sklep Vlade RS št. 00405-5/2021/7 z dne 9. decembra 2021 o ustanovitvi Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji
- Sklep Vlade RS št. 00405-6/2021/6 z dne 9. decembra 2021 o imenovanju članov Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji

- Sklep Vlade RS št. 00405-4/2022/3 z dne 10. novembra 2022 o spremembi Sklepa o ustanovitvi Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji
- Sklep Vlade RS št. 00405-6/2022/4 z dne 10. novembra 2022 o imenovanju članov v Svet Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji
- Sklep Vlade RS št. 00405-5/2022/9 z dne 13. aprila 2023 o spremembi Sklepa o ustanovitvi Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji
- Sklep Vlade RS št. 00405-6/2022/10 z dne 13. aprila 2023 o spremembi Sklepa o imenovanju članov Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji
- Sklep Vlade RS št. 00405-6/2022/12 z dne 13. aprila 2023 o spremembi Sklepa o imenovanju članov Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji

3. *Ustrezni podatki, statistike ali druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov*

- Poročilo o delu Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji za leto 2021
- Poročilo o delu Sveta Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji za leto 2022

15. člen konvencije

Učinkovito sodelovanje v javnih zadevah in procesih odločanja (odgovor na priporočilo št. 181)

1. *Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Odgovor Republike Slovenije je pri razlagi glede izvajanja 4. člena konvencije (pravni in institucionalni okvir za varstvo narodnih manjšin (odgovor na priporočilo št. 53)).

Dodatno Republika Slovenija pojasnjuje, da je z namenom poglobljanja in okrepitve konstruktivnega dialoga s predstavniki nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji ministrstvo, pristojno za kulturo, s sklepom z dne 22. septembra 2020 ustanovilo posebno Delovno skupino za trajni dialog s predstavniki nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: delovna skupina). V njej so bili poleg predstavnikov organizacij nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji še predstavniki ministrstva, pristojnega za kulturo, ministrstva, pristojnega za zunanje zadeve, ter ministrstva, pristojnega za izobraževanje, znanost in šport. Namen delovne skupine je bila obravnava vprašanj pripadnikov nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji, ki se nanašajo na delovna področja sodelujočih ministrstev, med drugim tudi na jezikovno in kulturno področje, z namenom, da se ohranja in razvija jezikovna in kulturna raznolikost. Delovna skupina se je v letu 2021 sestala na dveh sejah. 10. marca 2021 je bila izvedena prva (ustanovitvena) seja delovne skupine, v okviru katere so predstavniki navedenih ministrstev predstavili aktualne

aktivnosti in možnosti za pripadnike nemško govoreče etnične skupine. Predstavniki obeh krovnih organizacij pripadnikov nemško govoreče etnične skupine (Zveze kulturnih društev nemško govoreče narodne skupnosti in Zveze kočevarskih organizacij) so predstavili delovanje svojih organizacij. Dogovorili so se o nadaljnjem delu skupine. 6. decembra 2021 je bila izvedena druga seja, na kateri je bilo obravnavanih deset najpomembnejših vsebinskih točk dnevnega reda po predlogu predstavnikov obeh krovnih organizacij nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji. Poudariti je treba, da je dialog s predstavniki nemško govoreče etnične skupine stekel. Odprta so bila številna vsebinska vprašanja, v argumentiranem dialogu tudi razrešena oziroma pojasnjena.

Ker je bila delovna skupina ustanovljena za čas mandata ministra dr. Vaska Simonitija, je bila s sklepom nove ministrice, dr. Aste Vrečko v letu 2022 ponovno ustanovljena 20. decembra 2022 in vanjo sta bila na novo imenovana še predstavnik Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti in predstavnik novoustanovljene Zveze kulturnih društev Kočevarjev in Štajercev v Sloveniji. Republika Slovenija si bo prizadevala, da se bo delovna skupina tudi v prihodnje sestajala glede na potrebe.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

- Sklep Ministrstva za kulturo št. 510-77/2019/22 z dne 22. septembra 2020 o ustanovitvi posebne Delovne skupine za trajni dialog s predstavniki nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji
- Sklep Ministrstva za kulturo št. 012-59/2022-3340-14 z dne 20. decembra 2022 o ustanovitvi in imenovanju delovne skupine za trajni dialog s predstavniki nemško govoreče etnične skupine v RS
- Sklep o spremembi sklepa Ministrstva za kulturo št. 012-59/2022-3340-15 z dne 8. marca 2023 o ustanovitvi in imenovanju delovne skupine za trajni dialog s predstavniki nemško govoreče etnične skupine v RS

3. Ustrezni podatki, statistike ali druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov

- Poročilo o delu Delovne skupine za trajni dialog s predstavniki nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji za leto 2021

15. člen konvencije

Učinkovito sodelovanje v javnih zadevah in procesih odločanja (odgovor na priporočilo št. 182)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

V Republiki Sloveniji predstavniki nemško govoreče etnične skupine in pripadniki albanske, bošnjaške, hrvaške, makedonske, črnogorske ter srbske narodne skupnosti niso naslovniki konvencije, saj za vse državne organe velja zavezujoča izjava Republike Slovenije o naslovniki konvencije (italijanska in madžarska narodna skupnost ter romska skupnost), ki jo

je Republika Slovenija dala ob deponiranju konvencije. Posledično poteka financiranje delovanja predstavnikov nemško govoreče etnične skupine in pripadnikov albanske, bošnjaške, hrvaške, makedonske, črnogorske ter srbske narodne skupnosti iz proračuna Republike Slovenije projektno in ne neposredno.

Republika Slovenija dodatno navaja, da je Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti za lažje in boljše delovanje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije v letu 2021 sofinanciral nakup novih poslovnih prostorov v Murski Soboti.

Za lažje in bolj ekonomično poslovanje OSSIN pa je Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti leta 2022 sofinanciral nakup poslovnih prostorov v Kopru, v katerih bodo delovali OSSIN in organizacije italijanske narodne skupnosti. Tako je bilo trajno in dokončno rešena prostorska problematika, hkrati pa se je zagotovilo, da bodo organizacije italijanske narodne skupnosti, ki bodo delovale na skupnem naslovu, okrepile učinkovito delovanje in uresničevanje temeljnih pravic italijanske narodne skupnosti v korist pripadnikov italijanske narodne skupnosti.

Na podlagi dogovora, ki sta ga poslanca narodnih skupnosti podpisala z Vlado RS v letu 2020 (in aneks v letu 2021) za mandatno obdobje 2020–2022, so se krovni organizacijama italijanske in madžarske narodne skupnosti zagotovila dodatna letna sredstva za vzpostavitev delovanja uradov za dvojezičnost. Urada delujeta pod okriljem OSSIN in PMSNS ter na novo zaposlujeta vsak po dve osebi. Delovati sta začela v začetku leta 2022. V ta namen Republika Slovenija letno dodatno zagotavlja vsaki od obeh krovnih organizacij po 64.000 evrov.

15. člen konvencije

Učinkovito sodelovanje v javnih zadevah in procesih odločanja (odgovor na priporočilo št. 183)

- 1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

V Republiki Sloveniji predstavniki nemško govoreče etnične skupine in pripadniki albanske, bošnjaške, hrvaške, makedonske, črnogorske ter srbske narodne skupnosti niso naslovniki konvencije, saj za vse državne organe velja zavezujoča izjava Republike Slovenije o naslovniki konvencije (italijanska in madžarska narodna skupnost ter romska skupnost), ki jo je Republika Slovenija dala ob deponiranju konvencije. Sodelovanje je tako mogoče samo v Svetu in delovni skupini, po katerih je omogočen aktivni dialog med zgoraj navedenimi predstavniki in Vlado RS.

15. člen konvencije

Učinkovito sodelovanje v družbenem in gospodarskem življenju (odgovor na priporočilo št. 192)

1. Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom

Republika Slovenija pojasnjuje, da je položaj Romov glede na predpise v okviru zaposlovanja izenačen s pravicami in dolžnostmi drugih državljanov Republike Slovenije. Brezposelni Romi imajo tako kot vse druge brezposelne osebe zaradi povečanja svojih zaposlitvenih možnosti pravico in obveznost, da se vključijo v ukrepe aktivne politike zaposlovanja (APZ) in storitve za trg dela. Romi spadajo v prednostno ciljno skupino za vključitev v ukrepe APZ in storitve za trg dela: prednost pri vključevanju v ukrepe APZ imajo osebe, ki prejemajo denarno nadomestilo za primer brezposelnosti ali socialnovarstvene prejemke, osebe iz ranljivih skupin na trgu dela (kamor spadajo tudi Romi) ter brezposelne osebe, ki še niso bile vključene v noben ukrep APZ.

Spodbujanje zaposlovanja Romov država obravnava v okviru veljavne zakonodaje ter strateških in programskih dokumentov na tem področju, na podlagi katerih so Romi prepoznani kot ena od ranljivih skupin prebivalstva, za katere je še posebno značilna dolgotrajna brezposelnost. Država ta primanjkljaj odpravlja v okviru ukrepov APZ.

Problematika vključevanja romskega prebivalstva v zaposlitev je večplastna in zahteva predhodno ukrepanje na različnih medresorskih področjih (bivanjske razmere, področje vzgoje in izobraževanja, področje zaščite otrok, žensk in mladih in podobno). Največje ovire pri vključevanju brezposelnih Romov na trg dela so:

- njihova nizka raven izobrazbe,
- pomanjkanje delovnih izkušenj ter
- pomanjkanje zmožnosti in pripravljenosti za še dejavnejše prepoznavanje lastnih sposobnosti, kompetenc in želja za sprejemanje odločitev na področju izobraževanja, usposabljanja in izbire poklica ter zaposlovanja.

Kot navedeno, so pripadniki romske skupnosti prednostna ciljna skupina za vključevanje v ukrepe države na trgu dela, kot so programi APZ in storitve za trg dela, prednostno pa so obravnavani tudi pri izvajanju storitev kariernih središč. Ne le, da so prednostna ciljna skupina pri vključevanju v različne ukrepe, vključevanje Romov v javna dela kot enega od ukrepov APZ pristojno ministrstvo za delo sofinancira v višini 95 % (sofinanciranje plače), vključevanje drugih ciljnih skupin dolgotrajno brezposelnih oseb v javna dela pa je sofinancirano v razponu od 50 % do 80 %. Poleg tega so Romi v program javnih del lahko vključeni do dve leti, druge ciljne skupine, razen invalidov in starejših od 58 let, pa se lahko vključujejo v javna dela le za eno leto. Z namenom delovne in socialne aktivacije dolgotrajno brezposelnih Romov je izvajanje javnih del kar najbolj prilagojeno potrebam brezposelnih Romov in Romom, ki so uporabniki storitev javnih del. Za Rome se izvajata dva programa javnih del, ki sta prilagojena ciljni skupini in namenjena (1) urejanju romskih naselij ter (2) pomoči Romom pri socializaciji.

V Republiki Sloveniji so vsi državljani obravnavani enako in niso ločeni po etnični, verski, nacionalni in drugi pripadnosti. Država si prizadeva, da bi vse, ki za to potrebujejo pomoč in spodbudo, kar najbolj opolnomočila za učinkovito vključitev na trg dela. Navkljub zavezanosti k enaki obravnavi vseh, ki pri vključevanju na trg dela potrebujejo pomoč, pa se na področju zaposlovanja izvajajo tudi ukrepi pozitivne diskriminacije pripadnikov romske skupnosti, ki so navedeni zgoraj.

V zvezi s tem se izvajajo ukrepi, ki izhajajo tudi iz Nacionalnega programa ukrepov za Rome 2017–2021, sprejetega 25. maja 2017, Dodatnih ukrepov k Nacionalnemu programu ukrepov za Rome 2017–2021, sprejetih 23. decembra 2020, in Nacionalnega programa ukrepov za Rome 2021–2030 (v nadaljnjem besedilu: NPUR), ki ga je Vlada RS sprejela 28. decembra 2021. Področje ukrepanja je glede na dolgoročnost procesa izboljšanja zaposljivosti Romov glede na izobrazbeno strukturo brezposelnih Romov ciljno usmerjeno v izboljšanje njihove izobrazbene ravni in pridobivanje delovnih izkušenj (usposabljanje na konkretnem delovnem mestu, socialna in delovna vključenost). Ukrepi »vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela« je sestavljen iz treh sklopov:

1. sklop APZ: sem spadajo programi usposabljanja in izobraževanja, spodbude za zaposlovanje, ustvarjanje delovnih mest, spodbujanje samozaposlovanja. Ti programi spodbujajo zaposlovanje ter socialno in delovno vključevanje. Mednje spadajo na primer javna dela, usposabljanje na delovnem mestu, učne delavnice;

2. sklop storitve za trg dela: delavnice tega sklopa so namenjene pridobivanju veščin za spoznavanje posameznikovih želja in kompetenc, prepoznavanju možnosti v okolju, oblikovanju in uresničevanju zaposlitvenih in kariernih ciljev, motiviranju za uresničevanje kariernih ciljev ter pridobivanju veščin iskanja zaposlitve. Pomembnost vključitve v navedene delavnice se izraža v podpori za hitrejši in lažji prehod med brezposelnostjo in zaposlitvijo, kar pripomore k večji socialni vključenosti Romov;

3. sklop karierna središča: storitve tega sklopa (na primer osnovno in poglobljeno karierno svetovanje, rehabilitacijsko svetovanje) so namenjene podpori pripadnikom romske skupnosti pri načrtovanju izobraževalne ali zaposlitvene kariere. V kariernih središčih lahko Romi samostojno in ob pomoči svetovalcev dostopajo do vseh pripomočkov za samostojno iskanje zaposlitve in vodenje kariere ter se vključujejo v seminarje in programe socialne aktivacije, pripravljajo na zaposlitvene razgovore (ena oseba je lahko obravnavana večkrat, zavod evidentira vsak obisk posamezne osebe).

Ukrep socialne aktivacije

K izboljšanju socialne vključenosti dolgotrajno brezposelnih in oseb s kompleksno socialno problematiko ter k povečanju njihovih zaposlitvenih možnosti stremi tudi ukrep socialne aktivacije. Cilj programov socialne aktivacije je zagotavljanje dostopnih, raznolikih in kakovostnih programov socialne aktivacije, ki osebam iz ciljne skupine zagotavljajo razvoj socialnih kompetenc, dvig funkcionalnih kompetenc za aktivno reševanje socialnih problematik, dvig motivacije in opolnomočenje za vstop na trg dela, dvig oziroma pridobitev delovnih kompetenc, to pomeni uporabnih znanj, spretnosti in sposobnosti za izboljšanje možnosti vstopa na trg dela.

V okviru programov socialne aktivacije so bili v obdobju 2019-2022 sofinancirani tudi 3 programi, ki so bili namenjeni socialni aktivaciji romskih žensk. Ti programi so bili:

- Za enakopravnost, za zaposlovanje, za ženske, za Rominje (izvajalec Združenje Epeka)
- Aktiviraj se v Novem mestu in Črnomlju (izvajalec RIC Novo mesto)
- Zaupaj si – Patja andi tute (izvajalec RIS Dvorec Rakičan)

Kot ciljno skupino ti programi obravnavajo polnoletne romske ženske, ki so:

- upravičenke/prejemnice DSP ali

- na podlagi ZUTD vpisane v evidenco brezposelnih oseb ali
- na podlagi ZUTD vpisane v evidenco oseb, ki so začasno nezaposeljive ali
- neaktivne osebe s kompleksno socialno problematiko.

Pogodbena vrednost omenjenih treh programov je v letu 2022 znašala 478.707,55 evra. Programi socialne aktivacije za romske ženske so se izvajali v petih krajih, in sicer v Mariboru, Lendavi, Beltincih, Črnomlju in Novem mestu. V celotnem obdobju izvajanja projektov (od 23. septembra 2019 do 30. septembra 2022) je bilo v programe socialne aktivacije za romske ženske vključenih skupno 334 romskih žensk, od katerih se je ob izhodu iz programa zaposlilo ali se vključilo v iskanje zaposlitve oziroma v izobraževanje/usposabljanje, ali pridobivanje kvalifikacije približno 120, kar predstavlja več kot 25 % delež.

V letu 2023 se načrtuje objava novega javnega razpisa za sofinanciranje projektov socialne aktivacije (za obdobje do leta 2027). Poseben sklop bo namenjen romskim ženskam, v okviru katerega se predvideva financiranje štirih projektov v šestih krajih (Kočevje, Maribor, Lendava, Murska Sobota, Črnomelj, Novo mesto).

Učinkovito spodbujanje zaposlovanja pripadnikov romske skupnosti se lahko doseže le ob sinergiji učinkov vseh ukrepov države na trgu.

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

- Zakon o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13 in 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT, 55/17, 75/19, 11/20 – odl. US, 189/20 – ZFRO, 54/21, 172/21 – ZODPoI-G, 54/22 in 59/22 – odl. US; ZUTD)
- Pravilnik o izboru in sofinanciranju programov javnih del (Uradni list RS, št. 96/13, 84/15, 67/16, 55/17, 77/19 in 180/20)
- Nacionalni program ukrepov za Rome 2017–2021
- Dodatni ukrepi k Nacionalnemu programu ukrepov za Rome 2017–2021
- Nacionalni program ukrepov za Rome 2021–2030

3. Ustrezni podatki, statistike ali druge informacije, ki omogočajo oceno učinka teh ukrepov

- Finančna sredstva

V preglednici je prikaz dodeljenih sredstev za ukrep »vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela« v skupni višini, razdeljen glede na sredstva iz proračuna Republike Slovenije in sredstva iz Evropskega socialnega sklada (ESS).

	2022	2021	2020	2019	2018
sredstva proračuna RS	881.258,00	1,066.715,00	816.512,00	748.336,50	1.052.119,00
sredstva ESS	474.239,00	380.838,00	245.460,00	497.306,00	561.916,00
dosežena realizacija (v skupni višini)	1.355.497,00	1,447.553,00	1,061.972,00	1.245.642,50	1.614.035,00

Vsi zneski so izraženi v evrih.

Število vključenih pripadnikov romske skupnosti v ukrep »vključevanje Romov v ukrepe države na trgu dela«

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Število Romov, vključenih v ukrep APZ	457	480	447	362	352	546
(2) Število Romov, vključenih v ukrep storitve za trg dela	246	225	146	41	53	90
(3) Število Romov, vključenih v ukrep karierna središča	2.561	2.957	2.941	2.760	2.831	2.843
Skupno število Romov, vključenih v ukrep (1 + 2 + 3)	3.264	3.662	3.534	3.163	3.236	3.479

17. in 18. člen konvencije

Dvostransko in večstransko sodelovanje (odgovor na priporočilo št. 196)

1. *Pravni, politični in praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje priporočil Odbora ministrov in Svetovalnega odbora v zvezi s tem členom*

Odgovor Republike Slovenije je delno dan pri razlagi glede izvajanja 4. člena konvencije, (spodbujanje popolne in učinkovite enakosti, odgovor na priporočilo št. 74), od prvega do tretjega odstavka.

Leta 2020 je Vlada RS izdala Uredbo o spremembi Uredbe o določitvi podrobnejših namenov porabe in meril za izračun višine sredstev, ki pripadajo posameznim občinam oziroma občinskim samoupravnim narodnim skupnostim (Uradni list RS št. 157/20; v nadaljnjem besedilu: uredba). Uredba je dopolnila uredbo iz leta 2018, in sicer se je druga alineja v 4. členu spremenila tako, da občinskim samoupravnim narodnim skupnostim omogoča, da v okviru izvedbe dejavnosti in programov dodeljena sredstva za materialne stroške poslovanja lahko v deležu do 30 odstotkov porabijo tudi za investicijsko vzdrževanje premoženja in nepremičnega premoženja.

Na podlagi uredbe Vlada RS za sofinanciranje dvojezičnosti in uresničevanje ustavnih pravic avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti vsako leto izda odločbo, ki je podlaga za izplačilo občinam Koper (mestna občina), Izola, Piran, Ankaran, Lendava, Moravske Toplice, Dobrovnik, Šalovci in Hodoš ter neposredno občinskim samoupravnim narodnim skupnostim, če se te za to odločijo.

Odločbi za leto 2020 je Vlada RS izdala 29. januarja 2020 in 12. oktobra 2020 za zagotovitev dodatnih sredstev zaradi povišanja povprečnine, odločba za leto 2021 je bila izdana 10. januarja 2021, za leto 2022 2. februarja 2022, za leto 2023 pa 2. februarja 2023.

Na podlagi finančnega načrta Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti država sistemsko sofinancira:

- Pomursko madžarsko samoupravno narodno skupnost (PMSNS), krovno organizacijo madžarske narodne skupnosti v Sloveniji,
- Zavod za informativno dejavnost madžarske narodnosti (MNTI),
- radijske in televizijske programe za madžarsko narodno skupnost v okviru javne Radiotelevizije Slovenija,
- dvojezičnost in uresničevanje ustavnih pravic madžarske narodne skupnosti v občinah Lendava, Moravske Toplice, Dobrovnik, Hodoš in Šalovci,
- Obalno samoupravno skupnost italijanske narodnosti (OSSIN), krovno organizacijo italijanske narodne skupnosti v Sloveniji,
- radijske in televizijske programe za italijansko narodno skupnost v okviru javne RTV Slovenija,
- dvojezičnost in uresničevanje ustavnih pravic italijanske narodne skupnosti v občinah Koper (mestna občina), Izola, Piran in Ankaran.

Na podlagi Dogovora o sodelovanju poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti z Vlado RS z dne 3. julija 2021 in Aneksa št. 1 k temu dogovoru z dne 15. julija 2021 so bila za leta od 2020 do 2022 zagotovljena dodatna sredstva italijanski in madžarski narodni skupnosti. Nov Dogovor o sodelovanju poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti z Vlado RS, ki bo veljal v času mandata sedanje Vlade RS (od 2022 do 2026), je bil podpisan 25. maja 2023.

Vse obveznosti, ki izhajajo iz Dogovora o sodelovanju poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti z Vlado RS z dne 3. julija 2021 in Aneksa št. 1 k temu dogovoru z dne 15. julija 2021 je Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti vključil v proračun za leto 2022 ter v proračuna za leti 2023 in 2024.

V skladu z določili uredbe se občinskim samoupravnim narodnim skupnostim za upravičene stroške štejejo tudi programski stroški stikov z matičnim narodom (predstavitev različnih skupin in društev v Italiji in na Madžarskem, italijanskih in madžarskih skupin ter društev v Sloveniji in podobno).

Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti na podlagi zakonske podlage sofinancira delovanje krovnih organizacij italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti. Z vsemi tremi krovnimi organizacijami na podlagi predloženih programov dela sklene letne pogodbe. Med drugimi nameni so upravičeni tudi stroški stikov z matičnim narodom oziroma v primeru romske skupnosti stroški mednarodnega delovanja.

Občine in samoupravne narodne skupnosti, v katerih živijo pripadniki madžarske narodne skupnosti, v zvezi s čezmejnimi sodelovanjem v svojih letnih poročilih navajajo predvsem stike in sodelovanje na delovnih razgovorih s predstavniki lokalnih oblasti madžarskih mest, sodelovanje na uradnih srečanjih z visokimi predstavniki Madžarske, sodelovanje na srečanjih s predstavniki madžarskih društev in zvez, predstavniki madžarskih šol in kulturnih ustanov, udeležbo na poslovnih srečanjih na Madžarskem, udeležbo na kulturnih in umetniških dogodkih, sejmih na Madžarskem ter udeležbo na drugih družabnih dogodkih, namenjenih krepitvi medsebojnih stikov in prijateljstva.

V letu 2020 je PMSNS nadaljevala izvajanje aktivnosti iz preteklega obdobja, tudi smernice so ostale nespremenjene. Tako so se predstavniki PMSNS na delovnih sestankih sestali s predsednikom Vlade Madžarske, namestnikom predsednika vlade Madžarske, z ministrom za zunanje zadeve in trgovino Madžarske, z različnimi ministri iz Madžarske in Republike Slovenije, z veleposlanikom Republike Slovenije na Madžarskem, veleposlanikom Madžarske v Sloveniji, predsednikom Evropske zveze manjšin Fuen ter drugimi visokimi političnimi predstavniki in predstavniki različnih organizacij družbeno-političnega življenja. Udeležili so se tudi priprav za slovensko-madžarsko mešano komisijo v Ljubljani in Budimpešti, ki pa zaradi pandemije ni bila izvedena. Cilj vseh teh srečanj je izmenjava izkušenj na vseh področjih delovanja in iskanje novih možnosti za razvoj narodne skupnosti ter izvajanje skupnih projektov in poglobitve sodelovanja na gospodarskem področju.

Delovanje PMSNS je bilo zaradi epidemije covid-19 zelo prilagojeno, saj je bilo veliko programov zaradi omejitvenih ukrepov odpovedanih oziroma so se izvajali v prilagojeni obliki ali po videopovezavi. Tako je PMSNS zaradi prepovedi združevanja odpovedala eno od svojih osrednjih prireditev, in sicer prireditev v spomin na revolucijo in osvobodilni boj 1848/49, ki bi morala potekati 15. marca. Drugo osrednjo prireditev, to je dan državnosti (20. avgust), jim je uspelo izvesti, saj so v tistem času veljali manj strogi ukrepi. Svečani govor ob dnevu državnosti je imel novoimenovani veleposlanik Madžarske v Sloveniji David Andor Ferenc. Ob spominu na revolucijo iz leta 1956 (23. oktober) je PMSNS organizirala prireditev po videopovezavi. V spomin na aradske mučenike (6. oktober) je pri kapelici svete Trojice potekalo obeležje s polaganjem vencev, v Parku prijateljstva Hetes v Žitkovcih pa je 4. julija potekala prireditev z naslovom Povezani v pripadnosti 1920–2020. Predsednik in podpredsednica Sveta PMSNS sta z veleposlanikom Madžarske v Sloveniji in s predstavniki generalnega konzulata v Lendavi večkrat razpravljala o različnih vprašanjih, ki se nanašajo na varstvo in uresničevanje posebnih pravic pomurske madžarske narodne skupnosti. PMSNS se je na delovnih sestankih večkrat sestala s predstavniki gospodarstvenikov iz Madžarske. Pri tem so se predstavniki pogovarjali o možnosti sodelovanja na gospodarskem in kmetijskem področju. PMSNS je aktivno sodelovala na različnih sejah in sestankih tako v Sloveniji kot na Madžarskem. Veliko časa je PMSNS namenjala predstavitvi projektov skupnosti predstavnikom različnih ministrstev in državnih organov. PMSNS je v letu 2020 izvedla tudi veliko dogodkov in srečanj po videopovezavi. Plod vsega tega so tudi pridobljena sredstva tako od madžarskih kot od slovenskih organov za različne namene.

Med pomembnejšimi zadevami, pri katerih je PMSNS aktivno sodelovala, so:

- sprejetje Uredbe o spremembi Uredbe o določitvi podrobnejših namenov porabe in meril za izračun višine sredstev, ki pripadajo posameznim občinam oziroma občinskim samoupravnim narodnim skupnostim. Občinskim samoupravnim narodnim skupnostim je na podlagi tega omogočeno, da največ 30 % dodeljenih sredstev lahko porabijo za investicijsko vzdrževanje premičnega in nepremičnega premoženja, potrebne za delovanje ali izvajanje njihovih programov;
- preprečitev prestavitve oddaje Studia madžarskih programov s TV SLO 1 na TV Maribor oziroma na TV SLO 3;
- spodbuditev gospodarskega razvoja na narodnostno mešanem področju (pogovori z ministrstvi obeh držav, s predstavniki različnih organizacij, s predstavniki lokalnih skupnosti in drugimi);
- ohranitev in razširitev modela hkratnega opisemenjevanja v madžarščini in slovenščini;
- delovanje evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EGTC), ustanovljenega med skupnostjo porabskih Slovencev in PMSNS ter pristojnimi občinami;

- problematika glede razpisa sredstev za narodni skupnosti, ki ga izvaja Slovenski regionalno razvojni sklad;
- priprava načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije o izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji;
- zagotovitev več madžarskih televizijskih programov pri ponudnikih storitev in tako dalje.

PMSNS je v poletnih mesecih nadaljevala izvajanje različnih taborov (nogometni, dramski in tako dalje). Sodelovali so tudi pri predstavitvi madžarske narodne skupnosti in kulture v različnih krajih na Madžarskem in v Sloveniji (v času, ko je bilo to dovoljeno). V želji po izvedbi skupnih evropskih projektov se je PMSNS sestala z obmejnimi županijami na Madžarskem, s predstavniki lokalnih skupnosti v Sloveniji in z vodstvom Razvojnega centra Murska Sobota. PMSNS je nadaljevala aktivnosti v zvezi s popisom prekmurskih madžarskih vrednot, ki so značilne izključno za prekmurske Madžare oziroma za ta kraj. Na podlagi razpisa je PMSNS poskrbela za obnovo zvonika v Pordašincih in Dolgi vasi. V sklopu spominskega leta Györgya Zale je na več krajih omogočila izvedbo potujoče razstave na navedeno tematiko. PMSNS je poskrbela za premestitev spominske table, ki jo je v Hrastovcu v spomin več kot petstotim prekmurskim Madžarom, ki so bili leta 1945 internirani v koncentracijsko taborišče Hrastovec, postavila na ustrežnejše mesto. Uspešno so zaključili izvajanje Programa razvoja vrtcev v Karpatskem bazenu. Program, ki ga je financirala Vlada Madžarske prek Bethlen Gabor Alapkezelő Zrt. v sodelovanju s Sekretariatom za narodno politiko in PMSNS, se je končal decembra. V sklopu programa so bili obnovljeni vrtci v Prosenjakovcih, Dolgi vasi in Gaberju, nastali sta novi igrišči, vsaka dvojezična enota vrtcev je dobila novo otroško igralo. Poleg investicij so bili otroci deležni rednih glasbenih in plesnih ur ter so zanje organizirali koncerte, lutkovne in gledališke predstave.

PMSNS se je posvetila tudi izvajanju Programa spodbujanja gospodarske osnove madžarske narodne skupnosti 2017–2020, ki ga je sprejela Vlada RS. Program je bil namenjen razvoju gospodarske podlage območja, kjer živijo pripadniki avtohtone madžarske narodne skupnosti, in sicer za ustvarjanje novih delovnih mest in ohranjanje že obstoječih, vzpostavljanje nove infrastrukture in posodobitev že obstoječe ter povečanje privlačnosti območja. S štiriletnim programom so želeli kar najbolj učinkovito odpraviti posledice gospodarske krize in nerazvitost območja, ki po podatkih še vedno nazaduje v primerjavi z drugimi regijami v državi. Program je bil namenjen vsem upravičencem, ki svojo dejavnost opravljajo na območju, kjer živijo pripadniki avtohtone madžarske narodne skupnosti, in ki so z izvedbo svojih projektov pripomogli k uresnitvi njegovih ciljev. Ukrepi programa, ki so bili uspešno izvedeni, so bili:

- spodbujanje naložb v gospodarstvu,
- spodbujanje turističnih dejavnosti in proizvodov ter promocija območja in podpora pri izvajanju programa (vzpostavljena je bila spletna stran Muravidek.re – V Pomurje),
- ustvarjeni sta bili dve (2) novi delovni mesti.

Po koncu projekta je PMSNS sodelovala pri pripravi Programa spodbujanja gospodarske osnove madžarske narodne skupnosti 2021–2024.

V interesu razvoja pomurske madžarske narodne skupnosti je PMSNS tudi sofinancirala različne kulturne, raziskovalne, informacijske in gospodarske dejavnosti, vendar pa je bila pri tem zaradi finančnih težav zelo omejena. Za izvajanje vseh aktivnosti in investicij se PMSNS prijavlja tudi na razne razpise, predvsem na razpise v Madžarski. Tako jim je uspelo izvesti nekatere programe, ki jih sicer ne bi mogli (izvedba različnih taborov, seminarjev, delavnic, prireditev, organiziranje nogometnih tekem ekipe pomurske madžarske skupnosti, izvedba glasbenega izobraževanja za družine z majhnimi otroki, zagotavljanje strokovnih pedagogov za izvedbo različnih interesnih krožkov na dvojezičnih šolah in tako dalje). V sklopu

prekmurskega madžarskega vaškega programa, ki ga je prav tako financirala Madžarska, so krajevne skupnosti in društva na podlagi razpisa pridobili sredstva za investicije. Sodelovali so pri izvedbi in sofinanciranju programa »Magyarul a Muravidéken«, katerega namen je spodbujanje učenja madžarščine kot maternega jezika na narodnostno mešanem območju Prekmurja.

Uspešno so zaključili izvedbo projekta »Dvig kakovosti narodnostnega šolstva za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem«. Projekt je nadaljevanje aktivnosti na področju dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodov Prekmurja in Porabja. V projektu, ki je trajal pet let, je PMSNS nastopala kot edini partner, sodelovale pa so tudi dvojezične šole in vrtci, ki delujejo na območju Prekmurja in Porabja. Namen projekta je bil omogočiti otrokom, ki obiskujejo izobraževalno vertikalno v madžarskem in slovenskem jeziku, kakovosten, strokovno in pedagoško usposobljen učiteljski kader ter dodatno podporo pri učenju. S tem so tudi pripadnikom madžarske in slovenske manjšine ter vsem otrokom zagotovljene boljše možnosti izobraževanja v madžarskem in slovenskem jeziku, dvig ozaveščenosti, vključevanja v okolje in dodatne možnosti pri zaposlitvi. Namen projekta je nadgradnja oziroma razvijanje jezikovnih in strokovnih kompetenc strokovnega kadra vzgojno-izobraževalnih zavodov v Prekmurju in Porabju ter dodatno razširjanje izobraževalnega sistema v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih v Prekmurju in Porabju. Temeljni cilj projekta je dvig kakovosti narodnostnega šolstva za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem, temu bo lahko sledil dvig konkurenčnosti znanja otrok, ki bodo obiskovali dvojezične vzgojno-izobraževalne zavode v Prekmurju in Porabju. V sklopu projekta sta bila zaposlena tudi dva učitelja. PMSNS je organizirala seminar na daljavo glede izmenjave izkušenj in dobrih praks med vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljic v Porabju in Pomurju.

V letu 2021 so se predstavniki PMSNS na delovnem sestanku sestali s predsednikom Vlade RS in predsednikom Vlade Madžarske, predsednikom Republike Slovenije in predsednikom Madžarske, namestnikom predsednika Vlade Madžarske, z ministrom za zunanje zadeve in trgovino Madžarske, z različnimi ministri iz Madžarske in Slovenije, z obema veleposlanikoma, predsednikom Evropske zveze manjšin Fuen, z državnim sekretarjem za nacionalno politiko Madžarske, z državnim sekretarjem za cerkvene in narodnostne odnose, župani ter drugimi predstavniki različnih organizacij z družbeno-političnega življenja. Predstavniki PMSNS so se udeležili tudi plenarne seje Republike Slovenije in Madžarske. Poleg skupne seje obeh vlad so se zvrstila še različna politična in gospodarska dvostranska srečanja, na katerih je sodelovala tudi delegacija PMSNS. Predstavljeni so bili projekti na področju gospodarstva, kmetijstva, turizma, kulture, znanosti in narodnih manjšin, ki jih v Pomurju uspešno izvaja PMSNS.

PMSNS je v letu 2021 obiskala tudi delegacija Svetovalnega odbora Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin, ki deluje pri Svetu Evrope. Glavni cilj pogovorov je bila ocenitev napredka varstva narodnih manjšin v Sloveniji.

Delovanje skupnosti je bilo tudi v letu 2021 zaradi pojava SARS-CoV-2 (covid-19) posebno, saj je bilo veliko programov zaradi omejitvenih ukrepov odpovedanih oziroma so se izvajali v prilagojeni obliki ali po videopovezavah.

Tako je PMSNS zaradi prepovedi združevanja odpovedala eno od svojih osrednjih prireditev, to je prireditev v spomin na revolucijo in osvobodilni boj 1848/49. 14. marca 2021 je v spomin na ta dogodek potekalo le polaganje vencev. Drugo osrednjo prireditev, to je dan državnosti (20. avgust), pa jim je uspelo izvesti, saj so v tistem času veljali manj strogi ukrepi in je bilo

združevanje pod določenimi pogoji dovoljeno. Ob mednarodnem dnevu spomina na žrtve holokavsta (27. januar) so položili vence na dolgovaškem judovskem pokopališču, v spomin na aradske mučenike (6. oktober) je pri kapelici svete Trojice potekalo obeležje s polaganjem vencev. Ob spominu na revolucijo iz leta 1956 (23. oktober) je PMSNS organizirala prireditev v Gledališki in koncertni dvorani Lendava.

Predsednik in podpredsednica Sveta PMSNS sta z veleposlanikom Madžarske v Sloveniji ter s predstavniki generalnega konzulata v Lendavi večkrat razpravljala o različnih vprašanjih, ki se nanašajo na varstvo in uresničevanje posebnih pravic pomurske madžarske narodne skupnosti. PMSNS se je na delovnih sestankih večkrat sestala s predstavniki gospodarstvenikov iz Madžarske. Pri tem so se predstavniki pogovarjali o možnosti sodelovanja na gospodarskem in kmetijskem področju. PMSNS je v letu 2021 izvedla tudi veliko dogodkov in srečanj po videopovezavi. Plod tega so pridobljena sredstva tako od madžarskih kot od slovenskih organov za različne namene.

PMSNS je v poletnih mesecih nadaljevala izvajanje različnih taborov (nogometni, dramski in tako dalje). Sodelovali so tudi pri predstavitvi madžarske narodne skupnosti in kulture v različnih krajih na Madžarskem in v Sloveniji (v času, ko je bilo to dovoljeno). V želji po izvedbi skupnih evropskih projektov se je PMSNS sestala z obmejnimi županijami na Madžarskem, s predstavniki lokalnih skupnosti v Sloveniji in z vodstvom Razvojnega centra Murska Sobota. PMSNS je nadaljevala aktivnosti v zvezi s popisom prekmurskih madžarskih vrednot, ki so značilne izključno za prekmurske Madžare oziroma za ta kraj. Pri tem je uspešno izvedla natečaj za učence dvojezičnih osnovnih šol in srednje šole. Na podlagi tega raziskovalnega dela je izšla tudi nova publikacija. PMSNS je uspešno izvedla tudi program Prekmurski madžarski vaški program, na podlagi katerega so naselja na narodnostno mešanem območju lahko pridobila sredstva za manjše investicije. V okviru programa, ki ga podpirata Sekretariat za narodno politiko Urada predsednika Vlade Madžarske in upravljavec Sklada Gaborja Bethlena CJSC, so naselja obnavljala vaše in gasilske domove, različne spomenike oziroma kupila posamezno opremo. S pomočjo Vlade Madžarske je PMSNS pridobila sredstva za izgradnjo telovadnice za potrebe podružnične šole DOŠ I Lendava v Gaberju, nabavila je tudi športno opremo za dvojezične šole v Prekmurju. Tako kot vsako leto je PMSNS tudi v letu 2021 zagotovila brezplačne učbenike učencem Dvojezične srednje šole Lendava, ki se madžarščino učijo na ravni materinščine.

Ena od osrednjih prireditev, ki pritegne ogromno ljudi in jo s sredstvi iz Madžarske soorganizira PMSNS, je Pomurski galop. Gre za največjo galopsko-konjeniško prireditev v Prekmurju, kjer je v ospredju tekmovanje konjenikov, ki se želijo uvrstiti na madžarski nacionalni galop. V okviru prireditve se odvijajo različne kulturne in gastronomske predstavitve. PMSNS je v letu 2021 izdala publikacijo z naslovom V so-žitju, ki daje vpogled v življenje madžarske skupnosti v Prekmurju. Publikacijo je prejelo vsako gospodinjstvo na narodnostno mešanem območju. PMSNS je z Ljudsko univerzo Lendava v želji po uspešnem medsebojnem sodelovanju na področju skupnega izvajanja različnih projektov in sodelovanju na področju izobraževanja, usposabljanja, znanosti in kulture podpisala sporazum o sodelovanju.

V letu 2022 so se predstavniki PMSNS na delovnem sestanku sestali s predsednikom Vlade RS, s predsednikom Vlade Madžarske ter z ministrom za zunanje zadeve in trgovino Madžarske, z različnimi ministri iz Madžarske in Slovenije, z obema veleposlanikoma, predsednikom Evropske zveze manjšin Fuen, državnim sekretarjem za nacionalno politiko Madžarske, z državnim sekretarjem za cerkvene in narodnostne odnose, s poslancem Zsigmondom Barna Palom, z ministrom za digitalno preobrazbo Slovenije, župani ter z drugimi

predstavniki različnih organizacij iz družbeno-političnega življenja. Predstavniki PMSNS so se udeležili slavnostne prireditve v parlamentu v Budimpešti ob 30. obletnici vzpostavitve madžarsko-slovenskih diplomatskih odnosov, srečali so se tudi s predstavniki Varuha za človekove pravice Republike Slovenije, predstavniki porabskih in koroških Slovencev, s predstavniki italijanske narodne skupnosti v Sloveniji ter z različnimi organizacijami in strankami madžarske manjšine v Karpatskem bazenu. Cilj vseh teh srečanj je izmenjava izkušenj na vseh področjih delovanja in iskanje novih možnosti za razvoj narodne skupnosti ter izvajanje skupnih projektov.

Predstavniki PMSNS so se udeležili tudi XVIII. plenarnega zasedanja madžarsko-slovenske medvladne mešane komisije, na katerem so bila obravnavana aktualna vprašanja madžarske skupnosti v Sloveniji in slovenske skupnosti na Madžarskem ter predlogi za prihodnost skupnosti, ki so bili zapisani v zapisnik. Predstavniki PMSNS so se udeležili tudi konference o nacionalni politiki Karpatskega bazena z voditelji zamejskih madžarskih strank oziroma organizacij.

Po dveh posebnih letih, ki jih je zaznamovala pandemija covida-19, so izvedli obe osrednji prireditvi, in sicer 15. marca v spomin na revolucijo in osvobodilni boj 1848/49 in 20. avgusta ob dnevu državnosti. Gosta spomladanske prireditve sta bila dr. Katalin Szili, vršilka dolžnosti predsednika vlade za avtonomijo zunaj meja, ki je tudi nekdanja predsednica Državnega zbora Madžarske, ter László Majthényi, predsednik Skupščine samouprave Železne županije. Ob dnevu državnosti je bil slavnostni govornik prireditve Péter Szilágyi, namestnik državnega sekretarja za narodno politiko Madžarske. Poleg teh dveh prireditev je skupnost organizirala oziroma soorganizirala še različna obeležja, od katerih je treba posebej opozoriti na slovesnost ob mednarodnem dnevu spomina na žrtve holokavsta (27. januar), obeležje v spomin na aradske mučenike (6. oktober) in slovesnost ob spominu na revolucijo iz leta 1956 (23. oktober).

Predsednik in podpredsednica Sveta PMSNS sta z veleposlanikom Madžarske v Sloveniji in s predstavniki generalnega konzulata v Lendavi večkrat razpravljala o različnih vprašanjih, ki se nanašajo na varstvo in uresničevanje posebnih pravic pomurske madžarske narodne skupnosti. PMSNS se je na delovnih sestankih večkrat sestala s predstavniki gospodarstvenikov iz Madžarske. Pri tem so se predstavniki pogovarjali o možnosti sodelovanja na gospodarskem in kmetijskem področju. PMSNS je različnim ministrstvom, državnim organom, lokalnim skupnostim in drugim organizacijam predstavila projekte na področju gospodarstva, kmetijstva, turizma, kulture, znanosti in narodnih manjšin, ki jih v Pomurju uspešno izvaja PMSNS. Plod vsega tega so tudi pridobljena sredstva tako od madžarskih kot od slovenskih organov za različne namene.

Predsednik Vlade RS in predsednik Vlade Madžarske sta 21. februarja 2022 v Lendavi podpisala sporazum o sodelovanju pri gospodarskem in družbenem razvoju narodnostno mešanega območja na obeh straneh slovensko-madžarske meje, to je Pomurja in Porabja, na podlagi katerega bosta obe skupnosti v naslednjih petih letih prejeli po 25 milijonov evrov. S tem se je uresničila pobuda o skupnem financiranju madžarske narodnosti v Pomurju in slovenske skupnosti v Porabju, ki jo je pred štirimi leti dal Ferenc Horvath, predsednik Sveta PMSNS in poslanec madžarske narodne skupnosti v državnem zboru.

PMSNS je v poletnih mesecih nadaljevala izvajanje oziroma soorganizacijo različnih taborov (nogometni, dramski, plavalni in tako dalje). Sodelovali so tudi pri predstavitvi madžarske narodne skupnosti in kulture v različnih krajih na Madžarskem in v Sloveniji. V želji po izvedbi skupnih evropskih projektov se je PMSNS sestala z obmejnimi županijami na Madžarskem, s predstavniki lokalnih skupnosti v Sloveniji in z vodstvom Razvojnega centra Murska Sobota.

Predsedstvo PMSNS se je sestalo z župani pomurskih občin, v katerih živijo pripadniki madžarske narodne skupnosti. Predsednik Sveta PMSNS je predstavil projekte s področja kulture, izobraževanja, gospodarstva turizma in kmetijstva, ki jih v Pomurju in v čezmejnem prostoru uspešno izvajajo PMSNS ter njene organizacije, pri tem pa dobro sodelujejo z občinami, njihovimi zavodi, društvi in drugimi deležniki. Županom je bilo predstavljeno uresničevanje programa spodbujanja gospodarske osnove madžarske narodnosti, ki ga je za obdobje 2021–2024 sprejela Vlada RS.

S podobno vsebino so predstavniki PMSNS organizirali delovni sestanek s predstavniki Znanstvenega parka za krožno gospodarstvo iz Nagykanizse, Univerze Panonnia iz Veszpréma in Regionalne razvojne agencije za Podravje iz Maribora. Namen obiska je bil opredeliti skupne čezmejne projekte s področja krožnega gospodarstva, obnovljivih virov energije in smotrnega ravnanja z odpadki, ki bi jih lahko izvedli v prihodnjem obdobju v severovzhodni Sloveniji.

PMSNS je nadaljevala aktivnosti v zvezi s popisom prekmurskih madžarskih vrednot, ki so značilne izključno za prekmurske Madžare oziroma za ta kraj. Pri tem sta se v Zakladnico madžarskih vrednot vpisali dve prekmurski vrednoti, in sicer hetiška moška in ženska narodna noša ter pomurska zaseka. S tem sta ti vrednoti pridobili naziv izjemne narodne vrednote.

Na začetku leta je znotraj PMSNS začel delovati Urad za dvojezičnost. V prvem letu svojega delovanja se je osredotočil predvsem na pripravo prevodov za dvojezične institucije, te so zajemale raznoliko gradivo (pogodbe, uradne vloge, dopise, korespondence, brošure in dokumentacijo iz slovenskega v madžarski jezik in obratno). Naloge urada so tako v prvem letu delovanja zajemale pretežno:

- prevajanje strokovne literature, dopisov, korespondence, dokumentacije,
- pomoč madžarskim institucijam na narodnostno mešanem območju pri prevodih,
- svetovanje na področju uporabe in prevodov madžarskega jezika ter prevodov, namenjenih pripadnikom narodne skupnosti,
- spremljanje izvajanja dvojezičnosti na dvojezičnem območju in prijavo morebitnih kršitev.

Sredstva za delovanje Urada za dvojezičnost zagotavlja Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti na podlagi splošne pogodbe o sofinanciranju.

Ena od osrednjih prireditev, ki pritegne ogromno ljudi in jo s sredstvi iz Madžarske soorganizira PMSNS, je Pomurski galop. Gre za največjo galopsko-konjeniško prireditev v Prekmurju, kjer je v ospredju tekmovanje konjenikov, ki se želijo uvrstiti na madžarski nacionalni galop. V okviru prireditve se odvijajo različne kulturne in gastronomske predstavitve. PMSNS je izdala drugi del publikacije z naslovom V so-žitju, ki daje vpogled v življenje madžarske skupnosti v Prekmurju. Publikacijo je prejelo vsako gospodinjstvo na narodnostno mešanem območju.

S pomočjo Vlade Madžarske je PMSNS pridobila sredstva za prenovo stavbe in dvorišča nekdanje šole v Čentibi, ki bo Vrtcu Lendava omogočila ustanovitev treh novih oddelkov. Tako kot vsako leto je PMSNS zagotovila brezplačne učbenike učencem Dvojezične srednje šole Lendava, ki se madžarščino učijo na ravni materinščine.

PMSNS je aktivno delovala pri pogovorih o naslednjih večjih projektih in njihovi izvedbi:

- obnova že obstoječih ter izgradnja novih etnografskih hiš v sodelovanju s posameznimi občinskimi samoupravnimi narodnimi skupnostmi;
- uvedba novih izobraževalnih programov in izgradnja novih prostorov Dvojezične srednje šole Lendava;
- ustanovitev razvojnega centra za otroke s težavami v zgodnjem razvoju (Razvojni center Radmožanci);

- nakup in ureditev vzorčne kmetije v Banuti;
- nakup in ureditev prenočitvenega, gostinsko-zabavišnega centra (nastanitveni objekt in restavracija v Dolgi vasi);
- program turističnih vlakcev;
- izboljšanje infrastrukturne ureditve in razmer za delo dvojezičnih vrtcev;
- ureditev aktualne problematike na področju dvojezičnega šolstva in izobraževanja.

PMSNS je veliko pozornosti namenila izvajanju Programa spodbujanja gospodarske osnove madžarske narodne skupnosti 2021–2024, ki ga je sprejela Vlada RS. Program je namenjen razvoju gospodarske podlage območja, kjer živijo pripadniki madžarske avtohtone narodne skupnosti, kar podrobneje pomeni ustvarjanje novih delovnih mest in ohranjanje že obstoječih, vzpostavljanje nove infrastrukture in posodobitev že obstoječe, spodbujanje kmetijstva in ponudbe lokalnih kmetijskih pridelkov oziroma živil na programskem območju ter povečanje privlačnosti območja. Program je namenjen vsem upravičencem, ki svojo dejavnost opravljajo na območju, kjer živijo pripadniki madžarske avtohtone narodne skupnosti, in ki bodo z izvedbo svojih projektov pripomogli k uresničitvi njegovih ciljev. S štiriletnim programom se želi kar najbolj učinkovito odpraviti nerazvitost območja, ki po podatkih še vedno zaostaja v primerjavi z drugimi regijami v državi. Ukrepi programa so spodbujanje naložb v gospodarstvu na programskem območju, spodbujanje turističnih dejavnosti in proizvodov, promocija programskega območja in podpora pri izvajanju programa ter spodbujanje kmetijstva na programskem območju. V sklopu tega programa je PMSNS sodelovala tudi na sejmu Alpe-Adria, celjskem sejmu in Hungexpo.

Pri Programu spodbujanja gospodarske osnove madžarske narodne skupnosti 2021–2024 je Vlada RS v veljavni nacionalni Načrt razvojnih programov 2022–2025 dodatno uvrstila dva projekta PMSNS, in sicer projekt Ustanovitve in delovanje »vzorčne kmetije« ter projekt Razvoj kmetijstva v okviru »vzorčne kmetije«. Gre za podporo razvoju kmetijskih in živilskih dejavnosti na narodnostno mešanem območju v Pomurju z vzpostavitvijo vzorčne kmetije, ki bo dostopna vsem. Na vzorčni kmetiji se bodo spodbujale in organizirale razvojne, raziskovalne, izobraževalne in druge nepridobitne dejavnosti s področja kmetijske proizvodnje. Namenjene bodo razvoju odpornega in konkurenčnega kmetijstva na dvojezičnem območju v Pomurju. Dejavnosti na kmetiji bodo prispevale k ohranjanju narodne identitete pripadnikov madžarske narodne skupnosti. Vzorčna kmetija bo stična točka primerov dobre prakse za področje kmetijstva in bo nudila vse potrebne informacije, znanje, priporočila ter druge nepridobitne storitve za spodbujanje razvoja kmetijstva.

V interesu razvoja madžarske narodne skupnosti je PMSNS sofinancirala različne kulturne, raziskovalne, informacijske in gospodarske dejavnosti. Glede izvajanja različnih programov je treba poudariti, da sredstva, ki jih trenutno pridobivamo iz državnega proračuna (po Uradu Vlade Republike Slovenije za narodnosti), zadostujejo le za pokrivanje tekočih stroškov (stroški dela, honorar predsednika, sejnine, transferji društvom in zavodom ter nekateri izdatki za blago in storitve). Pri izvajanju vseh drugih aktivnosti in investicij pa je PMSNS odvisna od uspešnosti pogajanj z različnimi ministrstvi in drugimi organizacijami tako v Sloveniji kot na Madžarskem. Pri tem je bila PMSNS v zadnjem času zelo uspešna in jim je uspelo pridobiti izdatna sredstva za izvedbo več konkretnih projektov. Pri tem je vsekakor treba poudariti sredstva, ki jih skupnost pridobiva na podlagi dogovora o sodelovanju poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti z Vlado RS. Na podlagi raznih razpisov, predvsem razpisov iz Madžarske, jim je uspelo izvesti nekatere programe, ki jih sicer ne bi mogli (izvedba različnih taborov, seminarjev, delavnic, prireditev, organiziranje nogometnih tekem ekipe pomurske madžarske skupnosti, izvedba glasbenega izobraževanja za družine z majhnimi otroki,

zagotavljanje strokovnih pedagogov za izvedbo različnih interesnih krožkov na dvojezičnih šolah in tako dalje).

Uspešno so izvedli tudi projekt »Dvig kakovosti dvojezičnega šolstva z novimi pristopi poučevanja za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem«. Namen projekta je bilo omogočanje jezikovne podpore v materinščini in usposabljanje pedagoških delavcev z razvijanjem njihovih splošnih, jezikovnih in didaktičnih kompetenc ter novih oblik poučevanja (kombinacija digitalnega in klasičnega poučevanja, izobraževanja na daljavo (online) in kombiniranega izobraževanja (blended) ter hibridnega izobraževanja pri poučevanju na dvojezičnem območju kot posledica epidemičnih razmer zaradi pandemije covida-19). Cilj projekta je bilo vključiti posameznike (otroke in pedagoške delavce) v prožne oblike učenja s poudarkom na učenju in poučevanju z novimi oblikami učenja in poučevanja ter posledično pridobitev digitalnega znanja in večja povezanost med manjšinskimi vzgojno-izobraževalnimi organizacijami v Porabju in Prekmurju. Cilj projekta je imel tudi medkulturno razsežnost. Povezovanje med učitelji in učenci med manjšinami na obeh straneh meja ter skupni šolski dnevi so poleg sodelovanja in izmenjave informacij in izkušenj pripomogli tudi k spoznavanju kulturnih vrednot sosednjega naroda, posredno pa k sprejemanju drugačnosti in medkulturnega dialoga. V sklopu projekta so bile zaposlene tri osebe za vodenje in strokovno delo na projektu.

PMSNS sodeluje tudi v evropskem projektu Connected Through Mobility (Povezani skozi mobilnost). Glavni cilj tega pilotnega projekta je okrepiti izobraževalni sistem in sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter predstaviti štirim državam Zahodnega Balkana (Albaniji, Bosni in Hercegovini, Kosovu in Črni gori) priložnosti iz programov poklicne mobilnosti v okviru Erasmus+. Partnerstvo sestavljajo srednjeevropski in zahodnobalkanski subjekti, ki delujejo na področju gospodarstva in izobraževanja, ter bo študentom poklicnega izobraževanja in usposabljanja, učiteljem ter vodjem usposabljanja in menedžerjem, ki podpirajo mobilnost, omogočilo sodelovanje v številnih dejavnostih.

Predstavniki PMSNS so aktivno sodelovali tudi pri spremljanju izvajanja načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije o izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji in pri dogovoru o pridobitvi sredstev za delovanje in izvajanje projektov Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje MURABA, ustanovljenega med skupnostjo porabskih Slovencev in PMSNS ter pristojnimi občinami.

Primer 1: Predstavitev mednarodnega delovanja PMSNS (vir: finančna in vsebinska poročila PMSNS za leta od 2020 do vključno 2022).

Prizadevanja za dobro čezmejno sodelovanje so razvidna tudi iz letnih poročil občin in samoupravnih narodnih skupnosti, kjer živijo pripadniki italijanske narodne skupnosti. Ti gojijo tesne stike tako s pripadniki italijanske narodne skupnosti v Republiki Hrvaški kot tudi s pripadniki matičnega naroda v Italijanski republiki. OSSIN je v letu 2020 izvajala aktivnosti za varstvo posebnih pravic italijanske narodne skupnosti, ki jih zagotavljata Ustava RS in zakoni. Pristojni organi skupnosti so obravnavali in proučevali vprašanja glede položaja italijanske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, sprejemali stališča ter dajali predloge in pobude pristojnim organom; dajali soglasja k zadevam, ki se nanašajo na varstvo posebnih pravic italijanske narodne skupnosti, ter spodbujali in organizirali dejavnosti, ki prispevajo k ohranjanju narodne identitete pripadnikov italijanske narodne skupnosti. OSSIN je spodbujala razvoj kulturne, raziskovalne, informativne, založniške in gospodarske dejavnosti s ciljem ohranjanja narodne identitete skupnosti in njenih pripadnikov; spremljala in spodbujala razvoj vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske narodne skupnosti in sodelovala pri

načrtovanju in organiziranju vzgojno-izobraževalnega dela in pri pripravi vzgojno-izobraževalnih programov; razvijala stike z matičnim narodom, pripadniki narodnih skupnosti v drugih državah in z mednarodnimi organizacijami. OSSIN je dajala državnemu zboru, Vladi RS in drugim državnim organom predloge, pobude in mnenja o zadevah, ki se nanašajo na položaj pripadnikov italijanske narodne skupnosti ter varstvo in uresničevanje njihovih posebnih pravic. S poslancem italijanske narodne skupnosti je bilo sodelovanje zelo pogosto in tudi učinkovito.

V letu 2020 je prišlo do povišanja skupnega stroška plač zaposlenih zaradi usklajevanja z zakonskimi obveznostmi oziroma zaradi izplačila delovne uspešnosti za zaposlene in tudi zaradi izplačila povečanega obsega dela zaposlenemu v obdobju mentorstva pogodbeno novozaposleni osebi (za določen čas), ki je delala pri programu spodbujanja gospodarske osnove za italijansko narodno skupnost.

Veliko dela je bilo opravljenega na področju urejanja dvojezičnosti v vseh štirih obalnih občinah, za katere so kot krovna organizacija v Republiki Sloveniji pripravili osnutek skupnega medobčinskega Odloka o izvajanju dvojezičnosti in so v ta namen potrebovali prevajalce in pravno pomoč.

V tem letu je bila organizirana prireditev za podelitev priznanja OSSIN v Izoli, v Manziolijevi palači. Zaradi epidemičnih razmer v zvezi z izbruhom epidemije covid-19 (marca 2020) in seveda zaradi omejitev združevanja in vladnih prepovedi delovanja/zbiranja in omejitev gibanja je bila izvedba aktivnosti in programa zelo težavna ter nekaterih prireditev ni bilo mogoče organizirati tako kot v preteklih letih. Gledaliških predstav ni bilo, prav tako ne večjih tradicionalnih dogodkov. Razmere, ki so bile posebne za vse (na državni in tudi na svetovni ravni), so zaznamovale tudi program in aktivnosti italijanske narodne skupnosti.

V sodelovanju z vsemi deležniki so želeli obdržati večino aktivnosti in programov, kar jim je večinoma uspelo z uporabo spletnih aplikacij in na druge načine.

Leta 2021 je OSSIN izvajala aktivnosti v skladu s programom, posebna pozornost pa je bila namenjena sprejetju Programa za razvoj gospodarske osnove italijanske narodne skupnosti 2021–2024, ki predvideva štiri različne ukrepe, na podlagi katerih so bili objavljeni javni razpisi in javni pozivi, ki so upravičencem omogočali pridobitev sredstev za projekte na področju gospodarstva.

Zaradi bolj smotrne in učinkovitejše porabe sredstev, ki jih OSSIN na letni ravni pridobi od ministrstva, pristojnega za kulturo, je bila v okviru Sveta OSSIN ustanovljena posebna delovna skupina za proučitev novega ključa za prerazporeditev navedenih sredstev med občinske samoupravne skupnosti. Delovna skupina si je zastavila cilje in prve rezultate dela pričakujejo v prvi polovici leta 2022.

Dobro sodelovanje med OSSIN in ministrstvom, pristojnim za kulturo, se nadaljuje. Na vsakoletnem skupnem sestanku sta predstavnik OSSIN in direktor Promocijskega, kulturnega, izobraževalnega in razvojnega italijanskega središča »Carlo Combi« predstavila aktualne dejavnosti italijanske narodne skupnosti in dogovorili so se o tekočih problematikah glede sredstev in načina njihovega dodeljevanja ter o spoprijemanju z ukrepi za zaježitev covid-19 in njegovih posledic pri izvedbi kulturnega programa italijanske narodne skupnosti.

Dodatna sredstva, ki jih je OSSIN pridobila od Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti na podlagi aneksa z dne 25. oktobra 2021 k pogodbi št. 1540-21-000002 o sofinanciranju delovanja OSSIN, so omogočila zakup dveh strani v mesečniku OBALaplus. Mesečnik, ki deluje tudi v obliki spletnega portala, dosega širši krog bralcev (tudi pripadnike večinskega naroda), kar zagotavlja predstavitev dejavnosti celotne italijanske narodne skupnosti in delo poslanca, s tem pa večjo prepoznavnost na območju dvojezičnih občin.

Poleg rednega dialoga med OSSIN in mediji italijanske samoupravne narodne skupnosti (Radio Capodistria, TV Koper/Capodistria, Jadranska informativna agencija in druge), je pomembno opozoriti na izjemen dogodek leta 2021, to je jubilej TV Koper/Capodistria. V okviru obletnice je bila avgusta organizirana slavnostna predstava v Avditoriju Portorož, ki so se je udeležili visoki gosti, prvi med vsemi predsednik Republike Slovenije. Predsednik OSSIN Alberto Scheriani je imel ob tej priložnosti svečani govor. Pri pripravah proslave je sodelovala tudi OSSIN.

Med pomembnejše dogodke, ki jih je priredila OSSIN, spada tudi »30 let Ustave RS: Koraki, ki so privedli k priznanju posebnih pravic italijanske narodne skupnosti«. V oktobru je OSSIN organizirala pogovor z Robertom Battelijem, nekdanjim poslancem italijanske narodne skupnosti v državnem zboru. Priložnost je bila namenjena orisu ključnih trenutkov, ki so leta 1991 privedli k vključitvi posebnih pravic italijanske narodne skupnosti v Ustavo RS in k njihovem priznanju.

Junija 2021 je bila organizirana tradicionalna prireditev s podelitvijo priznanj OSSIN.

V prvi polovici leta je bil velik vložek dela usmerjen v končno oblikovanje osnutka skupnega medobčinskega odloka o izvajanju dvojezičnosti (v nadaljnjem besedilu: odlok). Za zagotavljanje čim večje preglednosti in vključitve civilne iniciative je OSSIN v sodelovanju s poslancem v aprilu organizirala razpravo na temo izvajanja dvojezičnosti v štirih obalnih občinah in kasneje sklicala tudi javno razpravo glede odloka. Udeležba je bila izredno dobra, kar jasno kaže na željo po vključitvi velikega števila pripadnikov italijanske narodne skupnosti v vsak del naše družbe. Osnutek odloka je bil v začetku junija predstavljen županom štirih obalnih občin na sestanku v okviru koordinacije P. I. K. A. Župani so z navdušenjem sprejeli namero o skupnem odloku, ki bi bil v vseh občinah enak, in zagotovili OSSIN, da bo dokument prešel v glasovanje v posameznih občinskih svetih.

Glede izvajanja dvojezičnosti je treba nujno poudariti največji dosežek, in sicer ustanovitev Urada za dvojezičnost. V tesnem in izredno kakovostnem sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za narodnosti ter poslancem italijanske narodne skupnosti je bilo s skupnimi močmi mogoče zasnovati in ustvariti posebni oddelek v sklopu OSSIN, katerega delovne naloge in cilji so usmerjeni k bolj učinkovitemu in pravilnemu izvajanju dvojezičnosti. Za delovanje navedenega urada sta bili predvideni zaposlitvi dveh oseb, in sicer strokovni sodelavec/strokovna sodelavka in prevajalec/prevajalka.

OSSIN je v letu 2021 spremljala in spodbujala razvoj vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske narodne skupnosti ter sodelovala pri načrtovanju in organiziranju vzgojno-izobraževalnega dela in pri pripravi vzgojno-izobraževalnih programov. Na pobudo predsednika OSSIN oziroma poslanca italijanske narodne skupnosti je bilo organiziranih več srečanj in sestankov z ravnateljmi vrtcev, osnovnih in srednjih šol z italijanskim učnim jezikom ter različnimi pedagoškimi svetovalci na področju vzgoje in izobraževanja. Srečanja so bila namenjena nadgradnji trenutnega stanja ter analizi obstoječega stanja z razmišljanjem o prihodnjih spremembah in izboljšavah. Glede tega so potekale razprave o tekočih problematikah ter izoblikovanju skupnih mnenj in dajanju soglasij ministrstva, pristojnega za vzgojo in izobraževanje. Med te spada tudi predlog sprememb Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja.

Razvijanje stikov z matičnim narodom, pripadniki narodnih skupnosti v drugih državah in z mednarodnimi organizacijami je bilo uspešno. OSSIN je bila vse leto v stiku z italijanskim veleposlaništvom v Sloveniji. Predsednik OSSIN je sodeloval pri slavnostnem sprejemu novoimenovanega generalnega konzula Italijanske republike v Kopru.

Predsednik OSSIN in poslanec italijanske narodne skupnosti sta bila povabljeni na srečanje v Rim na sedež Ministrstva za zunanje zadeve in mednarodno sodelovanje Italijanske republike. Ob tej priložnosti sta predsednik in poslanec z visokimi predstavniki italijanske politike delila izkušnje o trenutnih razmerah, ki se nanašajo na italijansko narodno skupnost. Prisotni so se razšli v želji po še plodnejšem prihodnjem sodelovanju.

OSSIN je gostila delegacijo Svetovalnega odbora Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin. To je bila priložnost za analizo in evaluacijo trenutnega položaja pripadnikov italijanske narodne skupnosti na tem območju in raven varstva priznanih pravic.

OSSIN je dajala državnemu zboru, Vladi RS in drugim državnim organom predloge, pobude in mnenja o zadevah, ki se nanašajo na položaj pripadnikov italijanske narodne skupnosti, ter o varstvu in uresničevanju njihovih posebnih pravic.

Delovanje je bilo zelo oteženo zaradi epidemije covida-19, saj je bila otežena organizacija dogodkov, število udeležencev je bilo omejeno in nekaterih prireditelj ni bilo mogoče izvesti tako kot v preteklih letih. Gledaliških predstav niso mogli izvesti, prav tako ni bilo večjih dogodkov, ki veljajo za tradicionalne. Spopadanje z razmerami je zaznamovalo tudi program in aktivnosti italijanske narodne skupnosti.

OSSIN je v letu 2022 izvajala različne aktivnosti za varstvo posebnih pravic italijanske narodne skupnosti, ki jih zagotavljata Ustava RS in področna zakonodaja. Spodbujali so razvoj kulturne, raziskovalne, informativne, založniške in gospodarske dejavnosti s ciljem ohranjanja narodne identitete skupnosti in njenih pripadnikov. OSSIN je sodelovala tudi pri dejavnostih dveh evropskih projektov. Prvi projekt je Interreg ITA - SLO PRIMIS - Večkulturno popotovanje med Slovenijo in Italijo skozi prizmo manjšin, drugi pa projekt programa Erasmus+ z naslovom MUSE. Aktivnosti, povezane s projektoma, vključujejo za prvega opredelitev in kartiranje vsebin, ki se bodo uporabljale v multimedijem centru v Kopru, ter objavo in opredelitev ponudnika, ki bo postavil grafični in multimedijem center. V povezavi s projektom MUSE je OSSIN sodelovala pri izvedbi dogodka s snemanjem in pripravo DVD-ja v dvorani svetega Frančiška Asiškega v Kopru ter bila prisotna v fazah projekta na Portugalskem in v Italiji. Največji dosežek je bila, v sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za narodnosti ter poslancem italijanske narodne skupnosti, ustanovitev Urada za dvojezičnost (v nadaljnjem besedilu: urad), ki deluje kot posebni oddelek v sklopu OSSIN ter ga sestavljata prevajalka in strokovna sodelavka.

Predstavniki OSSIN so se udeležili novembrskega nadaljevalnega sestanka s predstavniki Svetovalnega odbora konvencije po obravnavi petega periodičnega poročila o izvajanju konvencije v Republiki Sloveniji. Na poziv Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti je OSSIN tudi začela pripravljati in usklajevati prispevke in gradivo za šesto poročilo o izvajanju konvencije.

Največji projekt in dosežek, ki ga je OSSIN dosegla v letu 2022, je bil nakup palače Tarsia v Kopru. V izredno tesnem in kakovostnem sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za narodnosti je potekalo usklajevanje postopka izvedbe nakupa.

Julija 2022 je OSSIN podpisala memorandum o sodelovanju z avtonomno deželo Furlanijo - Julijsko krajino o »sodelovanju med Centralnim uradom za slovenski jezik pri Službi za manjšinske jezike in deželne rojake v tujini Deželne direkcije za lokalno samoupravo, sistem javnih uslužbencev, varnost in priseljevanje Avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine in Obalno samoupravno skupnostjo italijanske narodnosti za namene normiranja in standardizacije upravnopravne terminologije za italijansko-slovensko jezikovno kombinacijo«. Gre za dokument, ki orje ledino, je plod večletnega dela in truda, s katerim je OSSIN želela

povezati Urad za slovenski jezik in novoustanovljeni urad OSSIN. Septembra 2022 se je delegacija OSSIN udeležila konference na visoki ravni v organizaciji Urada visokega komisarja OVSE za narodne manjšine ob 10. obletnici izdaje Ljubljanskih smernic OVSE HCNM o integraciji raznolikih družb. Sledilo je tudi srečanje z visokim komisarjem Kairatom Abdrakhmanovim. Primer 2: Predstavitev mednarodnega delovanja OSSIN (vir: finančna in vsebinska poročila OSSIN za leta od 2020 do vključno 2022).

Glavna naloga Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SRSRS) je spremljanje položaja romske skupnosti v Sloveniji in aktualnih dogodkov na področju Romov. O položaju in aktualnih dogodkih SRSRS razpravlja in sprejema sklepe na sejah SRSRS, na katerih so določene aktivnosti, ki jih bo SRSRS izvedel na posameznem področju, kjer se bo pojavila potreba ali težava.

Zaradi epidemije covida-19 in omejitvenih ukrepov predstavniki SRSRS niso bili dejavni na vseh področjih, aktivni pa so bili pri pomoči romskim društvom in pripadnikom romske skupnosti glede premagovanja epidemije. S tem namenom je bila ustanovljena tudi delovna skupina za ugotavljanje stanja v romskih naseljih in znotraj romske skupnosti ter za pomoč v lokalni skupnosti. Skupina sodeluje z vsemi sodelujočimi, ki so pomembni za razvoj romske skupnosti. V letu 2020 je nekaj romskih organizacij pripravilo razne dvojezične letake ter plakate, namenjene obveščanju in informiranju romske skupnosti glede epidemije covida-19 ter zaščitnih ukrepov za preprečevanje širjenja okužbe. SRSRS je prevzel vlogo koordinatorja in pomagal gradivo razdeliti med preostale romske organizacije, društva, svetnike in aktiviste, po katerih je gradivo prišlo do romske skupnosti v naseljih.

Tudi v letu 2021 so veljali omejitveni ukrepi, zato je SRSRS aktivnosti izvajal omejeno in v okviru sprejetih ukrepov. Izvedena je bila slavnostna seja SRSRS, ki je potekala v prostorih Zveze Romov Slovenije v Murski Soboti. Slavnostna seja je bila sklicana ob obletnici ustanovitve SRSRS. Po končani seji je sledilo odprtje novih poslovnih prostorov SRSRS, ki jih je SRSRS kupil s pomočjo Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti. Zaradi ukrepov so bila odpovedana tudi tradicionalna srečanja ob praznovanju svetovnega dneva Romov ter sestanki na občinah, ki so bili že vnaprej dogovorjeni, in mednarodni dogodki. Člani SRSRS so sodelovali na obisku predstavnikov Svetovalnega odbora konvencije. V okviru srečanja je najprej potekal razgovor na sedežu SRSRS, kjer je bila osrednja tema sovražni govor, na kratko pa so spregovorili tudi o drugih temah, za katere so menili, da jih je treba poudariti, kadar se govori o romski skupnosti v Sloveniji (izobraževanje, zaposlovanje, bivalne razmere). Po pogovoru so si predstavniki Svetovalnega odbora ogledali romski radio Romic ter romski izobraževalni center in knjižnico. Nato so jih predstavniki SRSRS odpeljali v romsko naselje Pušča, kjer so najprej obiskali vrtec Romano, nato pa so si ogledali samo naselje. Srečanju na Pušči se je pridružil tudi romski svetnik v Občini Murska Sobota, ki je obiskovalcem podrobno predstavil samo naselje in aktivnosti v njem.

Člani SRSRS so se udeležili strokovne enodnevne ekskurzije v Zagreb in Bjelovar, Hrvaška. Najprej so se ustavili v Zagrebu, kjer so obiskali združenje Kali Sara ter se sestali z romskim poslancem Veljkom Kajtazijem. Nato so se odpravili v Bjelovar, kjer so obiskali romsko hišo – *Romska kuća Bjelovar*. Na ekskurziji so člani SRSRS spoznali, kako delujejo romske organizacije na Hrvaškem, ter videli pozitivne primere izvajanja projektov z romskih področij na Hrvaškem.

Vodstvo SRSRS se je odzvalo vabilu in se udeležilo mednarodne konference »Inkluzivna politika za Rome« 8. decembra 2021 v Beogradu.

V letu 2022 je SRSRS nadaljeval terenske obiske romskih naselij in občin, kjer živijo Romi. Odziv, predvsem lokalne skupnosti in služb, ki se ukvarjajo z romsko skupnostjo, je zelo dober, zato bodo te aktivnosti nadaljevali, dodatno pa so organizirali tudi tematske razprave.

V sklopu mednarodnega sodelovanja je SRSRS za člane pripravil enodnevno strokovno ekskurzijo v Budimpešto na Madžarskem. Člani SRSRS so obiskali Dikh TV in radio, knjižnico Gipsy/Roma ter arhiv in galerijo Roma Art. Nato so se sestali s predstavniki orkestra 100 violin v njihovih prostorih. Člane SRSRS je sprejel tudi vladni komisar za odnose z Romi Attila Sztojka.

Vodstvo SRSRS se je udeležilo Konference o romskih študijah, ki je potekala v Beogradu v Srbiji. Med govorniki je bil tudi predsednik SRSRS Jožef Horvat Sandreli.

Podpredsednik SRSRS se je udeležil tradicionalnega srečanja na Reki na Hrvaškem na temo socialno-politične razmere romske skupnosti v Evropi in na Balkanu.

Predsednik SRSRS je prejel nagrado za življenjsko delo »Ferenc Stojka«, ki mu jo je podelila hrvaška zveza Romov Kali Sara. Dogodek je potekal v hrvaškem Saboru v Zagrebu. Predsednik in podpredsednik SRSRS sta se udeležila Kongresa svetovne romske organizacije IRU, ki je potekal v Rigi v Latviji. Primer 3: Predstavitev mednarodnega delovanja SRSRS (vir: finančna in vsebinska poročila SRSRS za leta od 2020 do vključno 2022).

2. Razvoj zakonodaje, politik in domače sodne prakse ter praktični ukrepi, sprejeti za izvajanje tega člena od sprejetja mnenja glede petega cikla

- Uredba o spremembi Uredbe o določitvi podrobnejših namenov porabe in meril za izračun višine sredstev, ki pripadajo posameznim občinam oziroma občinskim samoupravnim narodnim skupnostim, ki jo je Vlada RS izdala 29. oktobra 2020 in objavila v Uradnem listu RS št. 157/20
- Program spodbujanja gospodarske osnove madžarske narodne skupnosti 2021–2024
- Program spodbujanja gospodarske osnove italijanske narodne skupnosti 2021–2024
- Primer 1: Predstavitev mednarodnega delovanja PMSNS (vir: finančna in vsebinska poročila PMSNS za leta od 2020 do vključno 2022)
- Primer 2: Predstavitev mednarodnega delovanja OSSIN (vir: finančna in vsebinska poročila OSSIN za leta od 2020 do vključno 2022)
- Primer 3: Predstavitev mednarodnega delovanja SRSRS (vir: finančna in vsebinska poročila SRSRS za leta od 2020 do vključno 2022)
- Dogovor o sodelovanju poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti z Vlado RS, podpisan 3. julija 2020
- Aneks št. 1 k Dogovoru o sodelovanju poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti z Vlado RS, podpisan 15. julija 2021
- Sporazum o sodelovanju pri gospodarskem in družbenem razvoju narodnostno mešanega območja na obeh straneh slovensko-madžarske meje, podpisan s strani predsednika Vlade RS in predsednika Vlade Madžarske dne 21. februarja 2022
- Dogovor o sodelovanju poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti z Vlado RS, podpisan 25. maja 2023

III. DEL

Posebna vprašanja:

Kot del nadaljnega dialoga s Svetovalnim odborom se države pogodbenice lahko pozovejo, naj zagotovijo odgovore na določena vprašanja v zvezi s posebnimi nacionalnimi okoliščinami.

Ni dodatnih pripomb v zvezi s posebnimi nacionalnimi okoliščinami.

IV. DEL

Dodatne informacije:

- Posebni dokument o kontaktnih podatkih organov ali združenj, ki zastopajo pripadnike narodnih manjšin in/ali spodbujajo njihove pravice, je priložen. Dokument ne bo javno objavljen, zato bo priložen ob sami predaji Svetu Evrope.

Priloge

- odziv OSSIN št. 02.01.01/2023-019 z dne 14. februarja 2023
- odziv SRSRS z dne 6. marca 2023
- kontaktni podatki organov ali združenj, ki zastopajo pripadnike narodnih manjšin in/ali spodbujajo njihove pravice, z dne 5. julija 2023
- vse druge navedene priloge so dostopne na spletnem portalu gov.si